

EMINESCU

MIHAI

POEZII

Mihai Eminescu

Poezii

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=24713793

Poezii:

Содержание

MIHAI EMINESCU, POET AL FIINTEI	6
LA MORMANTUL LUI ARON PUMNUL	61
DE-AS AVEA...	63
O CALARIRE IN ZORI	65
DIN STRAINATATE	69
LA BUCOVINA	71
SPERANTA	73
ASTA VREU, DRAGUL MEU!	76
MISTERELE NOPTII	79
CE-TI DORESC EU TIE, DULCE ROMANIE	81
LA HELIADE	83
LA O ARTISTA	85
AMORUL UNEI MARMURE	87
JUNII CORUPTI	90
AMICULUI F. I	94
LA MOARTEA PRINCIPELUI STIRBEY	97
VENERE SI MADONA	98
EPIGONII	101
MORTUA EST!	106
INGER DE PAZA	110
NOAPTEA...	111
EGIPETUL	113
CUGETARILE SARMANULUI DIONIS	117

INGER SI DEMON	120
FLOARE ALBASTRA	126
IMPARAT SI PROLETAR	129
FAT-FRUMOS DIN TEI	139
MELANCOLIE	144
CRAIASA DIN POVESTI	146
LACUL	148
DORINTA	150
STRIGOII	163
I	163
II	167
III	173
POVESTEA CODRULUI	178
POVESTEA TEIULUI	181
SINGURATATE	185
DEPARTE SUNT DE TINE...	187
PAJUL CUPIDON	188
O, RAMAI	190
PE ACEEASI ULICIOARA...	192
DE CATE ORI, IUBITO...	194
RUGACIUNEA UNUI DAC	195
ATAT DE FRAGEDA...	197
SONETE	199
I	199
II	200
III	201

FREAMAT DE CODRU	202
REVEDERE	205
DESPARTIRE	207
O, MAMA...	209
SCRISOAREA I	210
SCRISOAREA II	217
SCRISOAREA III	221
SCRISOAREA IV	232
SCRISOAREA V	238
Конец ознакомительного фрагмента.	242

Mihai Eminescu

Poezii

MIHAI EMINESCU, POET AL FIINTEI

Personalitate artistica si intelectuala cu caracter erudit, universalist, Eminescu a facut ca "literatura poetica romana" sa inceapa in secolul al XX-lea "sub auspiciile geniului lui", iar "forma limbei nationale, care si-a gasit in poetul Eminescu cea mai frumoasa infaptuire pana astazi", sa fie "punctul de plecare pentru toata dezvoltarea viitoare a vestmantului cugetarii romanesti" (Titu Maiorescu, Critice, Bucuresti, 1966, p. 475).

Devenind poet exponential, paradigmatic, poet-mit, el ne determina sa-l urmarim nu atat intr-un curs biografic, cat intr-o Idee Eminescu care retopeste totul – viata particulara, opera, doctrina filosofica – in "personalitatea ideii". Fiu al caminarului Gheorghe Eminovici, "om de moda veche" cu radacini genealogice taranesti urmarite pana la Petrea Iminovici (n. 1711, in Ardeal) si al Ralucai Iurascu, "dulcea mama", fiica a stolnicului Vasile Iurascu si a Paraschivei Dontu, femeie de o romantica eleganta si visatoare, Mihai este al saptelea copil dupa Serban, Niculae, Iorgu (George), Ruxandra, Ilie (cel in care

se proiecta ca intr-un alter ego), Maria (Marghioala) si inaintea Aglaiei, Henrietei, a lui Matei si Vasile.

Faptul ca s-a nascut si si-a petrecut copilaria intr-un mediu natural va determina organicismul sau doctrinar, aplicat atat modului deontologic, artei poetice profesate, cat si gandirii sale filosofice. Modelele alese sunt cele ale "bunilor salbatici": Shakespeare, geniul natural, Miron Costin, cavalier al "naivitatii sincere, neconstiute". Eminescu se identifica unui homo dacicus, unui om paradisiac, unui om al inceputurilor. "Simt ca sunt o parte a totalitatii", noteaza el despre manifestarile populare. De aceea imbratiseaza modelul de homo folkloricus, impus culturii europene de Herder anume ca homo naturalis care, in arta, se opune Civilizatiei, ca forma opusa Naturii. Cautarea unei lumi "ce gande in basme si vorbea in poezii" nu constituie atat un program estetic, cat o forma mentis.

Cea mai romaneasca nota pe care o aduce Eminescu in filosofia artei, in stabilirea statutului ei ontologic, este punerea acesteia sub semnul unei ratio naturalis. Ea trebuie sa asculte, astfel, de principiul organic al naturii insasi. Lucrarea artistului are un caracter intuitiv, dezinteresat si eminentamente natural, ca si aceea a albinei sau furnicii. Jocului schillerian al instinctului, generat de o necesitate interioara, ii ia locul, la Eminescu, lucrarea sigura a intuitiei, a unei profunde "idei interne": "Ideea e sufletul, si acest suflet poarta in sine ca innascuta deja cugetarea corpului sau" (Strangerea literaturii noastre populare). O alta nuanta romaneasca, ce se circumscrie si ontologiei heideggeriene

a artei, este sacralitatea ca imperativ esential. (Zeul unei bucati de materie: "forma", spune Eminescu in manuscrise). Eminescu ramane un om natural si in procesul de formare intelectuala, in care se supune "ideii interne" si urmareste evolutia acestei idei "de la originea sa pana la ultimul termen al dezvoltarii sale" (trecand si prin "seria termenelor intermediare"). Scolar la Cernauti intre 1858-1863, la National-Hauptschule (Scoala greco-orientala) si Ober-Gymnasium, este atras de "natala mea valcioara", de "casa tacuta, mitutica", fugind de la studii mai cu seama dupa decesul lui Aron Pumnul, al carui Lepturariu ii va inspira Epigonii. "El are preferinte la studiu, iubeste lectura, nu insa si scoala (...) Mai draga, nici vorba, decat scoala ii era lui Eminescu joaca", noteaza Calinescu. Firea romantica se tradeaza in sustragerea regimului scolar constrangator, in propensiunea suflteasca spre joc, care-l determina sa devina fugar cu trupa Tardini si sa ia calea pribegiei, fiind si sufleur in trupa lui Iorgu Caragiale, apoi cu aceea a lui Pascaly, care-l prezenta in toamna lui 1868 pentru a fi sufleur la Teatrul National ca "un strein, roman din Moldova... foarte cult, foarte studios, cu cunostinte minunate de literatura germana si romana... sarac si pe drumuri".

Eminescu descopera acum lumea ca teatru, tema fundamentala a creatiei sale, care va da nastere, printre altele, celebrei Glosse. Este un om deplin al teatrului, cumuland functia de sufleur cu calitatea de cronicar teatral (la "Curierul de Iasi") si autor dramatic. "Intamplarea m-a facut ca, din copilarie, inca,

sa cunosc poporul romanesc... in crucis, si-n curmezis", va consemna el in timp ce se regasea pe scena forfotitoare a lumii (politice) ca protagonist implicat, fapt care va obtine ulterior o turnura metafizica: "Privitor ca la teatru / Tu in lume sa t-nchipui: / Joace unul si pe patru, / Totusi tu ghici-vei chipu-i, / Si de plange, de se cearta, / Tu in colt petreci in tine / Si-ntelegi din a lor arta / Ce e rau si ce e bine. // (...) Caci acelorasi mijloace/ Se supun cate exista, / Si de mii de ani incoace / Lumea-i vesela si trista; / Alte masti, aceeasi piesa, / Alte guri, aceeasi gama, / Amagit atat de-ades / Nu spera si nu ai teama".

Anii de studentie la Viena (1869-1872) si Berlin (1872-1874), unde cunoaste cultura universala si marii ganditori ai lumii, aduc un solid temei filosofic viziunilor sale, dupa care urmeaza odiseea revenirii in teatrul lumii romanesti ca bibliotecar la Iasi si revizor scolar ("Canalia liberala a nimicit ideile ce mi le faurisem despre viata!"), va scoate el un strigat existential, apoi ca vesnic gazetar la "Timpul" (1876-1883), incercand sa opuna modelul natural "acestei plebe frantuzite, acestor lepadaturi ale pamantului, acestei lepre a lumii si culme a tot ce e mai rau, mai mincinos si mai las pe fata intregului univers", panglicarilor "in ale tarii, care joaca ca pe funii / Masti cu toate de renume din comedia minciunii": "O, teatru de papuse... zvon de vorbe omenesti, / Povestesc ca papagalii mii de glume si povesti / Fara ca sa le priceapa... Dupa ele un actor / Sta de vorba cu el insusi, spune zeci de mii de ori / Ce-a spus veacuri dupolalta, ce va spune veacuri inca, / Pan? ce soarele s-o

stinge in genunea cea adanca". Alaturi de Vasile Alecsandri, Ion Creanga si Ion Luca Caragiale, Eminescu a relevat absurditatea "marii trancaneli" neantizatoare din teatrul lumii. Publicate in 1881 (Scrisoarea V in 1886), Scrisorile se constituie ca niste placi turnante, axate pe cea de a treia, astfel ca sa efectueze o oglindire paralela, autoreferentialul mito(i)poetic punand in valoare temele (topoi) simetrice (existenta omului/poetului, arta, patria, iubirea, femeia) si registrele stilistice – de la lamento-ul sentimental la sarjarea grotesca si la reflectia metafizica. Sunt mostre de meditatie existentiala (lirica, filosofica, etica), in care poetul isi dezvaluie abisurile sufletesti pe fundalul viziunilor metafizice, cosmogonice, sociogonice, fantastice (onirice), realiste. Considerat pe nedrept schopenhauerian in sens ca a valorificat pesimismul amar al filosofului "vointei oarbe", al "lumii ca reprezentare si vointa", Eminescu trebuie pus in relatie creatoare si cu Hegel si Kant, acesta din urma vazut ca un "mare ceasornicar" al cugetului omenesc si facut personaj al Scrisorii I (Batranul Dascal) si al nuvelor filosofice Archaeus, Mos Iosif, Sarmanul Dionis. Kant a hranit fantezia eminesciana cu iluzia constiintei de calator absolut. Magul calator in stele era un personaj kantian, caruia i se infatisau caile cunoasterii in reprezentari antinomice, descoperind o lume de generaluri. In timpul expeditiei sale interstelare el cobora si in sfera experientei erotice, intr-o lume a concretului terestru. Hegel il cobora pe poet si in domeniul individualului istoric, pe caile reale ale omenirii (Memento mori), in Archaeus, Sarmanul Dionis si Avatarii

faraonului TI?, ideile celor doi filosofi se suprapun, fuzionand in visele eroilor sai catilinari, demonici si metafizici. Miscarea lumilor in forma de roata este o reprezentare eminesciana stimulata deopotriva de Hegel si de Kant. De altfel, toti filosofii (Platon, Schopenhauer, Kant, Hegel) sunt trecuti, dupa cum spunea insusi Eminescu, prin "specificul miros de pamant proaspat al propriului sau suflet". Eminescu nu apare angajat fata de un sistem; el creaza sub semnul obsesiei sistemice generale a secolului sau, fiind un sistematist nativ.

Din resentimente, din sentimentul profund dramatic, de esenta existentiala, al singuratatii, din eforturile disperate de recuperare a identitatii ce culmineaza in tulburatorul "Pe mine mie reda-ma", vers din Oda in metru antic, de la care Nichita Stanescu spunea ca incepe poezia romana, s-au nascut Scrisorile si Doina. Aceasta din urma exprima teroarea istoriei exercitata asupra fiintei neamului. Variantele ei merg, asa cum remarca Alain Guillerrou, spre discretie si sobrietate, pastrand insa nestins patetismul chemarii lui Stefan cel Mare ca erou national salvator intr o situatie existentiala-limita, dominata de saracie si invazia strainilor. In Doina, fiinta nationala a poetului striga fara a se pune sub ocrotitoare adaposturi filosofico-mitice, ceea ce a determinat destinul ei vitreg in posteritate. Marcand, in drumul spre finala ataraxie mioritica, momentul eruptiv suprem al constiintei lucide ce a depozitat intreaga existenta amara a Eului, mereu pusa in relatie cu cea a neamului, Doina este opera cea mai deschisa a lui Eminescu.

"Postumiada", adica opera de valorificare a poeziilor nepublicate sau neincredintate tiparului prin prieteni in timpul vietii, a facut sa intarzie procesul receptarii Intregului Eminescu. Editia Maiorescu din 1883 respecta un criteriu exclusiv estetic si ignora ordinea cronologica. Modelul maiorescian al fizionomiei lirice eminesciene, pus sub semnul platonicismului (al frumosului prototipal, "etern") si al mentalitatii clasiciste, a dominat tiranic constiinta romaneasca. Lui Perpessicius editia Maiorescu i se parea, in 1939, anul aparitiei primului volum al monumentalei Editii Nationale, "modelul celei mai ideale oranduirii a poeziilor lui Eminescu". La cele 72 de poezii, cat cuprindeau cele 11 editii Maiorescu, cele mai multe postume adauga, spre deosebire de editia V. G. Mortun (1890), "Fratii Saraga" (1893) si "Leon Alcalay" (1900). Editiile lui Nerva Hodos, Ilarie Chendi, Ion Scurtu adauga inca 50 de postume, intampinate de campania polemica a lui G. Ibraileanu ("Este Eminescu, "Eminescu"?) si de entuziasmul lui N. Iorga ("Un nou Eminescu aparut: minte setoasa de a sti, suflet doritor de a se impartasi altora, inima revarsand in libertate, bunatate, ochi puternici tintind necontenit idealul". G. Calinescu, care scrie sase volume despre viata si opera lui Eminescu, "reface anatomic tabloul foilor risipite, unind cu linii, ca in restauratiile pompeiene, figurile mozaicurilor sparte" (G. Calinescu, Opera lui Mihai Eminescu, Bucuresti, 1975, vol. I, p. II). Dintr-un autor de poeme scurte, Eminescu devine sub pana restauratoare a criticului, care ii "descrie" intreaga opera, "un poet cu nazuinta

grandiosului si a organicului ca si Goethe". Editia Perpessicius, inceputa in 1939, isi propune sa realizeze "o editie nu pur si simplu variorum, ci omnium variorum, adica una care sa inregistreze toate variantele si toate formele, indiferent de valoare sau de disproportia lor" (Perpessicius, Eminesciana, Bucuresti, 1989, vol. I, pag. 240).

Caracterul miscelaneu al Caietelor eminesciene, determinat de disponerea "risipita" a variantelor – fapt care a impus o actiune unificatoare – a fost luat in considerare de Perpessicius si de echipa care a continuat munca sa (a se vedea studiile noastre Personalitatea lui Eminescu: odiseea receptarii si "Postumiada" si drumul spre adevaratul Eminescu din volumul Plansul demiurgului, Iasi, 1999).

Ion Negoitescu propunea, in eseu Poezia lui Eminescu (Bucuresti, 1970), o diferentiere ireconciliabila de nivel intre antume si postume, considerandu-le superioare pe acestea din urma; sunt doua taramuri, dupa parerea lui: unul "neptunic" ce corespunde in general antumelor deschise spre orizonturile lumii si altul "plutonic" ce se suprapune laboratorului si care vine din craterul obscur al fiintei unde valvoiesc vapoile subterane. Ar avea loc, astfel, o degradare a lirismului, a mitosului originar, prin dominatia "rationalului", "discursivului", abstractului.

In fata exegetului si cititorului de azi se revela structura holografica a operei lui Eminescu, in care fiecare parte poate constitui intregul ei univers (Solomon Marcus, Inventie si Descoperire, Bucuresti, 1989, p. 290). Poemele si variantele sunt

deopotrivă "holograme" revelatoare de întreg. În demersul său poetic esențial Eminescu nu merge de la parte spre întreg; el are mereu viziunea Totului în unic. Unicitatea fragmentului nu surpă unicitatea lumii, în care călătoresc neobosiți arheii ca principii de viață țesători de existență.

Tot astfel îl receptăm, în planul evaluării estetice, pe întregul Eminescu. Recapitulând aceste interpretări, constatăm următorul tablou al receptării: Maiorescu a impus o mască platoniciană-schopenhaueriană; Popovici îi caută "o facultă? maitresse"; Gherea era de părere că pesimismul era ceva altoit de cauzele sociale; Vianu găsea o dimensiune universală ce-i permitea o libertate demiurgică a mișcărilor și schimbărilor la față; același lucru îl observa Iorga (este "rand pe rand vizitor și desgustat, quietist și revoluționar, plasmuitor de idealuri și dornic de liniște vesnică"); pentru Lovinescu era "născut urias și incomplet; intemporal, fără priză la realitate, în actualitate, cu un dezechilibru între materie și spirit". Un Eminescu proaspăt și organic redescoperea Calinescu care cuprindea largile orizonturi ale operei și culturii, înscriindu-l în datele ontologice principale (viață, moarte, geneză, extincție, teme romantice fundamentale), staruind însă prea mult în stabilirea surselor, filiațiilor, asemănarilor; problema personalității ca fiind una fundamentală o relua Dumitru Caracostea ("un suflet înalt și adânc înțelegător, pornit să cuprindă prin iubire lumea întreagă, întărit de conștiința unei rare valori..."), Paul Constantinescu (revelată mai cu seamă prin

Eros si prin cunoastere metafizica) si Constantin Noica, acesta considerandu-l "omul deplin al culturii romanesti". Etapa noua a eminescologiei, care distinge in Eminescu un poet reprezentativ al fiintei, este configurata de lucrarile Rosei del Conte (Eminescu sau despre Absolut, Modena, 1963), Svetlana Paleologu-Matta (Eminescu si abisul ontologic, Aarhus, 1988) de cartile lui Edgar Papu (Poezia lui Eminescu, 1984), George Munteanu (Eminescu si eminescianismul, 1987) si Theodor Codreanu (Eminescu – devenirea stilului, 1984 si Modelul ontologic eminescian, 1993). Asa cum recunosc si unii filosofi ai culturii (G. Uscatescu), cautarea fiintei noastre, marea noastra regasire ontologica anume Eminescu ne-o face posibila.

O perspectiva exegetica noua impune si recunoasterea lui Eminescu ca om pasionat de stiinta, vocatia lui faustica fiind indiscutabila. Fara a se instraina de calitatea sa de vizitor nativ, este preocupat de retea de interconexiuni a universului, intuind einsteiniana "curba a lui in infinit". Lumea nepusa in interrelatii este moarta pentru Eminescu. "Toate sunt o ecuatiune", termenul de ecuatiune incluzand si sensul de consecinta, ceea ce afirma principiul universal de determinism cauzal si anticipa viziunea holografica a timpului. Interesul pentru matematica se identifica, la Eminescu, interesului pentru problemele infinitului.

Intuitiile stiintifice ale lui Eminescu se manifesta si in surprinderea umanului prin numar, in stabilirea functiei matematicii de formare a gandirii (nu numai de modelare) si in viziunea spatio-temporala, care poate fi pusa in relatie

directa cu teoria relativitatii. Universul poetic eminescian denota o intelegere a dinamicii formelor in sens modern, adica conform cu cercetarile mai noi ale lui D?Arcy Wentworth Thompson si Ren? Thom, care nu mai acrediteaza un principiu armonios in evolutia lor.

Solomon Marcus descopera si preocupari semiotice la Eminescu. Poetul are o viziune holografica si sistemica, identificabila in recuperariile a tot ce a fost si va urma: "Unul e in toti, tot astfel precum una e in toate". Eminescu ne apropie de imaginea holografica a lumii pe care ne-o ofera fizica moderna. Orice existenta, ne incredinteaza Solomon Marcus, rezumand conceptiile fizice ale lui Bohm, este holomiscarea manifestata intr-o forma relativ stabila (Provocarea stiintei, Bucuresti, 1988, p. 100). Datorita holomiscarii putem deduce ca intregul timp se afla in fiecare clipa. Deoarece orice miscare noua le contine pe cele anterioare, efectul pe care l obtinem este cel al cutiilor chinezesti continute la randul lor in cutii, adica efectul sirului natural, despre care vorbeste mereu Eminescu.

Prezentul eminescian este asemenea celui postulat de fizicienii moderni; e cutia de rezonanta in care are loc inmierea ecurilor ("aducerilor-aminte") trecutului. Recurenta este legea suprema a prezentului care se transforma intr-un prezent etern. Intoarcerile eminesciene spre trecut sunt miscari holografice, care ravnesc sa obtina intregul in parte, precum si certitudinea valorii absolute a timpului. Or, insasi masurarea cu ajutorul aducerilor-aminte a clipei influenteaza starea de polarizare a ei,

aducand noi incertitudini. Este ceea ce li se intampla fizicienilor cu pozitiile particulelor-unda, in speta lui Einstein, Podolsky, Rosen: ele se comporta la fel ca si "clipa cea repede" a lui Eminescu. Cum ai putea sa-i prinzi "pozitia" cu masuratorile sufletului uman?

Aceasta nostalgie einsteiniana dupa pozitia fixa e analoga nostalgiei eminesciene dupa starea pura a eului, greu sau imposibil realizabila in timpul general al devenirii lui in impact cu lumea, nostalgie arcuita de la drama Decebal (cca 1872-1973), unde eul regelui e marcat tensional de timp, la dorinta, dacica, de redare siesi din Oda in metru antic, publicata in 1883.

Eminescu priveste Universul nu doar din punctul de vedere al eului sau, a carui masuratoare ne da marimi relative ("Marimea fiind relativa, noteaza Eminescu in manuscrise, in Sarmanul Dionis si in Archaeus, ceea ce noua ni se pare ca fiind mare, altora poate sa li se para mic"), ci dintr-o multitudine de campuri de vedere sau, dupa cum se exprima fizicienii, sisteme de referinta.

Simultaneitatea relativista, care la Einstein este determinata de existenta acestor sisteme diferite si observatori diferiti, de viteza luminii si miscarea corpurilor (in zone gravitationale variate), Eminescu o fixeaza in imaginea unui univers care propaga imaginea omorarii lui Cezar: cei situati pe Luna ar vedea astazi cel mai departe intr-o scara progresiva ce astazi presupune o diferenta de la cateva zile la cateva mii de ani. "Raza care a

cazut pe fata lui murinda calatoreste in Univers si ajunge pe rand in toate stelele infinitului si miliarde de ani pe rand insa tragedia mortii lui Cezar se petrece mereu, fara sfarsit. Tragedia aceasta traieste, dar pururea intr-un mediu nou. Pretutindeni ea e o clipa care este, devine, scade, nu este" (Fragmentarium, Bucuresti, 1981, p. 128). Dependenta timpului de miscare este exprimata metaforic, dar si stiintific exact: "Caci cai de mii de ani treceau / In tot atatea clipe".

Un loc comun al eminescologiei este recunoasterea caracterului romantic esential – nu doar structural si tematic – al operei eminesciene. La Eminescu se pot gasi toate datele fundamentale ale romantismului: Eul ca Eu Absolut, care intretine un dialog permanent cu Dumnezeu (la Eminescu apare mai cu seama Demiurgul, dovada in acest sens fiind Luceafarul, creatia sa coronara) sau ca geniu; transcenderea contingentului; depasirea instrainarii prin intoarcere la origini, in illo tempore ("eterna reintoarcere" dupa Eliade); cautarea himerei iubirii totale care face totusi ca poetul sa ramana singurul protagonist in "teatrul" iubirii; preeminenta reflectarii narcisice a eului, mitul eminescian al lui Narcis asociindu-si si constiinta antinomiilor si a nelinistilor metafizice; cultivarea visului, mitului si istoriei ca triada categoriala tipica si a ironiei, cultul miscarii, eul absolut fiind conceput, asa cum va observa Lucian Blaga, in deplina analogie cu "omul in actiune", al enormului, fabulosului si universalismului. Shakespeare ca model al universalitatii este recunoscut atat de Schlegel, Novalis, cat si de Eminescu.

Asemenea eroului din Avatarii faraonului TI?, Eminescu a fost mereu in cautarea "chintesentelor miscarii istoriei". Istoriei i se prefera intraistoria, timpul redus la icoane si semne, de unde satisfactia deosebita a retragerii in pestera. Timpul istoric eminescian e unul metafizic, "problematic", manevrabil; e un timp deschis si totodata inchis; uriasa "roata a vremii" (Memento mori) se misca dupa propria placere a poetului.

Recunoscand modelarea romantica a omului eminescian ca dat ontologic fundamental, ne putem intreba daca romantismul, in cadrul cronologic al caruia poetul nostru nici n-a fost, il poate explica intru totul. Calinescu, revazandu-si cele cinci volume ale Operei lui Mihai Eminescu, ramanea neclintit in convingerea ca: "Eminescu este, fireste, un romantic" (G. Calinescu, Opere, vol. 12, Bucuresti, 1969, p. 5).

Pe parcurs analizele calinesciene si cele mai recente au precizat ca atitudinile romantice pot reiesi si "din aerul comun" al romantismului, legaturile lui Eminescu cu acestea fiind sanguine, "siminale", precum credea Claudel ca este influenta lui Rimbaud asupra sa, adanc-existentiale. Exista, dupa parerea lui Mircea Eliade, o experienta si o metafizica "romantica" comuna, care nu ne permit sa vorbim despre inrauriri concrete (Despre Eminescu si Hasdeu, Iasi, 1987, p. 18).

Romantismul eminescian face parte din speta romantismului universal, care se cuvine receptat prin "stigmatetele eterne" romantice, ca si prin simbolismul cu accentul staruitor pus pe muzicalitatea pura si impersonala si prin existentialism,

cu situarea omului in cadrul experientelor-limita. Actiunile demiurgice, realizate cu ajutorul magiei si al visului, determina prezenta poetului in centrul lumii. Figura reprezentativa a inceputurilor este bardul sensibil la "muzica sferelor" si atragand lumile intr-un dans interstelar. Timpul este idilic, vesel, solar (Ondina, O calarire in zori, Speranta, Misterele noptii).

Pe de alta parte, avem o proiectie hiperbolica a dezmarginirii lumii, o cosmizare a eului (Povestea magului calator in stele), o perindare ciclica a nasterilor si prabusirilor universurilor, "de la solstitiu la cadere" (Memento mori), o situare fantezista in spatiul auroral al lumii, care precede geneza. Universul are o forma umanizata, fiind constituit de un Demiurg patruns de sine insusi, inchis sferic in interior, cu un plans pe care il aude doar el ("De plange Demiurgos, doar el aude plansu-si"). In ciuda dezmarginirii, universul e concentrat in sine si axat pe "fiinta" centralizatoare a Demiurgului sau pe cea confina a Poetului-Geniu (Hyperion): "A geniului imperiu: gandirea lui-anume; / A sufletului spatiu e insusi el". Cosmosul eminescian profund este o realitate fara spatiu, un "sambure de lume" asemenea atomului si punctului matematic din consideratiile sale filosofice manuscrise: "Magul privea pe ganduri in oglinda lui de aur, / Unde-a cerului mii stele ca-ntr un centru se adun. / El in mic priveste-acolo caile lor tainuite / Si cu varga zugravesete drumurile lor gasite: / Au aflat samburul lumii, tot ce-i drept, frumos si bun" (Egipetul).

Paralel cu un asemenea Cosmos, reductibil la un "sambure

de lume", se impune in inceputurile sale, mitul creatiunii pamantului dupa o mitologie proprie romana. Pamantul e, in aceasta reprezentare, gand al poetului Rom.

Demiurgismul lui Eminescu e adanc national, coborand in substratul vechilor credinte antropomorfe, adaugandu-se credinte in puterea orfica a cantului si gandului: "Lumea moarta nu cunoaste bucurie – el pascut in doruri – el crescut in canturi a gandit pamantul plin de doruri, plin de cantec – vai de lacrimi – si ca sa poata fi n-a pus conditiunile vietei in alte lumi, ci a legat-o de fundul cel negru a pamantului de care a legat gandirea geniului si cersitura saracului – a pus pe muma vantului sa toarca viata prin viata, firul gandului, si sa stropeasca celor de pe malul vecinicii floarea cea neagra a mormantului".

In acest mit de tinerete a creatiei se prefigureaza datele esentiale ale dialogului dintre contingent si transcendent, dintre viata si moarte, ca doua forte energetice ce se activeaza reciproc, conform unei "logici dinamice a contradictoriului", ilustrata de Stefan Lupascu. Viata si Moartea formeaza o unitate organica in campul eminescian al Fiintei. Ca si la Heidegger, jocul inchisului si deschisului, al revelarii/ascunderii se instaureaza autoritar sub semnul intrebarilor metafizice ale poeziei inceputurilor: "A fi sau a nu fi...", "A fi?", "Au moartea ta, inger, de ce fu sa fie?", "Au e sens in lume?".

Odissea cautarii si intelegerii Fiintei presupune incercarea de a iesi din "cercul stramt", distinctia intre eul empiric si cel superior, hyperionic, invocarea permanenta a fantomei iubitei si

trairii complexe a dorului, tragismul viziunii care se arcuieste de la inceputurile ei genetice la sfarsitul escatologic: "Caci e vis al nefiintei universul cel himeric" (Scrisoarea I). Prin vis si gandire mitica se recucereste varsta aurorală a omenirii (varsta de aur), "Lumea ce gandea in basme si vorbea in poezii", se identifica Fiinta Neantului, se umplu golurile existentiale, se recupereaza sacralul, arhetipalul.

Prin nelinistea metafizica, semn doveditor al modernitatii de esenta, prin viziunile sale extrem de ontologizate, prin drumurile spre "samburul lumii", spre Absolut, mereu intrerupte de incertitudini, Eminescu se impune ca un mare poet al Fiintei, puternicul filon existential al operei sale determinandu-ne sa-i interpretam universalitatea prin afilierea nu doar romantismului, ci si tuturor formelor postromantice (simboliste, expresioniste, postmoderniste).

Arhetipalul marcheaza adanc eul eminescian in drumul sau spre fiinta. Sinele se identifica Dacului, iar Dacia este spre deosebire de Italia lui Goethe, a lui Eichendorff sau Stendhal, de Grecia lui Herderlin sau de India lui Schlegel si Novalis, nu doar un taram al unei "idealitati", ci un habitat natural regasit in substraturile inconstientului.

Dacia simbolizeaza statul "organicist", al carui cult il avea Eminescu si in articolele sale publicistice. Dacia este simbolul sufletului, al frumosului natural, "protoistoric", al "tezei" (in sens hegelian), in timp ce Roma se arata a fi simbolul spiritului rece, neinduplecat. Eul eminescian poarta pecetea dacismului

eroic si ascetic, indeosebi in comportamentul lui etic, titanian si demonic, al inceputurilor sau in ataraxia finala a poeziilor scrise in 1883.

Dacismul lui Eminescu este de asemenea ontologic, marcand o adancire progresiva in abisalul sufletesc. Locuinta subterana a lui Zamolxe se dovedeste a fi populata chiar de sinele adanc al poetului. Sarmis, prin sentimentul subordonarii fata de ordinea cosmica, e o prima ipostaza a lui Hyperion. Dacismul se identifica hyperionismului. Dacia lui Eminescu nu se insira pe firul hegelian al succesiunii civilizatiilor si devenirii spiritului datorate acesteia, ci este o imagine mitica pura; ea se topeste, asa cum observa Ion Negoitescu, "in haosul patruns de propriul sau plans" (I. Negoitescu, Poezia lui Eminescu, Bucuresti, 1970, p. 87).

Suflul divin genereaza o imparatie a sacralului. Romanii, spre deosebire de dacii in care arde focul originarului, au o privire rece, diluata, caci reprezinta istoria.

Eul dacic al lui Eminescu este primul care, oglindit narcisic intr-o lume a mitosului pur, suporta o diferentiere ontologica: el isi primeste, resemnat, botezul istoriei, traieste febril criza valorica si se muta din spatiul sacru originar in sfera imaginara, aruncand "straiul de purpura si aur peste tarana cea grea".

Exista o identificare intre poet si marii domnitori care apar ca proiectii arhetipale ale Eului eminescian. Decebal este o ipostaza a Eului tragic, adanc, infrant in inaltele aspiratii umane. Stefan cel Mare este ipostaza Eului care cunoaste suprema realizare

de sine. Alexandru cel Bun simbolizeaza intrarea intr-un timp al cumpenei, al renasterii. Mircea cel Batran simbolizeaza si el dacismul reafirmarii.

Mitul national si cel supranational, impersonal al Fiintei se proiecteaza in constructii concepute si realizate in buna parte la modul imens si ciclic. La tot pasul dam de poeme cu aspiratii epopeice, socio-panoramice ce intentioneaza sa defineasca esenta si principiul universului, procesul de geneza si evolutie a lumii, mecanica vietii, sa descrie destinele omului si civilizatiilor sau sa dea expresie unui fior metafizic.

Apar si forme primitive si "nehotarate" care au informitatea unui bronz racit si parazit, in proiecte fiind introduse in devalmasie elemente istorice, clasice, mitologice, motive teologice si de filosofie antirationalista, cosmogonice si cosmografice. Se desprind lesne, in contururi clare, Ciclul dramelor istorice (al Dodecameronului dramatic, conceput in epoca 1874-1877), Ciclul panoramelor cosmo- si sociogonice ce urmareste tabloul lumilor stelare si civilizatiilor (poemul faustic Andrei Muresanu, diorama hugoliana Memento mori si basmul filosofic Povestea magului calator in stele, gandite in epoca 1869-1874), Ciclul Demonului, realizat in aceeasi perioada, Ciclul Luceafarului (sau veronian, cum l-a definit Perpessicius), care e publicat in 1883; Ciclul epopeic daco-roman (Sarmis, Nirvana sau Rugaciunea unui dac, Horiadele, Decebal, Crucea in Dacia sau Joe si Crist), scris in ani diferiti, si Ciclul Scrisorilor, scrise si publicate, cu exceptia celei de-a

cincea, între 1877-1881.

Versul "Ca s-explic a ta fiinta, de gandiri am pus popoare" din Memento mori vorbește sugestiv despre intensitatea și amploarea demersului ontologic eminescian, pus sub semnul înaltului, adâncului, vechimii. Predispoziția spre oglindire este universală fiind relevată de majoritatea cercetătorilor (George Calinescu, Rosa del Conte, Ioana Em. Petrescu, Stefan Cazimir), care au considerat pe bună dreptate oglinda ca metaforă centrală a operei eminesciene: "privea pe gânduri în oglinda lui de aur, / Unde-a cerului mii stele ca într-un centru se adun". Focalizând întregul univers într-un centru, "oglanda" obligă realul să se spiritualizeze, contururile materiale, ca și caracterul antropomorfic al eului dispar (asa cum se va întâmpla mai târziu la Ion Barbu). Rămân doar reflexele eterate, care sunt însemnele cunoașterii pure, narcisice. Oglinda reflectă nu fenomenul, ci noumenul, esența ideală a lumii, adică înseși adâncurile abisale ale ființei. Ea oferă, în mod romantic, imaginea absolutului, a conștiinței umane care se prezintă ca "o monadă convergentă", "oglanda a totului divin" (Calinescu).

Intrucât Dumnezeu este arteficele, iar universul suprem opera, geniul ca personalitate titanica (hyperionica) și "compendiu al unității și absolutului", este oglinda supremă a creației, este Creatorul prin definiție. Cuvântul poetic surprinde heideggerianul joc de oglinzi al lumii (Reigen des Ereignens) care luminează Ființa.

La cota cea mai înaltă a intensității e trair și sentimentul

iubirii, asociat celui al durerii. Iubita e mereu invocata cu imaginea ei pura, ideala de Venus Anadyomene, de Madona dumnezeie, dar apare – intr-un larg spectru realist-concret – de femeie neintelegatoare, de "comedianta veche", de "mujere a lui Samson", intr-un cuvint de Catalina terestra, sensibila doar in vis la marile chemari pasionale ale poetului-geniu. Actul identificarii depline a acestuia cu iubita esueaza. Poetul ramane singurul protagonist in teatrul iubirii: vaduvul.

Fiinta, in campul Erosului, se lumineaza si se intuneca respectiv, prin trairea prezentei iubitei si prin revelarea finala a absentei ei. Erosul sfarseste prin instaurarea tragica a suferintei, prea-plinul iluzionarii preschimbandu-se intr-un gol interior: "Strain de toti, pierdut in suferinta / Adanca a nimicniciei mele, / Eu nu mai cred nimic si n-am tarie" (Rasai asupra mea). Erosul se intalneste cu Moartea, intr-un distinct acord modern.

Alte mari motive eminesciene sunt roata si orologiul cu tema aferenta a orei douasprezece. Vremea se toarce si se retoarce, intr-o eterna miscare ciclica in cadrul careia se automatizeaza, imbraca masca de orologiu (Memento mori), renaste. Intre incremenirea eleata si curgerea heracliteana, poetul se vede imbratisand un timp ideal corespunzator miezului noptii. Este un timp al inhibitei, dar si al veghii nestinse, al pluralitatii, dar si al unicitatii, al existentei, dar si al nasterii apropiate. Cumpana gandirii este identica cumpenei simbolice a timpului: "Se bate miezul noptii in clopotul de-arama, / Si, somnul, vames vietii, nu vrea sa-mi ieie vama. / Pe cai batute-adesea vrea mintea sa ma

poarte, / S-asaman intre-olalta viata si cu moarte; / Ci cumpana
gandiriimi- si azi nu se mai schimba, / Caci intre amandoua sta
neclintita limba" (Se bate miezul noptii, 1876).

Un alt topos existential este apa, simbol amalgamat al vietii
universale (ca noian, ca "sicriu lichid"): "Un minut daca te-
ai pierde / Tu, macar, / Sub noianul marii verde / Si amar, /
Colo-n umeda-i pustie, / Ca-n sicriu, / Te-ai simti pe vesnicie /
Mort de viu". Prin izvorare, manifestare stihiala, miscare si
metamorfozare continua, prin unduire si involburare invaluitoare
de taina, prin reflectarea luminii selenare si celeste, adica prin
capacitatea de a fi o oglinda, prin situarea intermediara intre timp
si spatiu, prin asemanarea picaturilor cu lacrima si a marii cu un
"sicriu lichid", prin proteismul formelor, prin treptele infernale
pe care le presupune coborarea in ele, prin intruparea spiritului
universal si plenitudinea vietii Cosmosului, prin faptul ca sunt
"originea tuturor lucrurilor", dupa cum cred toti romanticii, apele
prezinta un spectacol, care este un spectacol al existentei insasi.

Poet al marii-simbol, al marii ca entitate planetara, expresie a
imensitatii si misterului, dupa cum observa Constantin Ciopraga,
"a facut din apa universala una din temele lui fundamentale:
un ineputabil pretext de meditatie profunda despre conditia
umana" (Poezia lui Eminescu, Iasi, 1990, p. 45).

La Eminescu, exista o suveranitate a ochiului, care este, dupa
cum precizeaza el in insemnarile lui manuscrise, "iscoditor al
firii" si "luminator al timpului": "vad vise-ntrupate/ gonind dupa
vise"; "... face sa privim gandul nostru, disparand in vreme",

"Iara ochiu-nchis afara inauntru se desteapta". Luceafarul nu e, in ultima analiza, decat poemul tensiunii dintre doua priviri indreptate inafara sferelor populate de cei doi privitori.

Prin vazul intens, in care se reflecta Vesnicia, Eminescu obtine osmoza vizuala cu Demiurgul, caci ochiul nu stabileste doar un simplu contact cu Universul, ci, activand in cel mai inalt grad constiinta si potentializand sinele adanc, ilumineaza intreaga Fiinta: ochiul eminescian este "suma a fiintei", cum observa si Dan C. Mihailescu in *Perspective eminesciene* (Bucuresti, 1982, p. 112).

Asociat organic vazului este auzul care naste cunoscuta armonie eminesciana, muzicalitatea inconfundabila care exprima "profundul sufletului nostru" (G. Ibraileanu), "adancurile metafizice" (D. Caracostea), "suflarea magica a universului uman" (M. Dragan), "pictura tragicului". Poet orfic, fara a starui special asupra elaborarii muzicale, Eminescu isi muzicalizeaza in mod natural viziunile, prin caracterul de lamento al confesiunilor erotice, prin tonul colocvial de monolog sau prin intensitatea nervoasa, de tip wagnerian, a introspectiei si solemnele ondulari ale naturii ("rand pe rand"); prin acordurile largi ale muzicii de sfere sau ale simbolismului cosmic. (Mitopo(i)etica eminesciana este analizata amanuntit in volumul nostru *Narcis si Hyperion*, colectia *Eminesciana-55*, Iasi, 1994).

Nuvelele lui Eminescu si romanul de tinerete *Geniu pustiu* (1868-1869) au toate datele unei proze de frontiera, in care

regimurile si formulele narative se ingana si se intretes la intersectia realului si visului. Ea este filosofica, eseistica si parabolica in sens modern, fiind, ca si poezia, tensionata ontologic, pusa – adica – in ecuatii metafizice. Reapare teatrul lumii cu regizorul din culise si cu figurantii ce apar si dispar pe scena din fundalul ne vazut (Sarmanul Dionis, 1872), motivul cautarii identitatii, lumea ca vis (al sufletului nostru), calatoriile arheului (Archaeus, 1875) ca fiinta inalterabila, evadarile in luna si transcendent, metempsihoza (Avatarii faraonului TI?, si Umbra, scrise in anii studentiei), "singura realitate pe lume" ce transpare in forme diferite.

Eroii sunt naturi "catilinare", demonizate, mesianice, faustiene, reprezentand un amestec de "vis si ratiune rece", visatoria aparand opusa "ordinei realitatii". Ei sunt revolutionari-tribuni (Toma Nour, Ioan), calugari cautand reclusiunea (Euthana?sius, Ieronim), orfani-metafizici (Dan-Dionis), filosofi batrani si invatacei novice (Ruben, mos Iosif, tanarul din Archaeus). Eminescu incearca sa contureze si fiziologii naturaliste din realitatile imediate (Aur, marire si amor, 1874, Moartea lui Ioan Vestimie, 1878-1879, Parintele Ermolachie Chisalita si La curtea cuconului Vasile Creanga, scrise dupa 1875).

Gazetarul Eminescu nu trebuie departajat de poetul Eminescu. In publicistica, Eminescu este un adevarat Jupiter tonans slobozind manunchiuri de fulgere impotriva "hadoaselor pocituri", promovandu-si ideile cu "stapanire de fier", rostind

fraze solemne cu aer sacerdotal sau desfasurand rabdator demonstratii logice cu "istoria si documentele in mana".

Actiunile lui de apostolat sunt dublate de demersurile analitice lucide prin care opereaza "reductii fenomenologice", focalizari rapide ale cauzelor adevarului curent, esentei, legicii, delimitand fapta de vorbe, realitatea de intentie.

Ideea nationala este axul demersului publicistic eminescian: "Inima foarte calda si minte foarte rece se cer de la un patriot chemat sa indrepteze poporul sau si fanatismul iubirii, patriei, cel mai aprig fanatism nu opreste de fel creierul sa ramaie rece si sa-si indrepteze activitatea cu siguranta, sa nimiceasca adevarata cauza a raului si sa o starpeasca cu o statornicie de fier" (Opere, ed. Nationala, vol. IX, Bucuresti, 1990, p. 165).

Omul etic eminescian este omul adevarului intreg si al punctului de vedere universal din care se judeca lucrurile, ceilalti oameni si propriul eu: "Punctul de vedere pe care ne-am pus in articolele noastre, neavand a face numai cu interesele parti?dului conservator, ci cu acele ale tuturor romanilor, era natural ca sa nu pacatuim prin reticente, pentru a nu ne cruta pe noi, ci sa spunem adevarul intreg" (Ibidem, X, p. 107).

Opera gazetareasca a lui Eminescu este in exclusivitate spectacolul intelectual, social si etic al personalitatii sale, necoplesit de imprejurari, de partizanat sau de intolerante incapatanate fata de adversari. Prevederile deontologice (respectul datoriei morale) si cele axiologice (determinarea valorii si esentei faptelor) se imbina armonios.

Personalitatea lui Eminescu este unica si indivizibila, incorporand organic un homo civicus, un homo religiosus si un homo ethicus, care impune o ordine naturala a universului, vorbind in chip socratic despre cunoasterea de sine si de altii sau in mod platonician despre idei si forme (prototipale), referindu-se mereu la libertate, despre individ si colectivitate, individualism si ideea de stat, despre societatea ca miscare si statul ca stabilitate pe urmele lui Kant si Hegel.

Demersul publicistic al lui Eminescu vizeaza probleme filosofico-etice generale (arheitatea, cosmosul si cosmogonia, legile si "masinaria" universului) sau sociale, politice, economice, etnice ("teleologia" muncii, "formele fara fond"; "golul etnic", statul natural si cel demagogic, patura superpusa, problema Basarabiei si Bucovinei ca "parti din vatra stramosilor nostri").

Actiunile detractoare antieminesciene (Moses Rosen, I. Negoitescu, St. Augustin Doinas. V. Nemoianu s.a.) au vizat limitele "reactionare" ale personalitatii lui Eminescu.

"Reactionarul" Eminescu, a fost, inasa, reactualizat cu o forta inegalabila si la o scara nemaivazuta dupa 1989 in Romania si in Basarabia, atestand o reluare masiva a articolelor, fapt determinat de reiterarea unor imperative expuse de Eminescu: pastrarea identitatii nationale, a limbii ca o "casa a fiintei", unitatea spatiului cultural romanesc, parlamentarismul, confundarea "sentimentului public dezinteresat" cu "pasiunile" si a "opiniunilor", ideilor cu "rivalitatile de ambitii".

Dimensiunea caragialiana a Scrisorilor si articolelor lui s-a pus din nou in lumina. Proza de meditatie etico-sociala a lui Eminescu dovedeste "profunzimea infinita a substantei ontologice a geniului", despre care vorbeste Max Scheler in cercetarile sale de etica, sentimentul profund al valorilor, al sacrului.

Intreaga opera a lui Eminescu ia infatisarea unei drame cu doi actori, care-si asuma in mod intermitent si rolul de regizori: Poetul si Demiurgul.

Aparent armonioase la inceput, raporturile lor cunosc toate treptele scarii ontologice si sunt patrunse de un puternic suflu tragic, de esenta elina si dacica (in proiectul de tinerețe al Dodecameronului dramatic) si de esenta mioritica si totodata problematizanta ("luciferica") in sensul lui Blaga in etapa finala.

Dumnezeul inceputurilor eminesciene este figura divina proteica, semanand fie cu Dumnezeul gnosticilor, revelat prin luminarea partiala a tainei, fie cu Dumnezeul manicheic creator al Cosmosului si omului primordial, fie cu Unul lui Plotin sau Primmotorul lui Artistotel. Daca Dumnezeu "apune de pe cerul cugetarii" (Memento mori), se instaureaza Golul si are loc "asfintirea de idei". Ajuns la cunostinta tragica a amurgului zeilor de care vorbea Nietzsche, eul eminescian se deda actiunii de recuperare si de reinstaurare grabnica a lor in spatiul dezeificat. Printr-o verticalitate a gandirii el evolueaza de la Dumnezeul gnostic doar revelat prin fascicole de lumina intensa la Demiurgul cu care este consubstantial ca geniu (Luceafarul).

Mitul Demiurgului, care este un mit-umbrela ce-si asociaza mitul Voievodului (al Regelui), mitul Calugarului si Geniului (nu numai al Poetului, ci si al naturii catilinare in genere) se prezinta ca un model existential suprem.

Trairea absolutului cu tot hybrisul si pragul psihic de jos se traduce, desigur, in dor ca ipostaza tipic romaneasca a existentei umane. Prin consubstantialitatea sa cu Demiurgul, Hyperion devine varful cel mai luminescent al Fiintei pe care il revela adancurile eului eminescian narcisic contemplate. Hyperion inchide cercul fiintial in Totul mioritic (al platonicienei intoarceri la Unic si Identic) si al redarii Sinelui profund, pe care il deschide Narcisul inceputurilor.

Receptat prin grila modernitatii si postmodernitatii, creatia mitopo(i)etica a lui Eminescu isi pastreaza inalta cota valorica, precum si capacitatea de a se postsincroniza cu noile forme si sensibilitati poetice si de a raspunde orizontului de asteptare a cititorului de azi. Eliot afirma ca o noua opera valorica sau un nou scriitor important impune o noua perspectiva exegetica asupra literaturii. Aparitia unor noi mari poeti romani – Blaga, Arghezi, Barbu, Bacovia, Stanescu – a reactualizat tocmai dimensiunile existentiale ale operei sale: instaurarea Fiintei in "luminisul" si abisul ei, cautarea Absolutului (Dumnezeul crestin arghezian il continua pe Demiurgul eminescian); punerea poeziei in ecuatii intelectuale sau chiar matematice deliberate (astfel ca sa exprime, ca la Barbu, "lumea purificata pana a nu mai oglindi decat figura spiritului nostru"), dialogul melancolic intre

Fiinta, Nefiinta si Suprafiinta, dialog eminescian pe care Bacovia il duce la desavarsire prin balansarea, observata de Stanescu, "intre paradis si infern, intre viziunea terifianta, infernala si cea suav-angelica" (Fiziologia poeziei, Bucuresti, 1990, p. 243), metalingvismul promovat de acelasi Nichita Stanescu, care porneste de la starea de poezie teoretizata de Eminescu, colorarea accentuat-ontologica a discursului poetic in intreaga mare poezie romaneasca.

Fie ca este receptata din perspectiva nihilismului metafizic, adica a Rugaciunii unui dac (precum propune Emil Cioran), fie ca se aplica grila stanesciana a metalingvismului, a "necuvintelor", a Odei (in metru antic), aceea moderna sau acea postmoderna a autoreferentialului fragmentar, ironic, grotesc, mitopo(i)etica lui Eminescu apare foarte viabila, datorita si faptului ca se constituie din simboluri universale, din mituri fundamentale. Referindu-se la ele, acad. Eugen Simion delimita un numar de opt, in jurul carora se concentreaza intreaga poezie a lui Eminescu: mitul nasterii si mortii universului (Memento mori, Muresanu, Gemenii, Rugaciunea unui Dac, Scrisoarea I etc.), mitul istoriei (de la Epigonii si Imparat si proletar la Scrisoarea III), mitul dascalului (= al inteleptului, magului), mitul erotic (Luceafarul si numeroase poezii), mitul oniric, mitul intoarcerii la elemente, mitul creatorului (poeme tipice: Oda in metru antic, Luceafarul), mitul poeziei (poezia ca tema de reflectie directa si expresie a unei muzicalitati interioare, a unui, orfism generalizat). Tema masinarii lumii formulata simplu in

La moartea lui Neamtu (1870) se extinde, bunaoara, in vaste panorame socio-cosmogonice in Epigonii (1872), Scrisoarea II, Scrisoarea III (1881) si in Panorama desertaciunilor, Povestea magului calator in stele, Strigoii, Gemenii. "Cand recitim, acum, aceste poeme sincretice, in care gasim mai toate fantasmele unui romantism spiritualizat, sensibilitatea noastra vibreaza mai tare in fata momentelor de negatie" (Eugen Simion, Fragmente critice, III, Mit. Mitizare. Mistificare, 1999, p. 27).

Eminescu se cade receptat, azi, indeosebi prin grila existentiala.

Ca un om al hybris-ului, al punctului de varf al traiirii, omul eminescian traieste intreg spectrul suferintei ca realitate psihica substantiala care aduce revelatia limitelor. In sfera (ingusta) a durerii, el se pune sub semnul unui Tot cu semn ne?gativ, adica sub cunoscutul insemn buddhist: "Totul este suferinta". Mareta omului tragic eminescian ne-o da caracterul profund uman al suferintei, care nu e "poetizata" si abstractizata: este traita cu toata fiinta, cu o intensitate care duce la hybris si la eliberare (mantuire). Lacas al patimirii, lumea se neantizeaza, se cufunda intr-o tacere fara rost. Semnificatia tragica sporeste prin revelarea temeiului rational al suferintei, ea fiind oarba si obscura: "Si ce ramane-n urma in noi decat obscura / Si oarba suferinta ce bantuie natura" (Nu ma-ntelegi). Sensul tragic e subliniat si de faptul ca ea apare ca predestinare, ca fatum, cel care sufera fiind in fond "alesul" soartei. Andrei Muresanu din poemul omonim este "supus ca nealtii la suferinte grele", ele

fiindu-i date ca povara umana. Suferinta isi vadeste si un substrat ancestral care acutizeaza constiinta predestinarii: "Ce suflet trist mi-au daruit / Parintii din parinti, / De-au incaput numai in el / Atatea suferinti?" (Ce suflet trist).

Omul eminescian traieste moartea cu deosebita intensitate, caci stie ca impreuna cu viata constituie doua file ale existentei: "Moarte si viata, foaie-n doua fete: / Caci moartea e izvorul de viete, / Iar viata este raul, ce se-nfunda / In regiunea nepatrunsei cete" (Rime alegorice). Moartea este, la Eminescu, o dimensiune perspectivica, intinderea, raspandirea fiind proprietatea ei existentiala. Ea este timp mort si spatiu mort: "Timpul mort si-tinde membrii si devine vesnicie" (Memento mori). Ca factor (de)constructiv al universului ea se poate intinde peste lume cu uriasele-i aripe, ca in acelasi poem Memento mori, sau se poate concentra intr-un singur punct al nimicului, intr-o singura fulgerare, ca in Femeia?... mar de cearta. E firesc ca in fata mortii ca "moarte eterna" poetul sa aiba o atitudine senina, mioritica, marcata de resemnare stoica, ce va da nastere celor doua capodopere ale sale Glossa si Oda (in metru antic): "Nici incline a ei limba / Recea cumpana-a gandirii / Inspre clipa ce se schimba / Pentru masca fericirii, / Ce din moartea ei se naste / Si o clipa tine poate; / Pentru cine o cunoaste / Toate-s vechi si noua toate" (Glossa). Valorificand cele doua provocari existentiale dintre viata si moarte si spunand ca "viata si moarte sunt ca doua poluri", ca "viata e germenul mortii – moartea e germenul vietii" si ca lumea e o vecinica plata catre viata si o

incasare din partea mortii Eminescu obtine un grad suprem de ontologizare a discursului mitopo(i)etic.

Poetul simte acut intregul impact cu singuratatea care-l determina sa sada cu perdelele lasate la masa lui de brad, cazand pe ganduri in fata focului palpaitor in soba. El cunoaste Regalitatea solitudinii, devenind Pastorul "oilor de aur" ale basmului ei si al simfonicului tablou fiintial al lumii. Urzeala existentei se tese, la Eminescu, din firele singuratatii ca realitate intima a lumii. E o stare demonizata, durativa, procesuala, cu o actiune total neantizatoare asupra sufletului. Legarea de "steaua singuratatii" (Oda) are o profunda semnificatie profund destinata, generand complexul mosneagului rege Lear: uitare, intunecare a gandirii vecina sau identica cu alienarea, resimtirea adanca a oboselei si "batranetii" ("Optzeci de ani pe lume imi pare c-am trait").

Eminescu da expresie si melancoliei cu duhul ei ravasitor, dezordonator, opusa bucuriei si patrunda de fluxul ascuns al inconstientului. Melancolia este stare muzicala prin ea insasi, melodie involuntara ce se naste pura din esenta intima a fiintei. In poezia Melancolie avem o fisurare progresiva, care demonizeaza si condamna la incetinire, repetare, stingere treptata, instrainare: "Si cand gandesc la viata-mi, imi pare ca ea cura / Incet repovestita de o straina gura, / Ca si cind n ar fi viata-mi, ca si cand n-as fi fost, / Cine-i acel ce-mi spune povestea pe de rost / De-mi tin la el urechea – si rad de cate-ascult / Ca de dureri straine?.. Parca-am murit de mult" (Melancolie). Melancolia

irealizeaza universul, deschide un spatiu care este al aratarii/ascunderii fiintei, al alunecarii in nefiinta printr-o "amagire" a sufletului cu "dulceata dorului de moarte" si printr-o pierdere contemplativa in timp, dupa cum zice Lucian Blaga.

Poetul revalorifica si mitul lui Sisif, ca mit esential al destinului nuanat si cu semnificatiile norocului, ursitei, "partii". Poetul oscileza, in fond, intre norocul pamantesc si marele destin cosmic. Se impaca, astfel, cu planul adancei intocmele a lumii si cu soarta "fara lege" ce "oarba imparte bobii" (Andrei Muresanu), cu sortile pe care le scriu stelele in univers (Povestea magului calator in stele). El cauta nu un noroc al sau si nu norocul, ci "norocul sfant": "Si poate ca nici este loc / Pe-o lume de mizerii / Pentr-un atat de sfant noroc / Strabatator durerii!" (Sa dus amorul). Opozitiv durerii, norocul se instituie ca sansa doar prin valorificarea ei. Sensul tragic al impactului dintre noroc si durere este invederat.

Eminescu traieste si intreg spectrul angoasei (spaimii, nelinistii), care apare la hotarul dintre fiinta si nefiinta. Nelinistea cautarii sensului vietii si nelinistea gasirii nonsensului vietii constituie marele contrapunct existential eminescian. Spaima (spleenul) se manifesta numai odata cu manifestarea unui suflet inchis intr-un "cerc stramt", a unui gol. Ea este deopotriwa generata de iubire (e o spaima dulce), de presimtirea mortii sau de constiinta "tronarii" raului in lume: "Da! ai stiut ca-n ceruri, raul, nedreptul trona, / Ca secole natange l-adora, l-incorona". Este, in definitiv, o neliniste metafizica, rezultata din procesul

revelarii zadarului, vanului, fara rostului, fara-ntelesului: "In zadar caut al vietii inteles nedezlegat" (Egipetul); "In van mai caut lumea-mi in obositul creier" (Melancolie).

Disperarea apare, la Eminescu, drept o forma superioara a trairii care presupune intensitatea ca o conditie sine qua non, fapt pe care-l semnaleaza si Cioran, care recunoaste ca descinde din Rugaciunea unui dac: "Disperarea este starea in care anxietatea si nelinistea sunt imanente existentei. Nimeni nu e torturat in disperare de probleme, ci de convulsii si arderile in propria lui existenta" (Emil Cioran, Pe culmile disperarii, Bucuresti, 1934, p. 47). Dan-Dionis, personajul "metafizic", considera disperarea ca factor ce nimiceste inima: "Moartea i un moment, disperarea e timp – o asemenea simtire este iadul."

Receptarea lui Eminescu cunoaste o noua faza dupa 1990, cand se accentueaza interesul aratat personalitatii intelectuale si publicisticii, fapt stimulat de procesul de democratizare a societatii romanesti, si cand se atesta incercarea de lepadarea de "modelul Eminescu", indemn venit de la romanii din diaspora (V. Nemoianu, I. Negoitescu) si sprijinit de detractorii din tara.

Pe fundalul bolilor culturii romanesti din perioada de tranzitie (neincrederea in propriile valori si dedarea unor actiuni de demitizare, emiterea de pareri subiective exacerbate si intolerante fata de altele care ne introduc intr-o adevarata Poiana a lui Iocan din Morometii lui Preda, unde fiecare intra cu opinia sa si n-o asculta pe a altuia, intelegerea eronata a europenizarii, globalizarii, care, asa cum demonstreaza filosofii mondializarii

si sociologii din Occident, nu suprima dialogul multicultural, ci il stimuleaza, s-a proiectat nu atat o noua imagine a poetului, obtinuta prin relectura operei sale, ci una contestata d?acapo fara sprijinul criteriilor valorice. (Un numar special al "Dilemei", nr. 265 din 1998, a fost consacrat reactiilor criticiste, iconoclaste, de parca romanii si-au propus sa-l reinvie pe Momos, zeul grec al ironiei si barfelii, vezi articolul nostru Zeul Momos si noi, romanii din "Literatura si arta", aprilie 2001 si buletinul "M. Eminescu", nr. 4, 2001).

Dincolo de aceste izbucniri ale spiritului demitizator, statura intelectuala a lui Eminescu a continuat sa creasca prin zeci si zeci de exegeze, editii noi si traduceri in alte limbi, functionarea unor centre de studii eminesciene in intreaga lume. Pentru romanii din afara tarii poetul a ramas modelul ontologic urmat in lupta pentru pastrarea identitatii, limbii, credintei. Insusi procesul de "caragializare" a societatii romanesti a contribuit la reactualizarea sensibila a publicisticii sale, in care se vorbeste despre lupta de idei inlocuita cu cea dintre persoane, despre "panglicarii in ale tarii", despre confuzia valorilor culturale, sociale, morale, despre aspectele problematice ale parlamentarismului, "cosmopolitismului", economiei (administrarea, saracia), ale interactiunii dintre economie, morala si politica. "Abecedarele" politice, sociologice, economice, culturale, pe care le propune poetul si care le pare unora anacronice, isi reobtin actualitatea.

Foarte actual este bunaoara, in plan politic, indemnul de a

avea "un viu sentiment de stat", "o constiinta intemeiata despre solidaritatea intereselor nationale", caci sunt si trebuie sa "fie armonizabile nu in opunere unele cu altele", "un patriotism luminat si mai presus de tendinte inguste" – aceste toate fiind superioare programelor "emanate ba de guvernele provizorii, ba de partizi, ba de la personalitati politice izolate" (Studii asupra situatiei). In ce priveste politica externa poetul nostru sfatuia ca, tinandu-se cont de faptul ca "suntem atat de straini, deci o individualitate cu totul aparte in mijlocul popoarelor si mari si puternice care ne inconjoara" sa manifestam "vointa de-a fi un factor hotaritor in echilibrul european" (Politica noastra externa).

Un nou Eminescu l-au conturat noile studii ale lui Dimitrie Vatamaniuc, Eugen Simion, Constantin Ciopraga, Gheorghe Bulgar, Zoe Dumitrescu-Busulenga, George Munteanu, Constantin Barbu, Theodor Codreanu, Dan Manuca, Marin Mincu, Aurelia Rusu, Iosif Cheie-Pantea, Tudor Nedelcea, Victor Craciun, Constantin Cublesan, Rodica Marian, Gheorghe Jurma, Ion Buzasi, Dumitru Tiutiuca, Mircea Itu, Ion Itu, Nicolae Georgescu, Mircea Popa, Ovidiu Vuia, Ion Filipciuc, Maria-Ana Tupan, Dumitru Irimia, Aurelian Zissu, Gheorghe Marinescu. O lucrare de referinta in strainatate o semneaza Helmuth Frisch din Germania (Sursele germane ale creatiei eminesciene, 1999).

Remarcam atat noutatea ontologica a exegezelor, cat si cea documentar-reinterpretativa: Theodor Codreanu si Nicolae Georgescu aduc argumente in favoarea "mortii civile" a poetului,

iar Ovidiu Vuia demonstrează diagnosticarea eronată a bolii și că ar fi fost intoxicat cu mercur care era contraindicat (poetul suferea de o psihoză endogenă de tip afectiv și nu de sifilis, cum s-a crezut până acum). Inșasi nebunia se cade dispensată de interpretarea ei ca deviere patologică și pusă în lumina relațiilor dintre psihoză și geniu, dintre boală și creație, așa cum le înțeleg psihologii și filosofi moderni (ca în cazul lui Herderlin sau Nietzsche).

În anul 2000, când s-a sărbătorit 150 de ani de la naștere în plan național și internațional, au apărut noi volume de traducere în engleză (Kurt Treptow), germană (Christian W. Schenk și Simona Reicherts-Schenk), italiană (proză în colecția "Mari scriitori al lumii", Editura Risoli), franceză (Jean-Louis Courriol), rusă, ucraineană (selecție: Stepan Chelari), albaneză (antologator: Denis Bubani), turcă (editor İrfan Niver Nasrattinoglu), portugheză (Victor Buescu, Carlos Qulisor și Luciano Maia).

Procesul dinamic și nuanțat de receptare a mitopo(i)eticii și personalității eminesceni confirmă previziunea maiorească că secolul XX va sta sub semnul valoric al lui Eminescu; mai mult decât atât: o reactualizează și pentru secolul care a venit.

martie 2001 Mihai Cimpoi

TABEL CRONOLOGIC 1850 – La 15 ianuarie se naște la Botosani (conform Registrului de nasteri și botezuri pe anul 1850 al bisericii cu hramul Adormirea Maicii Domnului) Mihail (Mihai), cel de-al șaptelea copil al lui Gheorghe Eminovici,

numit caminar printr-un decret domnesc din 12 mai 1841, si al Ralucai (Ralu sau Raresa), fiica stolnicului Vasile Iurascu, originar din Hotin. Eminovicii au avut unsprezece copii: Serban (1841-1874); Nicolae sau Nicu (1843-1884); Iorgu sau George (1844-1873); Rucsandra (1845, moarta de copila); Ilie (1846-1862); Maria (moarta la 7 ani); Aglaia (1852-1906); Henrieta sau Harieta (1854? -1889); Matei (1856-1929), Vasile (mort la varsta de un an si jumătate). Mihai isi petrece copilăria atat in "targul glodos" Botosani, cat si in Ipotesti, unde tatal sau cumpara in primavara lui 1848 o jumătate de mosie. Poetul spulbera, cu o verva caustica, toate contestarile originii sale romanesti: "Tot ce pomeneste despre originea mea sunt pure minciuni iscodite din fantazia bolnavicioasa, precum si trebuie sa aiba un redactor al Pseudo-?Romanului?" (ms. 2264, 210v).

1857 – Din vara acestui an dateaza interventia tatalui sau la Postelnicia din Iasi pentru a obtine pasaportul de trecere a hotarului in Bucovina: "Totodata rog sa se inscrie in acel pasaport pe al cincilea fiu al meu, Mihail, care este in varsta de 7 ani. Statul crescatoriu, parul negru, ochii negri, nasul potrivit, fata smolita, avand si acesta a urma studiile". Este primul portret documentar al poetului.

1858-1859 – Este inscris in clasa a 3-a la scoala primara greco-orientala din Cernauti (National-Hauptschule), fiind clasificat al 15-lea intre 72, iar in clasa a 4-a al 5-lea intre 82 de elevi.

1860-1863 – Studii la Ober-Gymnasium. Repetent in clasa a II-a. In aprilie 1863 nu mai este printre elevi. Il intalneste Teodor V. Stefanelli, care il va portretiza mai

tarziu: "Mic si indesar, cu parul negru pieptanat de la frunte spre ceafa, cu fruntea lata, fata lungureata, ume?rii obrazilor putin ridicati, ochi nu mari dar vii, colorul fetei intunecat, prin care strabate in sa rumeneala sanatoasa a obrazilor. Era totdeauna curat imbra?cat". 1864 – Se intoarce la Cernauti, unde era in turneu trupa Fani Tardini. Angajat ca practicant la tribunalul din Botosani si copist ("scriitoriu") la comitetul judetean permanent. 1865-1866 – Este elev particular in clasa V gimnaziala la Cernauti, unde Aron Pumnul ii incredinteaza supravegherea bibliotecii sale. Scrie poeziile De-as avea... si Din strainatate. 1866 – Apare in brosură Lacrimioarele invatateilor gimnasiasti din Cernauti la mormantul prea iubitului lor profesoriu Arune Pumnul, repausat intr-a 12/24 ianuariu 1866, Cernauti 1866 poezia La mormantul lui Aron Pumnul, semnata M. Eminovici, privatist. In numarul din 25 februarie-9 martie 1866 al revistei "Familia" apare poezia De-as avea... sub semnatura Mihai Eminescu, insotita de urmatoarea nota a redactiei: "Cu bucurie deschidem coloanele foii noastre acestui june numai de 16 ani, care cu primele sale incercari poetice trimise noua ne-a surprins placut". Nasul literar al poetului este Iosif Vulcan, care ii mai publica poeziile Din strainatate, La Bucovina, Speranta, Misterele noptii, precum si traducerea nuvelei Lantul de aur a scriitorului suedez Onkel Adam. In primavara anului paraseste Bucovina, calatorind prin Transilvania (Blaj, Sibiu); trece apoi muntii si vine la Bucuresti, unde Iorgu Caragiale isi deschise un Teatru de vodevil. Scrie poeziile Mortua est!, La o artista,

Ondina, Lida. In zilele de 24-28 august participa la Alba Iulia, la Adunarea generala a Societatii Transilvane pentru Literatura si Cultura Poporului Roman (ASTRA). 1867-1868 – Este angajat ca sufleur in trupa lui Iorgu Caragiale, apoi in cea a lui Millo-Pascali (iulie-august 1867). Este cunoscut de I. L. Caragiale. "Era o frumusetate! O figura clasica incadrata de niste plete mari negre; o frunte inalta si senina; niste ochi mari – la aceste ferestre ale sufletului se vedea ca cineva este inauntru; un zambet bland si adanc melancolic. Avea aerul unui sfant tanar coborat dintr-o veche icoana, un copil predestinat durerii, pe chipul caruia se vedea scrisul unor chinuri viitoare". Continua colaborarea cu revista "Familia" (La o artista, 18/30 august 1868, Amorul unei marmure, 19 septembrie/1 octombrie 1868). In august 1868, la Arad, il intalneste Iosif Vulcan. Turnee la Brasov, Sibiu, Timisoara, Arad, Oravita, Bazias, Giurgiu. La 29 septembrie 1868 este angajat sufleur al Teatrului National pe o durata de 6 luni. In atelierul pictorului-fotograf J. Tom's din Praga isi face in septembrie prima fotografie, denumita de G. Calinescu "astrala". Din acest an dateaza textul de roman Geniu pustiu, initial denumit Naturi catilinare. A ramas in stare bruionara. Poetul intreprinde ultimul turneu cu trupa lui Pascali. 1869 – In "Familia" apar Junii corupti si Amicului F. I. Scrie De-as muri ori de-ai muri, Doi astri, Unda spuma, Cind privesti oglinda marei, Din nopti tacute, Replici, E ingerul tau ori umbra ta?, Venere si Madona, Locul aripelor, De ce sa mori tu?. Se inscrie in cercul societatii literare "Orientul" (1 aprilie), care

avea menirea sa stranga folclor si documente de istorie. Termina traducerea Artei reprezentarii dramatice a lui R?tscher. Se afla in turnee cu trupa lui Pascali (Iasi, Cernauti). "Eminescu la 1868/1869 era un tanar cam de 19 ani. Statura mijlocie, bine legat. Frunte inalta, trasaturi frumoase si regulate, par bogat si negru dat inapoi pe umere, cum poatra artistii. C-un cuvnt un tip roscovan foarte frumos" (St. Cacoveanu). Incercari ale familiei de a-l trimite la studii. Stefan Cacoveanu sustine, intr-un memoriu, ca "in acel an, 1869, toamna, se duce de la Bucuresti la Botosani si de acolo la Viena, la Universitate." Din semestrul de iarna 1869/1870 este student auditor la Universitatea din Viena. Lecturi intense din Platon, Kant, Schopenhauer, Fichte, Russo, Confucius, Spinoza, Hegel, Zoroastru, Budha, Schiller, B?chner, Cantemir, Ricardo, Vede, Sacuntala. La 20 octombrie se inscrie la Societatea Literara-Sociala "Romania", iar la 23 octombrie la Societatea Literara si Stiintifica a Romanilor din Viena. 1870 – La 1 ianuarie il viziteaza, impreuna cu un grup de colegi, pe Alexandru Ioan Cuza, aflat in exil la D?bling. Articolele Sa facem un congres, In unire e taria si Echilibrul, publicate in "Federatiunea" din Pesta din aprilie, atrag citarea autorului in fata procurorului public din Pesta pentru abordarea problemelor nationale. Publica in "Convorbiri literare" din 15 aprilie Venere si Madona, iar din 15 august – Epigonii, a carei idee este, dupa precizarea a insusi autorului, "comparatiunea dintre lucrarea increzuta si naiva a predecesorilor nostri si lucrarea noastra trezita, rece". Iacob Negruzzi, redactorul revistei, il viziteaza la

Viena. Participa la actiunile de pregatire a sarbatoririi implinirii a 400 de ani de la sfintirea manastirii Putna, ctitorie a lui Stefan cel Mare, amanata din cauza inceputului razboiului franco-german si pierderea fondurilor adunate prin falimentul bancii unde erau depuse. 1871 – Apar in "Convorbiri literare" poeziile Mortua est, Inger de paza si Noaptea. Participa la constituirea Societatii Academice Social-Literare "Romania juna", in comitetul de conducere al careia este ales bibliotecar. Face cunostiinta cu Veronica Micle. Colaboreaza cu I. Negruzzi. Planuri in vederea scrierii poemului Memento mori (sub titlurile Panorama desertaciunilor, Tempora mutantur, Vanitas vanitatum vanitas), nuvelei Sarmanul Dionis si a poeziei Imparat si proletar (sub titlul Proletarul). Ia parte, in ziua 15 august, la comemorarea aniversarii 400 de la sfintirea Manastirii Putna. Ioan Slavici si A. D. Xenopol au luat cuvantul, iar poetul a fost prezent cu o poema dedicata lui Stefan cel Mare. Din formatia cernauteana a lui Grigore Vindereu a facut parte Ciprian Porumbescu. 1872 – Se afla un timp (luna iunie) la Botosani. Citeste in sedinta "Junimii" din 1 septembrie 1872 nuvela Sarmanul Dionis si fragmente din Diorama (Memento mori). In sedinta din 7 septembrie citeste Inger si demon si Floare albastra, publicate in "Convorbiri literare". Este primit cu entuziasm. La 16 decembrie se inscrie la Universitatea din Berlin, unde urmeaza cursuri de istorie moderna, istorie generala a filosofiei, principiile logice ale stiintelor exsperimentale, istorie egipteana, filosofie hegeliana, printre profesori aflandu-se D?hring, Reymond, Werder etc.

1873 – Planuri si variante la Luceafarul si Calin. Raporturi complicate cu familia. Se angajeaza secretar la Consulatul roman din Berlin. 1874 – Titu Maiorescu insista sa pregateasca doctoratul in filosofie, pentru a fi numit profesor la Universitatea din Iasi. Traduce Critica ratiunii pure de Kant (cam a treia parte). Se intoarce la Iasi, unde la 1 septembrie obtine postul de director al Bibliotecii Centrale. Moare fratele sau Serban. In numarul din 1 decembrie al "Convorbirilor literare" apare Imparat si proletar, care intampina critici din cauza "imperfectiunii de forma". "Eminescu este dintre acei putini oameni, care nu sunt meniti a vietui in societate, pentru ca nu-si afla semeni. In deobste el este nesuferit, pentru ca stie cine este el, stie cine sunt altii, nu i pasa de o lume, pe care trebuie s-o dispretuiasca si sta ca si-o carte deschisa inaintea tuturor. Toate sufletele alese sunt nerezervate si tocmai pentru oamenii comuni lipsa de rezerve a unui suflet ales este nesuferita" (Ioan Slavici). Calatorii la Königsberg, orasul natal al lui Kant, si la Lvov (Lemberg) in vederea documentarii. In august se intoarce la Iasi, renuntand la doctorat. 1875 – In numarul din 1 februarie al "Convorbirilor literare" apare Fat-Frumos din tei. Desfasoara o intensa activitate de bibliotecar: numara volumele, duce evidenta, face ordine, achizitioneaza carti vechi. La 1 iulie e numit revizor scolar "peste districtele Iasi si Vaslui" la propunerea lui Maiorescu. "In aceasta calitate el calatorea din cand in cand, avea raporturi continui cu invatatorii, cu primarii, cu taranii, si se intari tot mai mult in dragostea sa pentru poporul de jos" (I. Negruzzi). Incepe

prietenia cu Ion Creanga, dupa ce il asculta la o consfatuire a invatatorilor din cele doua judete. "Eminescu il indeamna sa scrie (...) si Creanga isi aterne pe hartie povestea Soacra cu trei nurori pe care si o trimite intr-o sara la "Junimea", caci Creanga, timid si cam salbatic din natura lui, n-a voit sa vina si el. La "Junimea" a fost un adevarat entuziasm la citirea acelei povesti; ni se releva un stil si o limba pe care nu o auzisem aici care nu traisem la tara..."(G. Panu). Soseste la Cernauti, unde se intalneste cu Stefanelli. Face numeroase inspectii in scoli. Proiecteaza o carte de citire. Dupa ce, la 29 ianuarie, Titu Maiorescu demisioneaza din postul de ministru, poetul este "pus in disponibilitate prin Decretul domnesc nr. 1013 din 3 iunie", nemaiaflandu-se la postul de revizor si devenind, la propunerea prietenilor, redactor administrativ si corector la foaia publicatiilor oficiale ale Curtii de apel din Iasi "Curierul de Iasi", unde semneaza cronici dramatice, articole ce abordeaza istoria nationala, nuvela Cezara si schita La aniversara, aparute in foileton. 1876 – "Convorbirile literare" publica Strigoii (1 decembrie), Melancolie, Craiasa din povesti, Lacul si Dorinta (1 septembrie), Calin (1 noiembrie). Scrie poeziile: Sunt ani la mijloc, Cartile, Gandind la tine, Coborarea apelor, Ai nostri tineri... Femeia?.. mar de cearta, Cand te-am vazut, Verena... In fereasta despre mare. Publica mai multe articole (Romanii si Austro-Ungaria, Dialismul si Federalismul in Austro-Ungaria, Planul unei Federatii balcanice, Turcii si instrainarea industriei romanesti, Industria nationala romaneasca), conferinte, cronici

dramatice. Interogari in legatura cu pretinsele furturi de la Biblioteca. La 13 august moare Raluca, mama poetului. Scrie dupa cateva saptamani poezia O, mama... "Eminescu, in vremea aceea (epoca "Curierului de Iasi" – M. C.), era un tanar cam de 28-29 ani, bine facut, potrivit de inalt, cu fata lungareata incalata, cu musteata neagra, plete lungi si negre ii cadeau pe spate, o redingota neagra cam ponosita, cu o cravata maslinie si cu puchitei albi rotunzi, ieseia bulbucata din jiletca sa vinetie-neagra, inchisa cu doua randuri de bumbi..." (I. S. Ionescu).

1877 – Poetul se muta in luna octombrie la Bucuresti, unde devine redactor la "Timpul" (data probabila 20 octombrie). Apar articole despre situatia din Franta, despre garda cetateneasca si ciclul Icoane vechi si icoane noua: Actualitatea, Paralele economice, Batranii si tinerii, Ilustratii administrative, Din abesedarul economic, Fraza si adevar. Publica in "Timpul" (24 noiembrie) articolul Balcescu si urmasii lui, in care se opereaza cu o antiteza de felul celeia din Epigonii si serialul Icoane vechi si icoane noua (decembrie). Participa la sedintele "Junimii". 1878 – Publica in "Convorbiri literare" din 1 martie Povestea codrului, Povestea teiului, Singuratate si Departe sint de tine. Colaborari fructuoase la "Timpul": Contestarea alegerii dlui Maiorescu, (8. II.), Basarabia, Concesiuni economice (25. III.), Ca la noi la nimenea (12. IX.), Cronicile noastre vechi (23. IX.), Romanii Peninsulei Balcanice (26. IX.). Tipareste traducerea Fragmentelor din Istoria Romanilor de Hurmuzachi (Socec). Veronica Micle ii face doua vizite la Bucuresti. 1879 – Apar

in "Convorbiri literare" din 1 februarie poeziile Pajul Cupidon, O, ramai si Pe aceiasi ulicioara... iar in numarul din 1 octombrie – Afara-i toamna... Sunt ani la mijloc... Cand insusi glasul... Freamat de codru, Revedere, Foia vesteda, Despartire. La 4 august moare Stefan Micle, sotul Veronicai Micle. Poetul deplange pierderea. Intr-o scrisoare adresata Veronicii ii marturiseste dragostea: "Vazandu-te, am stiut ca tu esti singura fiinta in lume, care in mod fatal, fara sa vrea ea, fara ca eu sa voiesc, care sa determineze intreaga mea viata". La 5 septembrie Veronica Micle il viziteaza pe poet la Bucuresti. Intr-o scrisoare din 2 septembrie isi exprima, geloasa, ca foarte "simtita" poezie Atat de frageda... este adresata "unei fiinte cu care din nefericire sau din fericire poate eu nu ma pot nici masura, nici compara". Publica, in "Timpul", articole importante: Originea romanilor (13. I.), Arboreasa (4. II) si multe altele. 1880 – In numarul din 1 aprilie 1880 al "Convorbirilor literare" apare elegia O, mama... "Junimea" isi reia "miercurile literare" la Bucuresti. Apar semne de oboseala si istovire fizica, senzatia imbatranirii. In raza atentiei poetului apare Cleopatra Poenaru-Lecca. "Eminescu fu impresionat si se amoreaza de frumusetea ei cautand ocazia de a o revedea, dar... dna Lecca era indeferenta la gandurile lui". (I. Petrascu) Publica, incepand din 22 septembrie, in "Timpul", cunoscutul grupaj de articole intitulat Studii asupra situatiei si alte articole in care continua sa abordeze problemele stringente ale actualitatii: independenta Romaniei, xenocratia, formele fara fond, demagogia, viata romanilor din afara si unitatea spatiului

cultural romanesc, libertatea, patriotismul, starea institutiilor administrative, legislative, culturale si multe altele. 1881 – Este anul publicarii primelor patru Scrisori in "Convorbiri literare": Scrisoarea I (1 februarie), Scrisoarea II (1 aprilie), Scrisoarea III (1 mai), Scrisoarea IV (1 septembrie), care prezinta o meditare asupra existentei umane si Cosmosului, patrunda de note sociale. Veronica Micle evita intalnirea cu poetul. Colaboreaza intens la "Timpul" (Iubirea de Patrie, Sentimentele adevarului, Spitalele rurale, Metoda de forma, Pseudocultura). 1882 – La 24 aprilie citeste in sedinta "Junimii" "noua frumoasa poezie Luceafarul", dupa cum noteaza in jurnalul sau T. Maiorescu. Dintr-o scrisoare a Veronicai Micle: "Intreaba-ma daca sunt in luna sau pe pamant, daca sunt teafara sau nebuna, daca te-am urat sau te iubesc mai mult ca oricand". Poetul ii raspunde cu accente de profunda deceptie sufleteasca: "Astept telegramele Havas, ca sa scriu, iar sa scriu de meserie, scrie-mi-ar numele pe mormant, si n-as mai fi ajuns sa traiesc". Publica: "Timpul" si problema taraneasca, Arta guvernarii, Progresul real si cel fictiv, Munca, echitate si adevar s.a. 1883 – Anul publicarii capodoperei sale Luceafarul (in Almanahul Societatii Academice "Romania juna", aparut la 26 aprilie la Viena si in "Convorbiri literare" din 1 august), aparitiei la editura Socec a primului si unicului volum intitulat Poesii si a unor mari realizari lirice, publicate in "Familia": S-a dus amorul... (24 aprilie-6 mai), Cand amintirile... (15-27 mai), De-acuma... (5 17 iunie), Ce e amorul? (17-20 iulie), Pe langa plopii fara sot... (28 au?gust 9 sep?tembrie), Si daca... (13-25

noiembrie). Volumul de poezii, îngrijit de Titu Maiorescu, include următoarele poezii: Singurătate, Lasa-ti lumea ta uitata, Pajul Cupidon... Ce te legeni... Melancolie, Rugaciunea unui dac, Pe aceiasi ulicioara... De cate ori, iubito... O, ramai... Despartire, Craiasa din povesti, Oda (in metru antic), La mijloc de codru des, Venere si Madona, Sonet (Iubind in taina...), Sonet (Afara-i toamna...), Sonet (Sunt ani la mijloc...), Sonet (Cand insusi glasul...), Sonet (Trecut-au anii...), Sonet (S-a stins viata falnicei Venetii...), Dorinta, Mortua est!, Noaptea... Egiptul, Adio, Ce e amorul?, Lacul, Inger si demon, Floare albastra, Se bate miezul noptii, Inger de paza, Atat de frageda... O, mama... Fat-Frumos din tei, Cu mane zilele-ti adaogi... Din valurile vremii, Povestea codrului, Imparat si proletar, Pe langa plopii fara sot... Glossa, S-a dus amorul... Departe sunt de tine... Freamat de codru, De-or trece anii... Te duci... Peste varfuri, Somnoroase pasarele... Revedere, Cand amintirile... Doina, Mai am un singur dor cu trei variante, Epigonii, Calin, Strigoii, Scrisoarea I, Scrisoarea II, Scrisoarea III, Scrisoarea IV, Luceafarul, Criticilor mei. Prefata mentioneaza dezinteresarea totala a lui Eminescu fata de aparitia volumului: "El a fost totdeauna prea impersonal si prea nepasator de soarta lucrarilor sale...", precum si darul autorului "de a intrupa adanca sa simtire si cele mai inalte ganduri intr-o frumusetate de forme". Se manifesta primele semne ale bolii poetului: "Obiceiul lui era ca citea cu glas tare ceea ce ii placea, mai ales poeziile, si facea multa galagie cand scria, se plimba, declama, batea

cu pumnul in masa, era oarecum in harta cu lumea, la care se adresa (...) Eu eram din ce in ce mai staruitor, iar el se facea tot mai indaratnic si zicea in cele din urma ca abuzez de afectiunile lui si-l terorizez. Aceasta a fost pentru mine primul semn al bolii de nervi care-l cuprinsese..." (I. Slavici). In ziua de 5 iunie, sosit la Iasi pentru a participa la festivitatile consacrate dezvelirii statuii lui Stefan cel Mare citeste Doina la reuniunea "Junimii". "Pentru intaia data de 20 de ani de cand exista Societatea, un tunet al aplausuri izbucni la sfarsitul cetirii si mai multi dintre numerosii membri prezenti imbratiseaza pe poet" (din amintirile lui I. Negruzzi). La ora 6 dimineata, in ziua de 28 iunie, Titu Maiorescu primeste vestea imbolnavirii poetului. Caragiale izbucneste in plans la auzul acestei vesti. Este internat la Sanatoriul Caritas al doctorului Sutu. In noiembrie este internat la Casa de Sanatate Leidesdorf din Ober-D?bling, unde-l viziteaza Maiorescu. Subscriptii pentru ajutorarea lui Eminescu. In zilele de 22/23 decembrie apare volumul poetului editat de Titu Maiorescu, care constituie un eveniment crucial in cultura romana. 1884 – "Convorbiri literare" publica S-a stins viata... si Glossa (1 ianuarie); Diana (1 februarie), Te duci... (26 februarie), iar "Familia" poezia Din noaptea... (24 februarie). La 8 ianuarie moare tatal sau, Gh. Eminovici, care "era un om batran foarte dragut, glumet si original" (I. L. Caragiale). Eminescu se intoarce in tara si, la insistenta prietenilor sai, pleaca intr-o excursie de convalescenta in Italia. La 7 martie moare Neculai, fratele poetului. Eminescu este

numit subbibliotecar al Bibliotecii centrale din Iasi (septembrie). Sanatatea sa, dupa propria marturisire, "scartie intruna ca o moara stricata, ba poate ireparabila" si este internat in decembrie la spitalul "Sf. Spiridon". Eminescu "a electrizat pe toti cu poeziile sale mai noua", noteaza Iosif Vulcan intr-un articol de calatorie ("Familia" din 17 februarie). 1885 – In "Familia" din 25 ianuarie apare portretul lui Eminescu, un articol al lui Iosif Vulcan intitulat M. Eminescu si poezia Epigonii, iar in "Convorbiri literare" din 1 iulie este publicata poezia Sara pe deal. Se tipareste la Socec editia a doua a Poesiilor. Este internat la sanatoriul doctorului Iahimovici de la Odesa. La sfarsitul anului participa la seratele teatrului de amatori, organizate la Cernauti de sora sa Aglaia. 1886 – "Convorbirile literare" din 1 decembrie publica poezia La steaua... Ziarul "Epoca" din 1 ianuarie tipareste Dalila, varianta a Scrisorii V, iar "Albumul literar" poezia Nu ma intelegi. La 27 februarie Al. Vlahuta tine la Ateneu conferinta "Poeziile lui Eminescu". Se afla la baile de la Repedea; in noiembrie este internat la ospiciul de la Manastirea Neamtului. Intalnindu-l pe o strada din Iasi, Vasile Burla ii daruieste paltonul sau. 1887 – Apar in "Convorbiri literare" De ce nu-mi vii (1 februarie), reprodusa si de "Familia" din 17 februarie, si Kamadeva (1 iulie), reprodusa de asemenea de "Familia" (24 iulie). Almanahul literar pe anul 1887 publica Luceafarul si cateva aforisme, iar "Almanahul revistei "Romania literara" poezia Adio si o poezie a lui Al. Vlahuta intitulata Lui Eminescu. Revista "Familia" din 31 iulie pune prob-lemma

acordarii unui premiu poetului. "Nenorocitul poet Eminescu este iarasi prada crudei boale, ce-l ofileste si-l consuma de-atata timp! De-o saptamana intreaga nu vorbeste, nu umbla, nu mananca!" Este laitmotivul relatarilor presei vremii. Se intocmesc liste de subscriptii pentru ajutarea lui. Pleaca la bai in Austria. Se intoarce la Botosani, unde primeste ingrijirile sorei sale Henrieta: "Mihai este foarte bine, are chiar permisiunea de a se plimba pe trotuar, se intelege de la sine numai cand e timpul frumos" (dintr-o scrisoare a Henrietei catre Cornelia Emilian din 11 noiembrie). 1888 – Titu Maiorescu ii trimite la 16 februarie o scrisoare in care ii cere asentimentul pentru tiparirea editiei III a Poesiilor. Henrieta, care intentioneaza sa cumpere o casa, se imbolnaveste. Dupa o vizita a Veronicai Micle la 12 aprilie poetul pleaca la Bucuresti. La 20 aprilie apare cea de-a treia editie a Poesiilor. La 23 noiembrie Senatul voteaza unanim acordarea unei pensii lui Eminescu. "Om din mine n-o sa iasa! Prea sunt multi aceia pe cari i-am jignit spunand adevarul si, dupa cele petrecute, nu-mi ramane decat sa stau sfiicios intr-un colt" (Eminescu catre Slavici). Participa la redactarea gazetei "Fantana Blanduziei". 1889 – La sfarsitul anului apare cea de-a patra editie a Poesiilor. La 12 februarie este internat la spitalul "Marcuta" din Bucuresti. Luceafarul (Venus), dupa relatarile "Tribunii", a avut o neobisnuita lumina in acest an. "Lumea m-a acuzat de lipsa de simtire si umanitate fata de Eminescu. – Sunt lucruri mai presus de puterile cuiva, va marturisesc sincer, nu pot sa-l vad lipsit de minte, eu care am cunoscut pe Eminescu

in cea mai splendida epoca a vietii sale intelectuale. Si asa sunt fara nici o lege si fara nici un D-zeu, sa-mi ramana ce-l putin acel al poeziei, care pentru (mine) s-au fost intrupat in fiinta lui Eminescu..." (dintr-o scrisoare a Veronicai Micle). "... Bietul Eminescu e victima unei prea mari framantari intelectuale. Astazi, cand e nebun, si tot ce vede intr-insul cat a citit" (dintr-un interviu dat de doctorul Sutu). La 1 iunie este lovit de bolnavul Petrea Poenaru cu o piatra aruncata cu prastia. La 15 iunie marele poet se stinge din viata. Pe piatra de mormant de la cimitirul Bellu sunt daluite versurile din Nu voi mormant bogat: "Reverse dulci scantei / Atotstiutoarea, / Deasupra-mi crengi de tei / Sa-si scuture floarea. / Nemaifiind pribeag / De-atunci inainte, / Aduceri aminte / M-or troieni cu drag". In acelasi an mor Veronica Micle, Henrieta, sora poetului si Ion Creanga, marele sau prieten. Lumina Luceafarului, atat de intensa in anul disparitiei lui Eminescu, aureoleaza destinul tragic al poetului: "Ca un Luceafar am trecut prin lume" (Odin si poetul).

NOTA ASUPRA EDITIEI

Editia de fata isi propune sa realizeze un Corpus cvasi-integral de opere eminesciene, incluzand aproape toate textele originale cunoscute pana acum (poezii, proze, drame, articole publicistice, insemnarile manuscrise din diferite domenii si reunite sub genericul Fragmentarium), corespondenta si traducerile cele mai importante.

Asa cum nu exista inca o editie integrala ne varietur, care sa dispuna creatiile lui Eminescu in ordine cronologica, intreprinderea aceasta intarziind din cauza atat a vastitatii operei, a procesului lung de gestatie, a numarului mare de variante, versiuni colaterale, cat si a dificultatilor enorme pe care le ridica datarea facuta de insusi poetul doar in unele cazuri, ne conducem de criteriile de editare "clasice" stabilite de Perpessicius in editia academica, devenita Editia Nationala si denumita pe buna dreptate si Editia Perpessicius. Aceasta editie se intinde in timp de la 1939: vol. I. Poezii tiparite in timpul vietii (1939); vol II. Poezii tiparite in timpul vietii (1943); vol. III. Poezii tiparite in timpul vietii (1943); vol. IV. Poezii postume (1944); vol. V. Poezii postume (1958); vol. VI. Literatura populara (1963); vol. VII. Proza literara (1977); vol. VIII. Teatrul original si tradus. Traducerile de proza literara. Dictionarul de rime (1988); vol. IX. Publicistica 1870-1877 (1980); vol. X. Publicistica 1 noiembrie 1877-15 februarie 1880 (1989); vol. XI. Publicistica 17 februarie-31 decembrie 1880 (1984); vol. XII. Publicistica 1 ianuarie-31 decembrie 1881 (1985); vol. XIII. Publicistica 1882-1883, 1888-1889 (1985); vol. XIV. Traduceri filosofice, istorice si stiintifice (1983); vol. XV. Fragmentarium. Addenda editiei (1993); vol. XVI. Corespondenta (1989) si vol. XVII. Biografia operei (1999). Sase volume din aceasta editie au fost ingrijite de Perpessicius, celelalte fiind elaborate de o echipa a Academiei Romane condusa de D. Vatamaniuc.

Reproducand textele din aceasta editie, din care am preluat

selectiv notele și descrierea topografică a manuscriselor, le-am colationat cu alte ediții de referință, în special cu cele datorate lui T. Maiorescu (Poezii, 1883, Editura Librăriei Socec, cu 61 de poezii în sumar, pe coperta figurând 1884); D. Murarasu (Poezii în 3 volume, Editura "Minerva", București, 1970), D. Vatamaniuc (Opere în 5 volume, colecția "Opere fundamentale" apărută sub auspiciile Academiei Române, coordonator fiind acad. Eugen Simion, Univers enciclopedic, 1999-2000) și Aureliei Rusu (Opere din colecția "Clasicii romani" și "Proza literară", vol. V, 2000). Pe parcurs s-a înregistrat o prodigioasă activitate editorială, soldată cu alte ediții de referință (edițiile Nerva Hodos, Ion Scurtu, Ilarie Chendi) și întregită cu pretioasele contribuții ale lui N. Iorga, G. Calinescu, P. Cretia ș.a. La întocmirea tabelului cronologic am ținut cont de investigațiile lui I. Rosu, V. Craciun, G. Munteanu, O. Vuia, N. Georgescu, Th. Codreanu, H. Frisch (pentru textele germane).

Îngrijirea prezentei ediții a fost incredintată acad. Mihai Cimpoi, reputat eminescolog.

Am adaptat reproducerea textelor la ortografia actuală a Academiei Române, păstrând totodată, mai cu seamă în textele poetice, formele gramaticale și fonetismele utilizate de poet, care răspund și unor necesități prosodice, dau culoare inconfundabilă stilului eminescian și îmbogățesc mitopo(i)etica sa ce poartă pecetea nestearsă a unui mare creator de valoare națională și universală, fapt confirmat de traducerea și receptarea operei și personalității sale intelectuale în diverse arealuri culturale în

aproape 70 de limbi.

LA MORMANTUL LUI ARON PUMNUL

Imbraca-te in doliu, frumoasa Bucovina,
Cu cipru verde-ncinge antica fruntea ta;
C-acuma din pleiada-ti auroasa si senina
Se stinse un luceafar, se stinse o lumina,
Se stinse-o dalba stea!

Metalica, vibranda a clopotelor jale
Vuieste in cadenta si suna intristat;
Caci, ah! geniul mare al desteptarii tale
Pasi, se duse-acuma pe-a nemuririi cale
Si-n urma-i ne-a lasat!

Te-ai dus, te-ai dus din lume, o! geniu nalt si mare,
Colo unde te-asteapta toti ingerii in cor,
Ce-ntoana tainic, dulce a sferelor cantare
Si-ti impletesc ghirlande, cununi mirositoare,
Cununi de albe flori!

Te plange Bucovina, te plange-n voce tare,
Te plange-n tanguire si locul tau natal;
Caci umbra ta mareata in falnica-i zburare
O urma-ncet cu ochiul in trista lacrimare
Ce-i simt national!

Urmeze inca-n cale-ti si lacrima duioasa,
Ce junii toti o varsa pe trist mormantul tau,
Urmeze-ti ea prin zboru-ti in canturi tanguioase,
In canturi rasunande, suspine-armonioase,
Colo, in Eliseu!..

DE-AS AVEA...

De-as avea si eu o floare
Mandra, dulce, rapitoare,
Ca si florile din mai,
Fiice dulce a unui plai,
Plai razand cu iarba verde,
Ce se leagana, se pierde,
Undoind incetisor,
Soptind soapte de amor;

De-as avea o floricica
Gingasa si tinerica,
Ca si floarea crinului,
Alb ca neaua sanului,

Amalgam de-o roz-albie
Si de una purpurie,
Cantand vesel si usor,
Soptind soapte de amor;

De-as avea o porumbita
Cu chip alb de copilita,
Copilita blandisoara
Ca o zi de primavara,
Catu-ti tine ziulita

I-as canta doina, doinita,
I-as canta-o-ncetisor,
Soptind soapte de amor.

O CALARIRE IN ZORI

A noptii gigantica umbra usoara,
Purtata de vant,
Se-ncovoie tainic, se leagana, zboara
Din aripi batand.

Roz-alb-aurora, cu bucle de aur
Sclipinde-n rubin,
Revarsa din ochii-i de lacrimi tezaur
Pe-al florilor san;

Raspande suflarea narciselor albe
Balsamu-i divin,
Si Chloris din roze isi pune la salbe
Pe fruntea-i de crin;

Iar raul suspina de blanda-i durere
Poetic murmur,
Pe-oglanda-i de unde rasfrange-n tacere
Fantastic purpur;

Si pasarea canta suspine-imitanda
Un cantec de-amor,
Ecou-i raspunde cu vocea-i vuinda
La plansu-i de dor.

Pe camp se vad doua fiinte usoare
Saltande pe-un cal,
Pe care le-ncinge de flutura-n boare
Subtire voal;

Ca Eol ce zboara prin valuri si tipa,
Fugarul usor
Necheaza, s-arunca de spinteca-n pripa
Al negurei flor,
O dalba fecioara adoarme pe sanul
De-un june frumos,
Astfel cum dormita oftarea, suspinul,
In cantul duios;

Iar talia-i nalta, gingasa, subtire
Se mladie-n vant,
Si negrele-i bucle ondoala-n zefire,
Sclipesc fluturand.

I-adoarme pe sanu-i, se leagana-n brate
In tandre visari;
Pe cand ca profume pe blanda ei fata
Plutesc sarutari.

Iar aeru-n munte, in vale vibreaza
De tainici oftari;
Caci junele astfel din pieptu-i ofteaza
In dalbe cantari:

"Ah! asculta, mandrulita,
Dragulita,
Soapta-mi blanda de amor,
Sa-ti cant dulce, dulce tainic,
Cantul jalnic
Ce-ti cantam adeseori.

De-ai fi, draga, zefir dulce,
Care duce
Cu-al sau murmur frunze, flori,
As fi frunza, as fi floare,
As zburare
Pe-al tau san gemand de dor;

De-ai fi noapte, – as fi lumina,
Blanda, lina,
Te-as cuprinde c-un suspin;
Si in nunta de iubire,
In unire,
Naste-am zorii de rubin;

De-as fi, mandra, rausorul,
Care dorul
Si-l confie campului,
Ti-as spala c-o sarutare,
Murmurare,
Crinii albi ai sanului!"

Ca Eol, ce zboara prin valuri si tipa,

Fugarul usor
Necheaza, s-arunca de spinteca-n pripa
Al negurei flor;

Vergina il strange pe-amantu-i mai tare
La sanu-i de crin
Si fata-si ascunde l-a lui sarutare
In par ebenin.

Iar Eco isi rade de blandele plangeri,
De junii amanti,
Si raul repeta ca cantul de ingeri
In repede dant:

"De-as fi, mandra, rausorul,
Care dorul
Si-l confie campului,
Ti-as spala c-o sarutare,
Murmurare,
Crinii albi ai sanului!"

DIN STRAINATATE

Cand tot se-nveseleste, cand toti aci se-ncanta,
Cand toti isi au placerea si zile fara nori,
Un suflet numai plange, in doru-i se avanta
L-a patriei dulci plaiuri, la campii-i razatori.

Si inima aceea, ce geme de durere,
Si sufletul acela, ce canta amortit,
E inima mea trista, ce n-are mangaiere,
E sufletu-mi, ce arde de dor nemarginit.

As vrea sa vad acuma natala mea valcioara
Scaldata in cristalul paraului de-argint,
Sa vad ce eu atata iubeam odinioara:
A codrului tenebra, poetic labirint;

Sa mai salut o data colibele din vale,
Dorminde cu un aer de pace, linistiri,
Ce respirau in taina placeri mai naturale,
Visari misterioase, poetice somnuri.

As vrea sa am o casa tacuta, mitutica,
In valea mea natala, ce undula in flori,
Sa tot privesc la munte in sus cum se ridica,
Pierzandu-si a sa frunte in negura si nori.

Sa mai privesc o data campia-nfloritoare,
Ce zilele-mi copile si albe le-a tesut,
Ce auz? odata copila-mi murmurare,
Ce jocurile-mi june, zburdarea mi-a vazut.

Melodica soptire a raului, ce geme,
Concertul, ce-l intoana al pasarilor cor,
Cantarea in cadenta a frunzelor, ce freme,
Nascur-acolo-n mine soptiri de-un gingas dor.

Da! Da! As fi ferice de-as fi inca o data
In patria-mi iubita, in locul meu natal,
Sa pot a binezice cu mintea-nflacarata
Visarile juniei, visari de-un ideal.

Chiar moartea, ce raspande teroare-n omenire,
Prin vinele vibrande ghetoasele-i fiori,
Acolo m-ar adoarme in dulce linistire,
In visuri fericite m-ar duce catre nori.

LA BUCOVINA

N-oi uita vreodata, dulce Bucovina,
Geniu-ti romantic, muntii in lumina,
 Vaile in flori,
Rauri resaltande printre stance nante,
Apele lucinde-n dalbe diamante
 Peste campii-n zori.

Ale sortii mele plangeri si surase,
Inganate-n canturi, inganate-n vise
 Tainic si usor,
Toate-mi trec prin gandu-mi, trec pe dinainte,
Inima mi-o fura si cu dulci cuvinte
 Imi soptesc de dor.

Numai langa sanu-ti geniile rele,
Care imi descanta firul vietii mele,
 Parca dormita;
Ma lasara-n pace, ca sa cant in lume,
Sa-mi visez o soarta mandra de-al meu nume
 Si de steaua mea.

Cand pe bolta bruna tremura Selene,
Cu un pas melodic, cu un pas alene
 Lin in calea sa,

Eol pe-a sa arpa bland rasunatoare
Cant-a noptii dulce, mistica cantare,
Cant din Valhala.

Atunci ca si silful, ce n-adoarme-n pace,
Inima imi bate, bate, si nu tace,
Tremura usor,
In fantazii mandre ea isi face cale,
Peste munti cu codri, peste deal si vale
Mana al ei dor.

Mana doru-i tainic colo, inspre tine,
Ochiul imi sclipeste, genele-mi sunt pline,
Inima mi-i grea;
Astfel, totdeauna cand gandesc la tine,
Sufletul mi-apasa nouri de suspine,
Bucovina mea!

SPERANTA

Cum mangaie dulce, alina usor
Speranta pe toti muritorii!
Tristeta, durere si lacrimi, amor
Azilul isi afla in sanu-i de dor
Si pier, cum de boare pier norii.

Precum calatorul, prin munti ratacind,
Prin umbra padurii cei dese,
La slaba lumina ce-o vede lucind
Alearga purtat ca de vant
Din noaptea padurii de iese:

Asa si speranta – c-un licur usor,
Cu slaba-i lumina palinda -
Anima-nc-odata tremandul picior,
De uita de sarcini, de uita de nori,
Si unde o vede s-avanta.

La cel ce in carcere plange amar
Si blestema cerul si soartea.
La neagra-i durere ii pune hotar,
Facand sa-i apara in negru talar
A lumii paranimfa – moartea.

Si maicii ce strange pruncutu-i la san,
Privirea de lacrimi plina,
Vazand cum geniile mortii se-nclin
Pe fruntea-i copila cu spasmuri si chin,
Speranta durerea i-alina.

Caci vede surasu-i de gratie plin
Si uita pericolul mare,
L-apleaca mai dulce la sanu-i de crin
Si fata-i umbreste cu par ebenin,
La pieptu-i il strange mai tare.

Asa marinarii, pe mare imbland,
Izbiti de talazuri, furtune,
Izbiti de orcanul ghetos si urland,
Speranta ii face de uita de vant,
Si spera la timpuri mai bune.

Asa virtuosii murind nu desper,
Speranta-a lor frunte-nsenina,
Speranta cea dulce de plata in cer,
Si face de uita de-a mortii dureri,
Pleoapele-n pace le-nchina.

Cum mangaie dulce, alina usor
Speranta pe toti muritorii!
Tristetă, durere si lacimi, amor
Azilul isi afla in sanu-i de dor
Si pier, cum de boare pier norii.

ASTA VREU, DRAGUL MEU!

Iubesti scumpa mea frumoasa
Ghirlandioara de-albe flori,
Ce-ncununa gratioasa
Buclele-mi ce-n vanturi zbor?
Nu nu! nu nu!
Ce vrei dar draga tu?
Poate roza cea tacuta,
Care dulce se saruta
Cu fluturii razatori?
Ba nu, nu cununa-n laur,
Cinsa-n aur, aur, aur,
Atunci este un tezaur,
Asta vreu,
Dragul meu!

Iubesti dulce dragulina
Doina mea de tainic dor,
Ce pe lira mea suspina
Dulce, bland, incetisor?
Nu nu! nu nu!
Ce vrei dar draga tu?
Poate cantul de-armonie,
Care Eol il adie
Printre frunze, printre flori?

Ah! cand aurul suspina,
In punguta plina, plina,
C-o cantare metalina!
Asta vreu,
Dragul meu!

Iubesti poate pe Selene,
Ca o candela lucind
Cand cu pasu-i lin, alene
Se preumbla surazand?
Nu nu! nu nu!
Ce vrei dar draga tu?
Iubesti poate alba zare,
Ce-o sageata mandrul soare
Peste campul in florind?
Ah!, cand aurul dulce suna
In punguta mea nebuna,
Nu-mi mai trebe alba luna!
Asta vreu,
Dragul meu!

Iubesti patria-ti mareata,
Ce de glorii duce dor,
Cand in palida ei fata
Se deseamna-un viitor?
Nu nu! nu nu!
Ce vrei dar draga tu?
Poate visul mare, mare,
De marire, razbunare,

Ce-l viseaza-a ei popor?
Cand in loc de glorii, laur,
Mi-ai da aur, aur, aur.
Atunci fi-mi-ar un tezaur,
Asta vreu,
Dragul meu!

MISTERELE NOPTII

Cand din stele auroase
Noaptea vine-ncetisor,
Cu-a ei umbre suspinande,
Cu-a ei silfe sopotinde
Cu-a ei vise de amor;

Cate inimi in placere
Ii resalta usurel!
Dar pe cate dureroase
Cantu-i mistic le apasa,
Cantu-i bland, incetinel.

Doua umbre, albicioase
Ca si fulgii de ninsori,
Razele din alba luna
Mi le torc, mi le-mpreuna
Pentru-ntregul viitor;

Iar doi ingeri canta-n plangeri,
Plang in noapte dureros,
Si se sting ca doua stele,
Care-n nunta, usurele,
Se cunun cazande jos.

Intr-un cuib de turturele
Ca si fluturii de-usor
Salta Eros nebuneste,
Il desmiarda, l-incalzeste
Cu un vis de tainic dor;

Iar in norul de profume
Doua suflete de flori
Le desparte-al noptii mire
Cu fantastica-i soptire,
Le resfira, pana mor.

Cand pe stele aurie
Noaptea doarme usurel,
Cate inime razande,
Dar pe cate suspinande
Le delasa-ncetinel!

Dar asa ne e destinul,
Vitreg prea adeseori,
Unui lumea i-acordeaza,
Iar pe altul il boteaza
Cu-a lui roua de plansori.

CE-TI DORESC EU TIE, DULCE ROMANIE

Ce-ti doresc eu tie, dulce Romanie,
Tara mea de glorie, tara mea de dor?
Bratele nervoase, arma de tarie,
La trecutu-ti mare, mare viitor!
Fiarba vinu-n cupe, spumege pocalul,
Daca fiii-ti mandri aste le nutresc;
Caci ramane stanca, desi moare valul,
Dulce Romanie, asta ti-o doresc.

Vis de razbunare negru ca mormantul
Spada ta de sange dusman fumegand,
Si deasupra idrei fluture cu vantul
Visul tau de glorie falnic triumfand,
Spuna lumii large steaguri tricolore,
Spuna ce-i poporul mare, romanesc,
Cand s-aprinde sacru candida-i valvoare,
Dulce Romanie, asta ti-o doresc.

Ingerul iubirii, ingerul de pace,
Pe altarul Vestei tainic surazand,
Ce pe Marte-n glorie sa orbeasca-l face,
Cand cu lampa-i zboara lumea luminand,
El pe sanu-ti vergin inca sa coboare,

Guste fericirea raiului ceresc,
Tu il strange-n brate, tu ii fa altare,
Dulce Romania, asta ti-o doresc.

Ce-ti doresc eu tie, dulce Romania,
Tanara mireasa, mama cu amor!
Fiii tai traiasca numai in fratie
Ca a noptii stele, ca a zilei zori,
Viata in vecie, gloriei, bucurie,
Arme cu tarie, suflet romanesc,
Vis de vitejie, fala si mandrie,
Dulce Romania, asta ti-o doresc!

LA HELIADE

De mi-ar permite-Apolon s-aleg dintre cunune,
Ghirlanda n-as alege-o de flori plapande, june,
Ci falnica cununa a bardului batran;
Eu n-as alege lira vibranda de iubire,
Ci ceea care falnic imi canta de marire,
Cu focul albei Vestе aprinde al meu san.

Ghirlanda ce se-nsoara cu silfele usoare,
Pe fruntea inspirata, pe fruntea-nspiratoare,
De bucle-ncungiurata, blondine, undoind,
Placuta-i? ghirlanda – sublima in sa este
Cununa cea de laur, ce santa se-mpleteste
Pe fruntea cea umbrita de bucle de argint.

Ca visul e cantarea ce-o-ntoana Eol dulce,
Cand silfele vin jalnic prin lili sa se culce,
Sa doarma somn de ingeri pe sanul alb de flori;
Sublim in sa e cantul cand tipa si ia-n goana
Talazurile negre ce turba, se rastoarna,
Si spumega ca furii si urla-ngrozitor.

Astfel iti e cantarea, batrane Heliade,
Cum curge profetia unei Ieremiade,
Cum se razbun-un vifor zburand din nor in nor.

Ruga-m-as la Erato sa cant ca Tine, barde,
De nu in viata-mi toata, dar cantecu-mi de moarte
Sa fie ca "Blestemu" – Ti... sa-l cant, apoi sa mor.

LA O ARTISTA

Ca a noptii poezie,
Cu-ntunericul talar,
Cand se-mbina, se-mladie
C-un glas tainic, lin, amar,
Tu cantare intrupata!
De-al aplauzelor flor,
Aparand divinizata,
Rapisi sufletu-mi in dor!

Ca zefirii ce adie
Canturi dulci ca un fior,
Cand prin flori de iasomie
Isi sting sufletele lor,
Astfel notele murinde,
Blande, palide, incet,
Zbor sub mana-ti tremurande,
Ca dulci ganduri de poet.

Sau ca lira sfaramata
Ce rasgema-ngrozitor
Cand o mana inghetata
Rumpe coardele-n fior,
Astfel mana-ti tremuranda
Bate-un cantec mort si viu,

Ca furtuna descrescanda
Care muge a pustiu.

Esti tu nota ratacita
Din cantarea sferelor,
Ce eterna, nefinita,
Ingerii o canta-n cor?
Esti fiinta-armonioasa
Ce-o gandi un serafin,
Cand pe lira-i tanguioasa
Mana cantecul divin?

Ah, ca visul ce se-mbina
Palid, lin, incetisor,
Cu o raza de lumina
Ce-arde geana ochilor;
Tu cantare intrupata!
De-al aplauzelor flor
Disparand divinizata,
Rapisi sufletu-mi in dor!

AMORUL UNEI MARMURE

Ostirile-i alunga in spaima inghetata,
Cu sufletu-n ruina, un rege-asirian,
Cum stancelor arunca durerea-i inspumata
 Gemandul uragan.

De ce nu sunt un rege sa sfarm cu-a mea durere,
De ce nu sunt Satana, de ce nu-s Dumnezeu,
Sa fac sa rump-o lume ce sfasie-n tacere
 Zdrobit sufletul meu.

Un leu pustiei rage turbarea lui fuginda,
Un ocean se-mbata pe-al vanturilor joc,
Si norii-si spun in tunet durerea lor muginda,
 Gandirile de foc.

Eu singur n-am cui spune cumplita mea durere,
Eu singur n-am cui spune nebunul meu amor,
Caci mie mi-a dat soarta amara mangaiere
 O piatra sa ador.

Murindului speranta, turbarii razbunarea,
Profetului blestemul, credintei Dumnezeu,
La sinucid o umbra ce-i sperie disperarea,
 Nimic, nimica eu.

Nimica, doar icoana-ti, care ma invenina,
Nimic, doar suvenirea surasului tau lin,
Nimic decat o raza din fata ta senina,
Din ochiul tau senin.

Si te iubesc, copila, cum repede-a junie
Iubeste-n ochi de flacari al zilelor noroc,
Iubesc precum iubeste pe-o alba vijelie
Un ocean de foc.

Din ochi de-ar soarbe geniu slabita mea privire,
De-ar tremura la sanu-mi gingasul tau mijloc,
Ai pune pe-a mea frunte in vise de marire
Un diadem de foc.

Si-as pune soarta lumii pe buza-ti purpurie,
As pune lege lumii razandul tau delir,
As face al tau zambet un secol de orgie,
Si lacrimile-ti mir.

Caci te iubesc, copila, ca zeul nemurirea,
Ca preotul altarul, ca spaima un azil;
Ca sceptrul mana blanda, ca vulturul marirea,
Ca visul pe-un copil.

Si pasu-n urma-ti zboara c-o tainica manie,
Ca un smintit ce cata cu ochiu-ngalbenit,
Cu fruntea-nvinetita, cu fata cenusie

Icoana ce-a iubit.

JUNII CORUPTI

La voi cobor acuma, voi suflete-amagite,
Si ca sa va ard fierea, o, spirite-ametite,
 Blestemul il invoc;
Blestemul mizantropic, cu vanata lui gheara,
Ca sa va scriu pe frunte, ca vita ce se-nfiara
 Cu fierul ars in foc.

Desi stiu c-a mea lira d-a surda o sa bata
In preajma mintii voastre de patimi imbatata,
 De-al patimilor dor;
In preajma mintii voastre ucisa de orgie,
Si putreda de spasmuri, si arsa de betie,
 Si seaca de amor.

O, fiarba-va mania in vinele stocite,
In ochii stinsi de moarte, pe frunti invinetite
 De sange putrezit;
Ca-n veci nu se va teme Profetul vre odata
De bratele slabite, puterea lesinata
 A junelui canit.

Ce am de-alege oare in seaca-va fiinta?
Ce foc far-a se stinge, ce drept fara sa-mi minta,
 O, oameni morti de vii!

Sa va admir curajul in vinure varsate,
In sticle sfaramate, hurii nerusinate
 Ce chiuie-n orgii?

Va vad lungiti pe patul junetii ce-ati spurcat-o,
Sufland din gura boala vietii ce-ati urmat-o,
 Si arsi pan-in rarunchi;
Sau bestiilor care pe azi il tin in fiara,
Cum lingusiti privirea cea stearpa si amara,
 Cum cadeti in genunchi!

Sculati-va!.. caci anii trecutului se-nsira,
In siruri triumfale stindardul il resfira,
 Caci Roma a-nviat;
Din nou prin glorii calca, cu fata inzeita,
Cu facele nestinse, puterea-i impietrita,
 Poporul imparat.

Sculati-va!.. caci tromba de moarte purtatoare
Cu glasul ei lugubru racneste la popoare
 Ca leul speriat;
Tot ce respira-i liber, a tuturor e lumea,
Dreptatea, libertatea nu sunt numai un nume,
 Ci-aieva s-a serbat.

Incingeti-va spada la dantul cel de moarte,
Aci va poarte vantul, cum stie sa va poarte
 A topai in joc!
Aci va duceti valuri in mii batalioane

Cum in paduri aprinse, manat in uragane,
Diluviul de foc.

Vedeti cum urna crapa, cenusa reinvie,
Cum murmura trecutul cu glas de batalie
Poporului roman;
Cum umbrele se-mbraca in zale ferecate,
Si fruntile carunte le nalta de departe
Un Cesar, un Traian.

Cad putredele tronuri in marea de urgie,
Se sfarma de odata cu lantul de sclavie
Si sceptrele de fier;
In doua parti infernul portalele-si deschide
Spre-a incepea cu mia rasufletele hade
Tiranilor ce pier!

In darn rasuna vocea-mi de eco repetita,
Va zguduie arama urechea amortita
Si simtul lesinat;
Virtutea despletita si patria-ne zeie
Nu pot ca sa aprinza o singura scanteie
In sufletu-nghetat.

Si singur stau si caut, ca uliul care cata
In inima junimii de viata-i dezbracata
Un starv spre-a-l sfasia;
Ca pasarea de zboru-i din ceruri dizmetita,
Ca muntele ce-n fruntea-i de nouri incretita

Un trasnet ar purta.

Dar cel putin nu spuneti ca aveti simtiminte,
Ca-n veci nu se imbraca in vestede vestminte

Misteriul cel sant;

Caci vorba voastra suna ca plans la cununie,
Ca cobeza ce ingana un cant de veselie,

Ca rasul la mormant.

AMICULUI F. I

Visuri trecute, uscate flori
Ce-ati fost viata vietii mele,
Cand va urmam eu, cazande stele,
Cum ochiul urma un meteor,

V-ati dus cu anii, ducu-va dorul,
Precum cu toamna frunzele trec;
Buza mi-e rece, sufletul sec,
Viata mea curge uitand izvorul.

Candela stersei d-argint icoane
A lui Apolon, crezului meu,
Ma topesc tainic, inasa mereu
De ale patimilor orcane.

Sau ca un nour gonit de vant,
Alerg pe calea vietii mele,
O buha care, tipand a jele,
Bantuie urma unui mormant.

Viata-mi se scurge ca si murmura
Ce-o sufla-un crivat printre pustii,
Ma usc ca crucea pusa-n campii
Si de blesteme mi-e neagra gura.

Imi tarasc soarta ca un vultur
Ce isi taraste aripa franta,
Viscolul iernii moarte ii canta,
Moarte, ii rade tot de-mprejur,

Am uitat mama, am uitat tata,
Am uitat lege, am uitat tot;
Mintea mi-e seaca, gandul netot,
Pustiul arde-n inima-mi beata.

Numai prin chaos tu imi apari,
Cum printre valuri a navei vela,
Cum printre nouri galbena stela,
Prin neagra noapte cum un fanar.

Te vad adesea frunte senina
Ca si gandirea lui Dumnezeu,
Sufletu-ti arde-n sufletul meu
C-o flama dulce, tainica, lina.

Gandind la tine nu voi sa mor,
Imi blastam insusi eu mantuirea,
Orb, nebun, care blastama firea,
Ce-ar vrea din frunte-i sa sting-un nor.

Dar daca gandul zilelor mele
Se stinse-n mintea lui Dumnezeu,
Si daca pentru sufletul meu

Nu-i loc aicea, ci numa-n stele:

Voi, cand mi-or duce ingerii sai
Palida-mi umbra in albul munte,
Sa-mi pui cununa pe a mea frunte
Si sa-mi pui lira de capatai.

LA MOARTEA PRINCIPELUI STIRBEY

Turnurile misca-n doliu a lor inimi de arama
Si un inger cu-aripi negre, cu diadema de spini,
Cu cantarea-i plangatoare lumea misca, lumea cheama,
Precum misca vant-u-n cantec fata marii de senin.

Si cu ochiul plin de lacrimi natiunea cea romana,
Care are-n mii de inimi sufletul ei tremurand,
Vede cum prin nori se stinge stea cu flacara divina
Si aude-n cer un tunet si un gemet pe pamant...

A-ntristarii neagra-aripa peste lume se intinde,
Totul tace, caci durerea este muta ca un gand,
Lumea azi nimic nu vede, ochiu-i nimic nu cuprinde,
Decat cursu-acelui astru ce se sparge p-un mormant.

Cine-i acvila ce cade? Cine-i stanca ce se sfarma?
Cine-i leul ce inchide cu durere ochii sai?
Cine-i tunetul ce moare umpland lumea de alarma?..
– Este Domnul Romaniei: Barbu Dimitrie Stirbey!..

VENERE SI MADONA

Ideal pierdut in noaptea unei lumi ce nu mai este,
Lume ce gandea in basme si vorbea in poezii,
O! te vad, te-aud, te cuget, tanara si dulce veste
Dintr-un cer cu alte stele, cu-alte raiuri, cu alti zei.

Venere, marmura calda, ochi de piatra ce scanteie,
Brat molatic ca gandirea unui imparat poet,
Tu ai fost divinizarea frumusetii de femeie,
A femeiei, ce si astazi tot frumoasa o revad.

Rafael, pierdut in visuri ca-ntr-o noapte instelata,
Suflet imbatat de raze si d-eterne primaveri,
Te-a vazut si-a visat raiul cu gradini imbalsamate,
Te-a vazut plutind regina printre ingerii din cer

Si-a creat pe panza goala pe Madona dumnezeie,
Cu diadema de stele, cu surasul bland, vergin,
Fata pala-n raze blonde, chip de inger, dar femeie,
Caci femeia-i prototipul ingerilor din senin.

Astfel eu, pierdut in noaptea unei vieti de poezie,
Te-am vazut, femeie stearpa, fara suflet, fara foc,
Si-am facut din tine-un inger, bland ca ziua de magie,
Cand in viata pustiita rade-o raza de noroc.

Am vazut fata ta pala de o bolnava betie,
Buza ta invinetita de-al coruptiei muscat,
Si-am zvarlit asupra-ti, crudo, valul alb de poezie,
Si paloarei tale raza inocentei eu i-am dat.

Ti-am dat palidele raze ce-nconjoara cu magie
Fruntea ingerului-geniu, ingerului-ideal,
Din demon facui o santa, dintr-un chicot, simfonie,
Din ochirile-ti murdare, ochiu-aurorei matinal.

Dar azi valul cade, crudo! dismetit din visuri sece,
Fruntea mea este trezita de al buzei tale-nghet
Si privesc la tine, demon, si amoru-mi stins si rece
Ma invata cum asupra-ti eu sa caut cu dispret!

Tu imi pari ca o bacanta, ce-a luat cu-nselaciune
De pe-o frunte de fecioara mirtul verde de martir,
O fecioar-a carei suflet era sant ca rugaciunea,
Pe cand inima bacantei e spasmodic, lung delir.

O, cum Rafael creat-a pe Madona dumnezeie,
Cu diadema-i de stele, cu surasul bland, vergin,
Eu facut-am zeitata dintr-o palida femeie,
Cu inima stearpa, rece si cu suflet de venin!

* * *

Plangi, copila? – C-o privire umeda si rugatoare
Poti din nou zdrobi si frange apostat-inima mea?
La picioare-ti cad si-ti caut in ochi negri-adanci ca marea,
Si sarut a tale mane, si-i intreb de poti ierta.
Sterge-ti ochii, nu mai plange!.. A fost cruda-nvinuirea,
A fost cruda si nedreapta, fara razem, fara fond.
Suflete! de-ai fi chiar demon, tu esti santa prin iubire,
Si ador pe acest demon cu ochi mari, cu parul blond.

EPIGONII

Cand privesc zilele de-aur a scripturelor romane,
Ma cufund ca intr-o mare de visari dulci si senine
Si in jur parca-mi colinda dulci si mandre primaveri,
Sau vad nopti ce-ntind deasupra-mi oceanele de stele,
Zile cu trei sori in frunte, verzi dumbravi cu filomele,
Cu izvoare-ale gandirii si cu rauri de cantari.

Vad poeti ce-au scris o limba ca un fagure de miere:
Cichindeal gura de aur, Mumulean glas cu durere,
Prale firea cea intoarsa, Daniil cel trist si mic,
Vacarescu cantand dulce a iubirii primavara,
Cantemir croind la planuri din cutite si pahara,
Beldiman vestind in stihuri pe razboiul inamic.

Lira de argint, Sihleanu – Donici cuib de-ntelepciune,
Care, cum rar se intampla, ca sa mediteze pune
Urechile ce-s prea lungi ori coarnele de la cerb;
Unde-i boul lui cuminte, unde-i vulpea diplomata?
S-au dus toti, s-au dus cu toate pe o cale nenturnata.
S-a dus Pann, finul Pepelei, cel istet ca un proverb.

Eliad zidea din visuri si din basme seculare
Delta biblicelor sante, profetiilor amare,
Adevar scaldat in mite, sfinx patrinsa de-nteles;

Munte cu capul de piatra de furtune detunata,
Sta si azi in fata lumii o enigma nesplicata
Si vegheaz-o stanca arsa dintre nouri de eres.

Bolliac canta iobagul s-a lui lanturi de arama;
L-ale tarii flamuri negre Carlova ostirea cheama,
In prezent vrajeste umbre dintr-al secolilor plan;
Si ca Byron, treaz de vantul cel salbatic al durerii,
Palid stinge-Alexandrescu santa candel-a sperarii,
Descifrand eternitatea din ruina unui an.

Pe-un pat alb ca un lintoliu zace lebada murinda,
Zace palida vergina cu lungi gene, voce blanda -
Viata-i fu o primavara, moartea-o parere de rau;
Iar poetul ei cel tanar o privea cu imbatare,
Si din lira curgeau note si din ochi lacrimi amare
Si astfel Bolintineanu incepu cantecul sau.

Muresan scutura lantul cu-a lui voce ruginita,
Rumpe coarde de arama cu o mana amortita,
Cheama piatra sa invie ca si miticul poet,
Smulge muntilor durerea, brazilor destinul spune,
Si, bogat in saracia-i, ca un astru el apune,
Preot desteptarii noastre, semnelor vremii profet.

Iar Negruzzi sterge colbul de pe cronice batrane,
Caci pe mucedele pagini stau domniile romane,
Scrise de mana cea veche a-nvatatilor mireni;
Moaie pana in coloarea unor vremi de mult trecute,

Zugraveste din nou iarasi panzele posomorate
Ce-aratau faptele crunte unor domni tirani, vicleni.

S-acel rege-al poeziei, vecinic tanar si ferice,
Ce din frunze iti doineste, ce cu fluierul iti zice,
Ce cu basmul povesteste – veselul Alecsandri,
Ce-nsirand margaritare pe a stelei blonda raza,
Acum secolii strabate, o minune luminoasa,
Acum rade printre lacrimi cand o canta pe Dridri.

Sau visand o umbra dulce cu de-argint aripe albe,
Cu doi ochi ca doua basme mistice, adance, dalbe,
Cu zambirea de vergina, cu glas bland, duios, incet,
El ii pune pe-a ei frunte mandru diadem de stele,
O aseaza-n tron de aur, sa domneasca lumi rebele,
Si iubind-o fara margini, scrie: "visul de poet".

Sau visand cu doina trista a voinicului de munte,
Visul apelor adance si a stancelor carunte,
Visul selbelor batrane de pe umerii de deal,
El desteapta-n sanul nostru dorul tarii cei strabune,
El revoaca-n dulci icoane a istoriei minune,
Vremea lui Stefan cel Mare, zimbrul sombru si regal.

•••

Iara noi? noi, epigonii?.. Simtiri reci, harfe zdrobite,
Mici de zile, mari de patimi, inimi batrane, urate,
Masti razande, puse bine pe-un caracter inimic;
Dumnezeul nostru: umbra, patria noastra: o fraza;
In noi totul e spoiala, totu-i lustru fara baza;
Voi credeati in scrisul vostru, noi nu credem in nimic!

Si de-aceea spusa voastra era santa si frumoasa,
Caci de minti era gandita, caci din inimi era scoasa,
Inimi mari, tinere inca, desi voi sunteti batrani.
S-a intors masina lumii, cu voi viitorul trece;
Noi suntem iarasi trecutul, fara inimi, trist si rece;
Noi in noi n-avem nimica, totu-i calp, totu-i strain!

Voi, pierduti in ganduri sante, convorbeati cu idealuri;
Noi carpin cerul cu stele, noi manjim marea cu valuri,
Caci al nostru-i sur si rece – marea noastra-i de inghet,
Voi urmati cu rapejune cugetarile regine,
Cand, plutind pe aripi sante printre stelele senine,
Pe-a lor urme luminoase voi asemenea merg?ti.

Cu-a ei candela de aur palida intelepciune,
Cu zambirea ei regala, ca o stea ce nu apune,
Lumina a vietii voastre drum de roze semanat.
Sufletul vostru: un inger, inima voastra: o lira,
Ce la vantul cald ce-o misca cantari molcome respira;
Ochiul vostru vedea-n lume de icoane un palat.

Noi? Privirea scrutatoare ce nimica nu viseaza,

Ce tablourile minte, ce simtirea simuleaza,
Privim reci la lumea asta – va numim vizionari.
O conventie e totul; ce-i azi drept mane-i minciuna;
Ati luptat lupta desarta, ati vanat tinta nebuna,
Ati visat zile de aur pe-asta lume de amar.

"Moartea succede vietii, viata succede la moarte",
Alt sens n-are lumea asta, n-are alt scop, alta soarte;
Oamenii din toate cele fac icoana si simbol;
Numesc sant, frumos si bine ce nimic nu insemneaza,
Impartesc a lor gandire pe sisteme numeroase
Si pun haine de imagini pe cadavrul trist si gol.

Ce e cugetarea sacra? Combinare maiestrita
Unor lucruri nexistente; carte trista si-nalcita,
Ce mai mult o incifreaza cel ce vrea a descifra.
Ce e poezia? Inger palid cu priviri curate,
Voluptos joc cu icoane si cu glasuri tremurate,
Strai de purpura si aur peste tarana cea grea.

Ramaneti dara cu bine, sante firi vizionare,
Ce faceti valul sa cante, ce puneati steaua sa zboare,
Ce creati o alta lume pe-asta lume de noroi;
Noi reducem tot la pravul azi in noi, mani in ruina,
Prosti si genii, mic si mare, sunet, sufletul, lumina -
Toate-s praf... Lumea-i cum este... si ca dansa suntem noi.

MORTUA EST!

Facile de veghe pe umezi morminte,
Un sunet de clopot in orele sfinte,
Un vis ce isi moaie aripa-n amar,
Astfel ai trecut de al lumii hotar.

Trecut-ai cand ceru-i campie senina,
Cu rauri de lapte si flori de lumina,
Cand norii cei negri par sombre palate,
De luna regina pe rand vizitate.

Te vad ca o umbra de-argint stralucita,
Cu-aripi ridicate la ceruri pornita,
Suind, palid suflet, a norilor schele,
Prin ploaie de raze, ninsoare de stele.

O raza te-nalta, un cantec te duce,
Cu bratele albe pe piept puse cruce,
Cand torsul s-aude l-al vrajilor caier
Argint e pe ape si aur in aer.

Vad sufletu-ti candid prin spatiu cum trece;
Privesc apoi lutul ramas... alb si rece,
Cu haina lui lunga culcat in sicriu,
Privesc la surasu-ti ramas inca viu -

Si-ntreb al meu suflet ranit de-ndoiala,
De ce-ai murit, inger cu fata cea pala?
Au nu ai fost juna, n-ai fost tu frumoasa?
Te-ai dus spre a stinge o stea radioasa?

Dar poate acolo sa fie castele
Cu arcuri de aur zidite din stele,
Cu rauri de foc si cu poduri de-argint,
Cu tarmuri de smirna, cu flori care cant;

Sa treci tu prin ele, o sfanta regina,
Cu par lung de raze, cu ochi de lumina,
In haina albastra stropita cu aur,
Pe fruntea ta pala cununa de laur.

O, moartea e-un chaos, o mare de stele,
Cand viata-i o balta de vise rebele;
O, moartea-i un secol cu sori inflorit,
Cand viata-i un basmu pustiu si urat. -

Dar poate... o! capu-mi pustiu cu furtune,
Gandirile-mi rele sugrum cele bune...
Cand sorii se sting si cand stelele pica,
Imi vine a crede ca toate-s nimica.

Se poate ca bolta de sus sa se sparga,
Sa cada nimicul cu noaptea lui larga,
Sa vad cerul negru ca lumile-si cerne

Ca prazi trecatoare a mortii eterne...

S-atunci de-a fi astfel... atunci in vecie
Suflarea ta calda ea n-o sa invie,
Atunci graiu-ti dulce in veci este mut...
Atunci acest inger n-a fost decat lut.

Si totusi, tarana frumoasa si moarta,
De racla ta razim eu harfa mea sparta
Si moartea ta n-o plang, ci mai fericesc
O raza fugita din chaos lumesc.

S-apoi... cine stie de este mai bine
A fi sau a nu fi... dar stie oricine
Ca ceea ce nu e, nu simte dureri,
Si multe dureri-s, putine placeri.

A fi? Nebunie si trista si goala;
Urechea te minte si ochiul te-nsala;
Ce-un secol ne zice ceilalti o deszic.
Decat un vis sarbad, mai bine nimic.

Vad vise-ntrupate gonind dupa vise,
Pan? dau in morminte ce-asteapta deschise,
Si nu stiu gandirea-mi in ce o sa stang:
Sa rad ca nebunii? Sa-i blestem? Sa-i plang?

La ce?.. Oare totul nu e nebunie?
Au moartea ta, inger, de ce fu sa fie?

Au e sens in lume? Tu chip zambitor,
Trait-ai anume ca astfel sa mori?
De e sens intr-asta, e-ntors si ateu,
Pe palida-ti frunte nu-i scris Dumnezeu.

INGER DE PAZA

Cand sufletu-mi noaptea veghea in estaze,
Vedeam ca in vis pe-al meu inger de paza,
Incins cu o haina de umbre si raze,
C-asupra-mi c-un zambet aripele-a-ntins;
Dar cum te vazui intr-o palida haina,
Copila cuprinsa de dor si de taina,
Fugi acel inger de ochiu-ti invins.

Esti demon, copila, ca numai c-o zare
Din genele-ti lunge, din ochiul tau mare
Facusi pe-al meu inger cu spaima sa zboare,
El, veghea mea sfanta, amicul fidel?
Ori poate!.. O, – nchide lungi genele tale,
Sa pot recunoaste trasurile-ti pale,
Caci tu – tu esti el.

NOAPTEA...

Noaptea potolit si vanat arde focul in camin;
Dintr-un colt pe-o sofa rosa eu in fata lui privesc,
Pan? ce mintea imi adoarme, pan? ce genele-mi clipesc;
Lumanarea-i stinsa-n casa... somnu-i cald, molatic, lin.

Atunci tu prin intuneric te apropii surazanda,
Alba ca zapada iernei, dulce ca o zi de vara;
Pe genunchi imi sezi, iubito, bratele-ti imi inconjoara
Gatul... iar tu cu iubire privesti fata mea palinda.

Cu-ale tale brate albe, moi, rotunde, parfumate,
Tu grumazul mi-l inlantui, pe-al meu piept capul ti-l culci;
S-apoi ca din vis trezita, cu manute albe, dulci,
De pe fruntea mea cea trista tu dai vitele-ntr-o parte.

Netezesti incet si lenes fruntea mea cea linistita
Si gandind ca dorm, sireato, apesi gura ta de foc
Pe-ai mei ochi inchisi ca somnul si pe frunte-mi in mijloc
Si surazi, cum rade visul intr-o inima-ndragita.

O! desmiarda, pan? ce fruntea-mi este neteda si lina,
O! desmiarda, pan-esti juna ca lumina cea din soare,
Pan-esti clara ca o roua, pan-esti dulce ca o floare,
Pan? nu-i fata mea zbarcita, pan? nu-i inima batrana.

EGIPETUL

Nilul misca valuri blonde pe campii cuprinsi de maur,
Peste el cerul d-Egiptet desfacut in foc si aur;
Pe-al lui maluri galbii, sese, stuful creste din adanc,
Flori, juvaeruri in aer, sclipesc tainice in soare,
Unele-albe, nalte, fragezi, ca argintul de ninsoare,
Alte rosii ca jeratec, alte-albastre, ochi ce plang.

Si prin tufele de maturi, ce cresc verzi, adance, dese,
Pasari imblanzite-n cuiburi distind penele alese,
Ciripind cu ciocu-n soare, gugiulindu-se cu-amor.
Inecat de vecinici visuri, rasarit din sfinte-izvoara,
Nilul misc-a lui legenda si oglinda-i galben-clara
Catre marea linistita ce ineaca a lui dor.

De-a lui maluri sunt unite campii verzi si tari ferice;
Memfis colo-n departare, cu zidirile-i antice,
Mur pe mur, stanca pe stanca, o cetate de giganti -
Sunt gandiri arhitectonici de-o grozava maretie!
Au zidit munte pe munte in antica lor trufie,
I-a-mbracat cu-argint ca-n soare sa luceasca intr-un lant

Si sa para rasarita din visarile pustiei,
Din nisipuri argintoase in miscarea vijeliei,
Ca un gand al marii sfinte, reflectat de cerul cald

S-aruncat in departare... Colo se ridic trufase
Si eterne ca si moartea piramidele-uriase,
Racle ce incap in ele epopeea unui scald.

Se-nsereaza... Nilul doarme si ies stelele din strunga,
Luna-n mare isi arunca chipul si prin nori le-alunga.
Cine-a deschis piramida si-nauntru a intrat?
Este regele: in haina de-aur ros si pietre scumpe,
El intra sa vad-acolo tot trecutul. – I se rumpe
Al lui suflet cand priveste peste-al vremurilor vad.

In zadar governa regii lumea cu intelepciune,
Se-nmultesc semnele rele, se-mputin faptele bune;
In zadar caut-al vietii inteles nedezlegat.
Iese-n noapte... s-a lui umbra lunga-ntins se desfasoara
Pe-ale Nilului lungi valuri. – Astfel pe-unde de popoara
Umbra gandurilor regii se arunca-ntunecat.

Ale piramidei visuri, ale Nilului reci unde,
Ale trestiilor sunet ce sub luna ce patrunde
Par a fi snopuri gigantici de lungi sulite de-argint,
Toat-a apei, a pustiei si a noptii maretie
Se unesc sa-mbrace mandru veche-acea imparatie,
Sa invie in deserturi sir de visuri ce te mint.

Raul sfant ne povesteste cu-ale undelor lui gure
De-a izvorului sau taina, despre vremi apuse, sure,
Sufletul se-mbata-n visuri care-aluneca in zbor.
Palmii risipiti in cranguri auriti de-a lunei raza,

Nalta zveltele lor trunchiuri. – Noaptea-i clara, luminoasa,
Undele viseaza spume, cerurile-nsira nori.

Si in templele marete, colonade-n marmuri albe,
Noaptea zeii se preimbla in vestmintele lor dalbe,
Si al preotilor cantec suna-n harfe de argint;
Si la vantul din pustie, la racoarea noptii bruna,
Piramidele din crestet aiurind si jalnic suna
Si salbatec se plang regii in giganticul mormant.

In zidirea cea antica, sus in frunte-i turnul maur.
Magul priivea pe ganduri in oglinda lui de aur,
Unde-a cerului mii stele ca-ntr-un centru se adun.
El in mic priveste-acolo caile lor tainuite
Si cu varga zugravesce drumurile lor gasite:
Au aflat samburul lumii, tot ce-i drept, frumos si bun.

Si se poate ca spre raul unei ginti efeminate,
Regilor patati de crime, preotimei desfranate,
Magul, paza razbunarii, a cetit semnul intors;
S-atunci vantul ridicat-a tot nisipul din pustiuri,
Astupand cu el orase, ca gigantice sicriuri
Unei ginti ce fara viata-ngreuia pamantul stors.

Uraganu-acum alearga pan? ce caii lui il crapa
Si in Nil numai desertul nisipisul si-l adapa,
Asternandu-l peste campii cei odata in floriti.
Memfis, Teba, tara-ntreaga coperita-i de ruine,
Prin desert strabat salbatec mari familii beduine,

Sorind viata lor de basme pe campie nisipiti.

Dar s-acum turburand stele pe-ale Nilului lungi unde,
Noaptea flamingo cel rosu apa-ncet, incet patrunde,
S-acum luna arginteste tot Egiptul antic;
S-atunci sufletul viseaza toat-istoria straveche,
Glasuri din trecut strabate l-a prezentului ureche,
Din a valurilor sfada prorociri se aridic.

S-atunci Memfis se inalta, argintos gand al pustiei,
Inchegare maiestrita din suflarea vijeliei...
Beduini ce stau in luna, o minune o privesc,
Povestindu-si basme mandre imbracate-n flori si stele
De orasul care iese din pustile de jele;
Din pamant si de sub mare s-aud sunete ce cresc.

Marea-n fund clopote are care suna-n orice noapte;
Nilu-n fund gradine are, pomi cu mere de-aur coapte;
Sub nisipul din pustie cufundat e un popor,
Ce cu-orasele-i deodata se trezeste si se duce
Sus in curtile din Memfis, unde-n sali lumina luce;
Ei petrec in vin si-n chiot orice noapte pan-in zori.

CUGETARILE SARMANULUI DIONIS

Ah! garafa pantecoasa doar de sfesnic mai e buna
Si mucoasa lumanare sfaraind saul si-l arde
Si-n aceasta saracie, te inspira, canta barde -
Bani n-am mai vazut de-un secol, vin n-am mai baut de-o
luna.

Un regat pentr-o tigara, s-umplu norii de zapada
Cu himere!.. Dar de unde? Scartaie de vant fereasta,
In pod miauna motanii – la curcani vanata-i creasta
Si cu pasuri melancolici meditand umbla-n ograda.

Uh! ce frig... imi vad suflarea, – si caciula cea de oaie
Pe urechi am tras-o zdravan – iar de coate nici ca-mi pasa
Ca tiganul, care baga degetul prin rara casa
De navod – cu-a mele coate eu cerc vremea de se-nmoaie.

Cum nu sunt un soarec, Doamne – macar totusi are blana -
Mi-as manca cartile mele – nici ca mi-ar pasa de ger...
Mi-ar para superba, dulce o bucata din Homer,
Un palat, borta-n parete si nevasta – o icoana.

Pe paretii cu colb, pe podul cu lungi panze de painjen
Roiesc plosnitele rosii, de ti-i drag sa te-uiti la ele!

Greu li-i de mindir de paie, si apoi din biata-mi piele
Nici ca au ce sa mai suga. – Intr-un roi mai de un stanjen

Au iesit la promenada – ce petrecere gentila!
Plosnita ceea-i batrana, cuvios in mers paseste;
Cela-i cavalier... e iute... oare stie frantuzeste?
Cea ce-ncunjura multimea i-o romantica copila.

Bruh! mi-i frig. – Iata pe mana cum codeste-un negru purec
Sa-mi moi degetul in gura – am sa-l prind – ba las saracul!
Pripasit la vreo femeie, stiu ca ar vedea pe dracul -
Dara eu – ce-mi pasa mie – bietul "ins!" la ce sa-l purec?

Si motanul toarce-n soba de blazat ce-i. Mai motane,
Vina-ncoa sa stam de vorba, unice amic si ornice;
De-ar fi-n lume-un sat de mate, zau! ca-n el te-as pune vornice,
Ca sa stii si tu odata boieria ce-i, sarmane!

Oare ce gandeste hatrul de sta ghem si toarce-ntruna?
Ce idei se-nsira dulce in mateasca-i fantazie?
Vro cucoana cu-alba blana cu amori-i il imbie,
Rendez-vous i-a dat in sura, ori in pod, in gavauna?

De-ar fi-n lume numai mate – tot poet as fi? Tot una:
Mieunand in ode nalte, tragic miorldaind – un Garrick,
Ziua tologit in soare, pandind cozile de soaric
Noaptea-n pod, cerdac si stresini heinizand duios la luna.

Filosof de-as fi – simtirea-mi ar fi vecinic la aman!

In prelegeri populare idealele le apar
Si junimei generoase, domnisoarele ce scapar
Le arat ca lumea vis e – un vis sarbad – de motan.

Sau ca popa colo-n templul, inchinat fiintei care
Dupa chip s-asemanare a creat matescul neam,
As striga: o motanime! motanime! Vai... Haram
De-al tau suflet motanime, nepostind postul cel mare.

Ah! Sunt printre voi de-aceia care nu cred tabla legii,
Firea mai presus de fire, mintea mai presus de minte
Ce destinul motanimei il desfasura-nainte!
Ah! atei, nu tem ei iadul s-a lui duhuri – liliecii?

Anathema sit! – Va scuipe oricare motan de treaba,
Nu vedeti ce-ntelepciune e-n faptura voastra chiara?
O motani fara de suflet! – La zgariet el v-a dat ghiara
Si la tors v-a dat mustete – vreti sa-l pipaiti cu laba?

Ii! ca in clondir se stinge capetelul de lumina!
Mosule, mergi de te culca, nu vezi ca s-a-ntunecat?
Sa visam favori si aur, tu-n cotlon si eu in pat.
De-as putea sa dorm incalea. – Somn, a gandului odina,

O, acopere fiinta-mi cu-a ta muta armonie,
Vino somn – ori vino moarte. Pentru mine e tot una:
De-oi petrece-nca cu mate si cu pureci si cu luna,
Ori de nu – cui ce-i aduce? – Poezie – saracie!

INGER SI DEMON

Noaptea-n Doma intristata, prin lumini ingalbenite
A faciilor de ceara care ard langa altare -
Pe cand bolta-n fundul Domei sta intunecoasa, mare,
Nepatrunga de-ochii rosii de pe mucuri ostenite,

In biserica pustie, langa arcul in parete,
Genuncheata sta pe trepte o copila ca un inger;
Pe-a altarului icoana, in de raze rosii frangeri,
Palida si mohorata Maica Domnului se vede.

O facie e infipta intr-un stalp de piatra sura;
Lucii picaturi de smoala la pamant cad sfaraind
Si cununi de flori uscate fasaiesc amirosind
S-a copilei rugaciune tainic sopotit murm?ra.

Cufundat in intuneric, lang-o cruce marmurita,
Intr-o umbra neagra, deasa, ca un demon El vegheaza,
Coatele pe bratul crucii le destinde si le-asaza.
Ochii cufundati in capu-i, fruntea trista si-ncretita.

Si barbia lui s-apasa de al pietrei umar rece,
Parul sau negru ca noaptea peste-al marmurei brat alb;
Abia candela cea trista cu reflectul ei roz-alb
Bland o raza mai arunca ce peste-a lui fata trece.

Ea un inger ce se roaga – El un demon ce viseaza;
Ea o inima de aur – El un suflet apostat;
El in umbra lui fatala, sta-ndaratnic rezemat -
La picioarele Madonei, trista, sfanta, Ea vegheaza.

Pe un mur inalt si rece de o marmura curata,
Alba ca zapada iernei, lucie ca apa lina,
Se rasfrange ca-n oglinda a copilei umbra plina -
Umbra ei, ce ca si dansa sta in ruga-ngenuncheata.

Ce-ti lipseste oare tie, blond copil cu-a ta marire,
Cu de marmur-alba fata si cu manile de ceara,
Val – o negura diafana mestecata-n stele; clara
E privirea-ti inocenta sub a genelor umbrire;

Ce-ti lipseste sa fii inger – aripi lungi si constelate.
Dar ce vad: Pe-a umbrei tale umeri vii ce se intinde?
Doua umbre de aripe ce se misca tremurande,
Doua aripe de umbra catre ceruri ridicate.

O, nu-i umbra ei aceea – este ingeru-i de paza;
Langa marmura cea alba vad fiinta-i aeriana.
Peste viata-i inocenta, viata lui cea santa plana,
Langa dansa el se roaga, langa ea ingenuncheaza.

Dar de-i umbra ei aceea – atunci Ea un inger este,
Insa aripele-i albe lumea-a le vedea nu poate;
Muri sfintiti de-a omenirii rugaciuni indelungate

Vad aripele-i diafane si de dansele dau veste.

Te iubesc! – era sa strige demonul in a lui noapte,
Dara umbra-naripata a lui buze le inmoaie;
Nu spre-amor, spre-nchinaciune el genunchii-si incovoiaie
Si asculta dus din lume a ei dulci si timizi soapte.

•••

Ea? – O fiica e de rege, blonda-n diadem de stele,
Trece-n lume fericita, inger, rege si femeie;
El rascoala in popoare a distrugerii scanteie
Si in inimi pustiite samana gandiri rebele.

Despartiti de-a vietii valuri, intre el si intre dansa
Veacuri sunt de cugetare, o istorie, – un popor,
Cateodat? – desi arare – se-ntalnesc, si ochii lor
Se privesc, par a se soarbe in dorinta lor aprinsa.

Ochii ei cei mari, albastri, de blandete dulci si moi,
Ce adanc patrund in ochii lui cei negri furtunosi!
Si pe fata lui cea slaba trece-usor un nour ros -
Se iubesc... Si ce departe sunt deolalta amandoi!

A venit un rege palid, si coroana sa antica,
Grea de gloriei si putere, l-a ei poale-ar fi depus,

Pe-ale tronului covoare ea piciorul de-ar fi pus
Si in mana-i inceprata mana ei ingusta, mica.

Dara nu – mute ramas-au buzele-i abia deschise,
Muta inima in pieptu-i, mana ei trasa-ndarat.
In a sufletului taina, ea iubea. Clar si incet
Se ivea fata de demon feciorestilor ei vise.

Ea-l vedea miscand poporul cu idei reci, indraznete;
Ce puternic e – gandii ea, cu-amoroasa dulce spaima;
El prezentul il rascoala cu-a gandirilor lui fama
Contra tot ce gramadira veacuri lungi si frunti marete.

El ades suit pe-o piatra cu turbare se-nfasoara
In stindardul ros si fruntea-i aspra-adanca, incretita,
Parea ca o noapte neagra de furtune-acoperita,
Ochii fulgerau si vorba-i trezea furia vulgara.

•••

Pe un pat sarac asuda intr-o lunga agonie
Tanarul. O lampa-ntinde limb-avara si subtire,
Sfaraind in aer bolnav. – Nimeni nu-i stie de stire,
Nimeni soarta-i n-o-mblanzeste, nimeni fruntea nu-i
mangaie.

Ah! acele ganduri toate indreptate contra lumii,
Contra legilor ce-s scrise, contra ordinii-mbracate
Cu-a lui Dumnezeu numire – astazi toate-s indreptate
Contra inimii murinde, sufletul vor sa-i sugrume!

A muri fara speranta! Cine stie-amaraciunea
Ce-i ascunsa-n aste vorbe? – Sa te simti neliber, mic,
Sa vezi marile-aspiratii ca-s reduse la nimic,
Ca domnesc in lume rele caror nu te poti opune,

C-opunandu-te la ele, tu viata-ti risipesti -
Si cand mori sa vezi ca-n lume vietuit-ai in zadar:
O astfel de moarte-i iadul. Alte lacrimi, alt amar
Mai crud nici e cu putinta. Simti ca nimica nu esti.

Si acele ganduri negre mai nici a muri nu-l lasa.
Cum a intrat el in viata? Cat amor de drept si bine,
Cata sincera fratie adusese el cu sine?
Si rasplata? – Amararea, care sufletu-i apasa.

Dar prin negurile negre, care ochii ii acopar,
Se apropie-argintoasa umbra nalt-a unui inger,
Se asaza lin pe patu-i; ochii lui orbiti de plangeri
Ea-i saruta. De pe dansii negurile se descopar...

Este Ea. C-o multumire adanca, nemaisimtita,
El in ochii ei se uita. – Mandra-i de induiosere;
Ceasul ultim ii impaca toata viata-i de durere;
Ah! sopteste el pe moarte – cine esti ghicesc, iubita.

Am urmat pamantul ista, vremea mea, viata, poporul,
Cu gandirile-mi rebele contra cerului deschis;
El n-a vrut ca sa condamne pe demon, ci a trimis
Pre un inger sa ma-mpace, si-mpacarea-i... e amorul.

FLOARE ALBAȘTRA

– Iar te-ai cufundat în stele
Și în nori și-n ceruri nalte?
De nu m-ai uita încalte,
Sufletul vieții mele.

În zădar rauri în soare
Gramadesti-n a ta gândire
Și câmpiile asire
Și întunecata mare;

Piramidele-nvechite
Urca-n cer vârful lor mare -
Nu căta în deșertare
Fericirea ta, iubite!

Astfel zise mititica,
Dulce netezindu-mi parul.
Ah! ea spuse adevărul;
Eu am râs, n-am zis nimica.

– Hai în codrul cu verdeata,
Und-izvoare plâng în vale,
Stanca sta să se pravale
În prăpastia măreata.

Acolo-n ochi de padure,
Langa balta cea senina
Si sub trestia cea lina
Vom sedea in foi de mure.

Si mi-i spune-atunci povesti
Si minciuni cu-a ta gurita,
Eu pe-un fir de romanita
Voi cerca de ma iubesti.

Si de-a soarelui caldura
Voi fi rosie ca marul,
Mi-oi desface de-aur parul,
Sa-ti astup cu dansul gura.

De mi-i da o sarutare,
Nime-n lume n-a s-o stie,
Caci va fi sub palarie -
S-apoi cine treaba are!

Cand prin crengi s-a fi ivit
Luna-n noaptea cea de vara,
Mi-i tinea de subsuoara,
Te-oi tinea de dupa gat.

Pe carare-n bolti de frunze,
Apucand spre sat in vale,
Ne-om da sarutari pe cale,

Dulci ca florile ascunse.

Si sosind l-al portii prag,
Vom vorbi-n intunecime:
Grija noastra n-aib-o nime,
Cui ce-i pasa ca-mi esti drag?

Inc-o gura – si dispare...
Ca un stalp eu stam in luna!
Ce frumoasa, ce nebuna
E albastra-mi, dulce floare!

...

Si te-ai dus, dulce minune,
S-a murit iubirea noastra -
Floare-albastra! floare-albastra!..
Totusi este trist in lume!

IMPARAT SI PROLETAR

Pe banci de lemn, in scunda taverna mohorata,
Unde patrunde ziua printre feresti murdare,
Pe langa mese lunge, statea posomorata,
Cu fete-ntunecoase, o ceata pribegita,
Copii saraci si sceptici ai plebei proletare.

Ah! – zise unul – spuneti ca-i omul o lumina
Pe lumea asta plina de-amaruri si de chin?
Nici o scanteie-ntr-insul nu-i candida si plina,
Murdara este raza-i ca globul cel de tina,
Asupra carui dansul domneste pe deplin.

Spuneti-mi ce-i dreptatea? – Cei tari se ingradira
Cu-averea si marirea in cercul lor de legi;
Prin bunuri ce furara, in veci vezi cum conspira
Contra celor ce dansii la lucru-i osandira
Si le subjugă munca vietii lor intregi.

Unii plini de placere petrec a lor viata,
Trec zilele voioase si orele surad.
In cupe vin de ambra – iarna gradini, verdeata,
Vara petreceri, Alpii cu fruntile de gheata -
Ei fac din noapte ziua s-a zilei ochi inchid.

Virtutea pentru dansii ea nu exista. Insa
V-o predica, caci trebui sa fie brate tari,
A statelor greoaie cara trebuie-mpinse
Si trebuiesc luptate razboaiele aprinse,
Caci voi murind in sange, ei pot sa fie mari.

Si flotele puternice s-armatele faloase,
Coroanele ce regii le pun pe fruntea lor,
S-acele milioane ce in gramezi luxoase
Sunt stranse la bogatul, pe cel sarac apasa,
Si-s supte din sudoarea prostitului popor.

Religia – o fraza de dansii inventata
Ca cu a ei putere sa va aplece-n jug,
Caci de-ar lipsi din inimi speranta de raspalta,
Dupa ce-amar muncirati mizeri viata toata,
Ati mai purta osanda ca vita de la plug?

Cu umbre, care nu sunt, v-a-ntunecat vederea
Si v-a facut sa credeti ca veti fi rasplatiti...
Nu! moartea cu viata a stins toata placerea -
Cel ce in asta lume a dus numai durerea
Nimic n-are dincolo, caci morti sunt cei muriti.

Minciuni si fraze-i totul ce statele sustine,
Nu-i ordinea fireasca ce ei a fi sustin;
Averea sa le aperi, marirea s-a lor bine,
Ei bratul tau inarma ca sa lovesti in tine,
Si pe voi contra voastra la lupta ei va man.

De ce sa fiti voi sclavii milioanelor nefaste,
Voi, ce din munca voastra abia puteti trai?
De ce boala si moartea sa fie partea voastra,
Cand ei in bogatia cea splendida si vasta
Petrec ca si in ceruri, n-au timp nici de-a muri?

De ce uitati ca-n voi e si numar si putere?
Cand vreti, puteti prea lesne pamantul sa-mpartiti.
Nu le mai faceti ziduri unde sa-nchid-avere,
Pe voi unde sa-nchida, cand impinsi de durere
Veti crede c-aveti dreptul si voi ca sa traiti.

Ei ingraditi de lege, placerilor se lasa,
Si sucul cel mai dulce pamantului i-l sug;
Ei cheama-n voluptatea orgiei zgomotoase
De instrumente oarbe a voastre fiici frumoase:
Frumsetile-ne tineri batranii lor distrug.

Si de-ntrebati atuncea, voua ce va ramane?
Munca, din care dansii se-mbata in placeri,
Robia viata toata, lacrimi pe-o neagra pane,
Copilelor patate mizeria-n rusine...
Ei tot si voi nimica; ei cerul, voi dureri!

De lege n-au nevoie – virtutea e usoara
Cand ai ce-ti trebuie... Iar legi sunt pentru voi,
Voua va pune lege, pedepse va masoara
Cand mana v-o intindeti la bunuri zambitoare,

Caci nu-i iertat nici bratul teribilei nevoi.

Zdrobiti oranduiala cea cruda si nedreapta,
Ce lumea o imparte in mizeri si bogati!
Atunci cand dupa moarte rasplata nu v-asteapta,
Faceti ca-n asta lume sa aiba parte dreapta,
Egala fiecare, si sa traим ca frati!

Sfarmati statuia goala a Venerei antice,
Ardeti acele panze cu corpuri de ninsori;
Ele starnesc in suflet ideea neferice
A perfectiei umane si ele fac sa pice
In ghearele uzurei copile din popor!

Sfarmati tot ce atata inima lor bolnava,
Sfarmati palate, temple, ce crimele ascund,
Zvarliti statui de tirani in foc, sa curga lava,
Sa spele de pe pietre pana si urma sclava
Celor ce le urmeaza pan? la al lumii fund!

Sfarmati tot ce arata mandrie si avere,
O! dezbracati viata de haina-i de granit,
De purpura, de aur, de lacrimi, de urat -
Sa fie un vis numai, sa fie o parere,
Ce far?de patimi trece in timpul nesfarsit.

Ziditi din darmature gigantici piramide
Ca un memento mori pe al istoriei plan;
Aceasta este arta ce sufletu-ti deschide

Naintea vecinicieii, nu corpul gol ce rade
Cu mutra de vanduta, cu ochi vil si viclean.

O! aduceti potopul, destul voi asteptarati
Ca sa vedeti ce bine prin bine o sa ias?;
Nimic... Locul hienei il lua cel vorbaret,
Locul cruzimii vechie, cel lins si pizmataret.
Formele se schimbara, dar raul a ramas.

Atunci va veti intoarce la vremile-aurite,
Ce mitele albastre ni le soptesc ades,
Placerile egale egal vor fi-mpartite,
Chiar moartea cand va stinge lampa vietii finite
Vi s-a para un inger cu parul blond si des.

Atunci veti muri lesne fara de-amar si grija,
Feciorii-or trai-n lume cum voi ati vietuit,
Chiar clopotul n-a plange cu limba lui de spija
Pentru acel de care norocul avu grija;
Nimeni de-a plange n-are, el traiul si-a trait.

Si boale ce mizeria s-averea nefireasca
Le nasc in oameni, toate cu-ncetul s-or topi;
Va creste tot ce-n lume este merit sa creasca,
Va bea pan-in fund cupa, pan? va vrea s-o zdrobeasca,
Caci va muri cand nu va avea la ce trai.

•••

Pe malurile Seinei, in faeton de gala,
Cezarul trece palid, in ganduri adancit;
Al undelor greu vuiet, vuirea in granit
A sute d-echipajuri, gandirea-i n-o insala;
Poporul loc ii face tacut si umilit.

Zambirea lui desteapta, adanca si tacuta,
Privirea-i ce citeste in suflete-omenesti,
Si mana-i care poarta destinele lumesti,
Cea grupa zdrentuita in cale-i o saluta.
Marirea-i e in taina legata de acesti.

Convins ca voi el este-n naltimea-i solitara
Lipsita de iubire, cum ca principiul rau,
Nedreptul si minciuna al lumii duce frau;
Istoria umana in veci se desfasoara,
Povestea-i a ciocanului ce cade pe ilau.

Si el – el varful mandru al celor ce apasa -
Saluta-n a lui cale pe-aparatorul mut.
De ati lipsi din lume, voi, cauza-ntunecoasa
De rasturnari marete, marirea-i radioasa,
Cezarul, chiar cezarul de mult ar fi cazut.

Cu ale voastre umbre nimica crezatoare,
Cu zambetu-va rece, de mila parazit,
Cu mintea de dreptate si bine razatoare,
Cu umbra voastra numai, puteri ingrozitoare,
La jugu-i el sileste pe cei ce l-au urat.

•••

Parisul arde-n valuri, furtuna-n el se scalda,
Turnuri ca facile negre trasnesc arzand in vant -
Prin limbile de flacari, ce-n valuri se framant,
Racnete, vuiet de-arme patrund marea cea calda,
Evul e un cadavru, Paris – al lui mormant.

Pe stradele-ncrusite de flacari orbitoare,
Suiti pe baricade de bulgari de granit,
Se misc batalioane a plebei proletare,
Cu cusme frigiene si arme lucitoare,
Si clopote de-alarma rasuna ragusit.

Ca marmura de albe, ca ea nepasatoare,
Prin aerul cel rosu, femei trec cu-arme-n brat,
Cu par bogat si negru ce pe-umeri se coboara
Si sanii lor acopar – e ura si turbare
In ochii lor cei negri, adanci si desperati.

O! lupta-te-nvalita in petele-ti bogate,
Eroic este astazi copilul cel pierdut!
Caci flamura cea rosa cu umbra-i de dreptate
Sfinteste-a ta viata de tina si pacate;
Nu! nu esti tu de vina, ci cei ce te-au vandut!

•••

Scanteie marea lina, si placele ei sure
Se misc una pe alta ca paturi de cristal
Prin lume pravalite; din tainica padure
Apare luna mare campilor azure,
Implandu-le cu ochiul ei mandru, triumfal.

Pe undele incete isi misca leganate
Corabii inechite scheletele de lemn;
Trecand incet ca umbre – tin panzele umflate
In fata lunei, care prin ele-atunci strabate,
Si-n roata de foc galben sta fata-i ca un semn.

Pe maluri zdrumicate de aiurirea marii
Cezaru-nca vegheaza la trunchiul cel plecat
Al salciei pletoase – si-ntinse-a apei arii
In cercuri fulgerande se pleaca lin suflarii
A zefirului noptii si suna cadentat.

Li pare ca prin aer in noaptea instelata,
Calcand pe varf de codri, pe-a apelor mari,
Trecea cu barba alba – pe fruntea-ntunecata
Cununa cea de paie ii atarna uscata -
Mosneagul rege Lear.

Uimit privea cezarul la umbra cea din nouri
Prin creti ai carei stele lin tremurand transpar,
I se deschide-n minte tot sensul din tablouri
A vietii sclipitoare... A popoarelor ecouri
Par glasuri ce imbraca o lume de amar:

"In orice om o lume isi face incercarea,
Batranul Demiurgos se opinteste-n van;
In orice minte lumea isi pune intrebarea
Din nou: de unde vine si unde merge floarea
Dorintelor obscure sadite in noian?

Al lumii-ntregul sambur, dorinta-i si marirea,
In inima oricarui i-ascuns si traitor,
Zvarlire hazardata, cum pomu-n inflorire
In orice floare-ncearca intrega a sa fire,
Ci-n calea de-a da roade cele mai multe mor.

Astfel umana roada in calea ei ingheata,
Se petrifica unul in sclav, altu-mparat,
Acoperind cu noime sarmana lui viata
Si aratand la soare-a mizeriei lui fata -
Fata – caci intelesul i-aceiasi la toti dat.

In veci aceleasi doruri mascate cu-alta haina,
Si-n toata omenirea in veci acelasi om -
In multe forme-apare a vietii cruda taina,
Pe toti ea ii insala, la nime se distaina,
Dorinti nemarginite plantand intr-un atom.

Cand stii ca visu-acesta cu moarte se sfarseste,
Ca-n urma-ti raman toate astfel cum sunt, de dregi
Oricat ai drege-n lume – atunci te oboseste
Eterna alergare... s-un gand te-ademeneste:
Ca vis al mortii-eterne e viata lumii-ntregi".

FAT-FRUMOS DIN TEI

– Blanca, afla ca din leagan
Domnul este al tau mire,
Caci nascuta esti, copila,
Din nevrednica iubire.

Mani in schit la sfanta Ana
Vei gasi la cel din stele
Mangaierea vietii tale,
Mantuirea fetei mele.

– Nu voi, tata, sa usuce
Al meu suflet tanar, vesel:
Eu iubesc vanatul, jocul;
Traiul lumii altii lese-l.

Nu voi parul sa mi-l taie,
Ce-mi ajunge la calcaie,
Sa orbesc cetind pe carte
In fum vanat de tamaie.

– Stiu mai bine ce-ti prieste,
Las? de-a lumii orice gand,
Mani in zori de zi pleca-vom
Catre schitul vechi si sfant.

Ea aude – plange. Parca
Ii venea sa plece-n lume,
Dusa de pustie ganduri
Si de-un dor fara de nume.

Si plangand infrana calul,
Calul ei cel alb ca neaua,
Ii neteaza mandra coama
Si plangand ii pune seaua.

S-avanta pe el si pleaca,
Paru-n vanturi, capu-n piept,
Nu se uita inainte-i,
Nu priveste indarapt.

Pe carari pierdute-n vale
Merge-n codri far? de capat,
Cand a serei raze rosii
Asfintind din ceruri scapat.

Umbra-n codri ici si colo
Fulgereaza de lumina...
Ea trecea prin frunza-n freamat
Si prin murmur de albine;

In mijloc de codru-ajunse
Langa teiul nalt si vechi,
Unde-izvorul cel in vraja

Suna dulce in urechi.

De murmur duios de ape
Ea trezita-atunci tresare,
Vede-un tanar, ce alaturi
Pe-un cal negru sta calare.

Cu ochi mari la ea se uita,
Plini de vis, duiosi plutind,
Flori de tei in paru-i negru
Si la sold un corn de-argint.

Si-ncepu incet sa sune,
Fermecat si dureros -
Inima-i crestea de dorul
Al strainului frumos.

Parul lui i-atinge parul,
Si atunci c-obrazul ros
Ea apleaca gene lunge
Peste ochii cuviosi.

Iar pe buze-i trece-un zambet
Inecat, fermecator,
Care gur-abia-i deschide,
Cea uscata de amor.

Cand cu totul rapita
Se-ndoi spre el din sele,

El inceata din cantare
Si-i grai cu grai de jele,

S-o cuprinde de calare -
Ea se apara c-o mana,
Insa totusi lui se lasa,
Simte inima ca-i plina.

Si pe umarul lui cade
Al ei cap cu fata-n sus;
Pe cand caii pasc alaturi,
Ea-l privea cu suflet dus.

Numai murmurul cel dulce
Din izvorul fermecat
Asurzeste melancolic
A lor suflet imbatat.

Lun-atunci din codri iese,
Noaptea toata sta s-o vada,
Zugravesse umbre negre
Pe camp alb ca de zapada.

Si mereu ea le lungeste,
Si urcand pe cer le muta,
Dar ei trec, se pierd in codri
Cu viata lor pierduta.

La castel in poarta calul

Sta a doua zi in spume,
Dar frumoasa lui stapana
A ramas pierduta-n lume.

MELANCOLIE

Parea ca printre nouri s-a fost deschis o poarta,
Prin care trece alba regina noptii moarta.

O, dormi, o, dormi in pace printre faclii o mie
Si in mormant albastru si-n panze argintie,
In mausoleu-ti mandru, al cerurilor arc,
Tu adorat si dulce al noptilor monarc!

Bogata in intinderi sta lumea-n promoroaca,
Ce sate si campie c-un luciul val imbraca;
Vazduhul scanteiaza si ca unse cu var
Lucesc zidiri, ruine pe campul solitar.

Si tintirimul singur cu strambe cruci vegheaza,
O cucuvaie sura pe una se aseaza,
Clopotnita trosneste, in stalpi izbeste toaca,
Si straveziul demon prin aer cand sa treaca,
Atinge-ncet arama cu zimtii-aripei sale
De-auzi din ea un vaier, un aiurit de jale.

Biserica-n ruina

Sta cuvioasa, trista, pustie si batrana,
Si prin ferestre sparte, prin usi tiuie vantul -
Se pare ca vrajeste si ca-i auzi cuvantul -
Nauntrul ei pe stalpii-i, pareti, iconostas,
Abia conture triste si umbre au ramas;
Drept preot toarce-un greier un gand fin si obscur,

Drept dascal toaca cariul sub invechitul mur.

...

Credinta zugravesce icoanele-n biserici -
Si-n sufletu-mi pusese povestile-i feerici,
Dar de-ale vietii valuri, de al furtunii pas
Abia conture triste si umbre-au mai ramas.
In van mai caut lumea-mi in obositul creier,
Caci ragusit, tomnatec, vrajeste trist un greier;
Pe inima-mi pustie zadarnic mana-mi tiu,
Ea bate ca si cariul incet intr-un sicriu.
Si cand gandesc la viata-mi, imi pare ca ea cura
Incet repovestita de o straina gura,
Ca si cand n-ar fi viata-mi, ca si cand n-as fi fost.
Cine-i acel ce-mi spune povestea pe de rost
De-mi tin la el urechea – si rad de cate-ascult
Ca de dureri straine?.. Parc-am murit de mult.

CRAIASA DIN POVESTI

Neguri albe, stralucite
Naste luna argintie,
Ea le scoate peste ape,
Le intinde pe campie;

S-adun flori in sezatoare
De painjen tort sa rumpa,
Si anina-n haina noptii
Boabe mari de piatra scumpa.

Langa lac, pe care norii
Au urzit o umbra fina,
Rupta de miscari de valuri
Ca de bulgari de lumina,

Dandu-si trestia-ntr-o parte,
Sta copila lin plecata,
Trandafiri arunca rosii
Peste unda fermecata.

Ca sa vad-un chip, se uita
Cum alearga apa-n cercuri,
Caci vrajit de mult e lacul
De-un cuvânt al sfintei Miercuri;

Ca sa iasa chipu-n fata,
Trandafiri arunca tineri,
Caci vrajiti sunt trandafirii
De-un cuvant al sfintei Vineri.

Ea se uita... Paru-i galben,
Fata ei lucesc in luna,
Iar in ochii ei albastri
Toate basmele s-aduna.

LACUL

Lacul codrilor albastru
Nuferi galbeni il incarca;
Tresarind in ceruri albe
El cutremura o barca.

Si eu trec de-a lung de maluri,
Parc-ascult si parc-astept
Ea din trestii sa rasara
Si sa-mi cada lin pe piept;

Sa sarim in luntrea mica,
Inganati de glas de ape,
Si sa scap din mana carma,
Si lopetile sa-mi scape;

Sa plutim cuprinsi de farmec
Sub lumina blandeii lune -
Vantu-n trestii lin fosneasca,
Unduioasa apa sune!

Dar nu vine... Singuratic
In zadar suspin si sufara
Langa lacul cel albastru
Incarcat cu flori de nufar.

DORINTA

Vino-n codru la izvorul
Care tremura pe prund,
Unde prispa cea de brazde
Crengi plecate o ascund.

Si in bratele-mi intinse
Sa alergi, pe piept sa-mi cazi,
Sa-ti desprind din crestet valul,
Sa-l ridic de pe obraz.

Pe genunchii mei sedea-vei,
Vom fi singuri-singurei,
Iar in par infiorate
Or sa-ti cada flori de tei.

Fruntea alba-n parul galben
Pe-al meu brat incet s-o culci,
Lasand prada gurii mele
Ale tale buze dulci...

Vom visa un vis ferice,
Ingana-ne-vor c-un cant
Singuratece izvoare,
Blanda batere de vant;

Adormind de armonia
Codrului batut de ganduri,
Flori de tei deasupra noastra
Or sa cada randuri-randuri.

CALIN

(file din poveste)

GAZEL

Toamna frunzele colinda,
Sun-un grier sub o grinda,
Vantul jalnic bate-n geamuri
Cu o mana tremuranda,
Iara tu la gura sobei
Stai ca somnul sa te prinda.
Ce tresari din vis deodata?
Tu auzi pasind in tinda -
E iubitul care vine
De mijloc sa te cuprinda
Si in fata ta frumoasa

O sa tie o oglinda,
Sa te vezi pe tine insati
Visatoare, surazanda.

I

Pe un deal rasare luna, ca o vatra de jaratic,
Rumenind stravechii codri si castelul singuratic
S-ale raurilor ape, ce sclipesc fugind in ropot -
De departe-n vai coboara tanguiosul glas de clopot;
Pe deasupra de prapastii sunt zidiri de cetatuie,
Acatat de pietre sure un voinic cu greu le suie,
Asezand genunchi si mana cand pe-un colt, cand pe alt colt,
Au ajuns sa rupa gratii ruginite-a unei bolti
Si pe-a degetelor varfuri in ietacul tainuit
Intra – unde zidul negru intr-un arc a-ncremenit.
Ci prin flori intretesute, printre gratii luna moale
Sfiicioasa si smerita si-au varsat razele sale;
Unde-ajung par varuite zid, podele, ca de crida,
Pe-unde nu – pare ca umbra cu carbune-i zugravita.
Iar de sus pan-in podele un painjan prins de vraja
A tesut subtire panza stravezie ca o mreaja;
Tremurand ea licureste si se pare a se rumpe,
Incarcata de o bura, de un colb de pietre scumpe.
Dupa panza de painjan doarme fata de-mparat;
Inecata de lumina e intinsa in crivat.

Al ei chip se zugravesse plin si alb: cu ochiu-l masuri
Prin usoara-nvinetire a subtirilor matasuri;
Ici si colo a ei haina s-a desprins din sponci s-arata
Trupul alb in goliciunea-i, curatia ei de fata.
Rasfiratul par de aur peste perini se-mprastie,
Tampla bate linistita ca o umbra viorie,
Si sprancenele arcate fruntea alba i-o incheie,
Cu o singura trasura maiestrit le incondeie;
Sub pleoapele inchise globii ochilor se bat,
Bratul ei atarna lenes peste marginea de pat;
De a varstii ei caldura fragii sanului se coc,
A ei gura-i desclestata de-a suflarii sale foc,
Ea zambind isi misca dulce a ei buze mici, subtiri;
Iar pe patu-i si la capu-i presurati-s trandafiri.
Iar voinicul s-apropie si cu mana sa el rumpe
Panza cea acoperita de un colb de pietre scumpe:
A frumsetii haruri goale ce simtirile-i adapa,
Incaperile gandirii mai nu pot sa le incapa.
El in brate prinde fata, peste fata i se-nclina,
Pune gura lui fierbinte pe-a ei buze ce suspina,
Si inelul scump i-l scoate de pe degetul cel mic -
S-apoi pleaca iar in lume nazdravanul cel voinic.

II

Ea a doua zi se mira cum de firele sunt rupte,

Si-n oglind-ale ei buze vede vinete si supte -
Ea zambind si trist se uita, sopoteste bland din gura:
– Zburator cu negre plete, vin? la noapte de ma fura.

III

Fiecine cum i-e vrerea, despre fete sama deie-si -
Dar ea seamana celora indragiti de singuri ei-si.
Si Narcis vazandu-si fata in oglinda sa, izvorul,
Singur fuse indragitul, singur el indragitorul.
Si de s-ar putea pe dansa cineva ca sa o prinda,
Cand cu ochii mari, salbateci se priveste in oglinda,
Subtiindu-si gura mica si chemandu-se pe nume
Si fiindu-si sie draga cum nu-i este nime-n lume,
Atunci el cu o privire nalucirea i-ar discoasa
Cum ca ea – frumoasa fata – a ghicit ca e frumoasa.
Idol tu! rapire mintii! cu ochi mari si parul des,
Pentru-o inima fecioara mandru idol ti-ai ales!
Ce sopoteste ea in taina cand priveste cu mirare
Al ei chip gingas si tanar, de la cap pan? la picioare?
"Vis frumos avut-am noaptea. A venit un zburator
Si strangandu-l tare-n brate, era mai ca sa-l omor...
Si de-aceea cand ma caut in paretele de-oglinzi
Singurica-n camaruta brate albe eu intinz
Si ma-mbrac in parul galben, ca in strai usor tesut,
Si zarind rotundu-mi umar mai ca-mi vine sa-l sarut.

Si atunci de sfiiciune mi-iese sangele-n obraz -
Cum nu vine zburatorul ca la pieptul lui sa caz?
Daca boiul mi-l inmladiu, daca ochii mei imi plac,
E temeiul ca acestea fericit pe el il fac.
Si mi-s draga mie insami pentru ca-i sunt draga lui -
Gura tu! invata minte, nu ma spune nimarui,
Nici chiar lui, cand vine noaptea langa patul meu tiptil,
Doritor ca o femeie si viclean ca un copil!"

IV

Astfel vine-n toata noaptea zburator la al ei pat.
Se trezi din somn deodata de sarutu-i fermecat;
Si atuncea cand spre usa el se-ntoarce ca sa fuga,
Ea-l opreste-n loc cu ochii si c-o mult smerita ruga:
– O, ramai, ramai la mine, tu cu viers duios de foc,
Zburator cu plete negre, umbra fara de noroc
Si nu crede ca in lume, singurel si ratacit,
Nu-i gasi un suflet tanar ce de tine-i indragit.
O, tu umbra pieritoare, cu adancii, tristii ochi,
Dulci-s ochii umbrei tale – nu le fie de diochi!
El s-aseaza langa dansa si o prinde de mijloc,
Ea sopteste vorbe arse de al buzelor ei foc:
– O, sopteste-mi – zice dansul – tu cu ochii plini d-eres
Dulci cuvinte nentelese, insa pline de-nteles.
Al vietii vis de aur ca un fulger, ca o clipa-i,

Si-l visez, cand cu-a mea mana al tau brat rotund il pipai,
Cand pui capul tu pe pieptu-mi si bataile ii numeri,
Cand sarut cu mpatimire ai tai albi si netezi umeri
Si cand sorb al tau rasuflet in suflarea vietii mele
Si cand inima ne creste de un dor, de-o dulce jele;
Cand pierduta razimi fruntea de-arzatorul meu obraz,
Parul tau balai si moale de mi-l legi dupa grumaz,
Ochii tai pe jumatate de-i inchizi, mi-ntinzi o gura,
Fericit ma simt atuncea cu asupra de masura.
Tu!!.. nu vezi... nu-ti aflu nume... Limba-n gura mi se leaga
Si nu pot sa-ti spun odata cat – ah! cat imi esti de draga!
Ei soptesc, multe si-ar spune si nu stiu de-unde sa-nceapa,
Caci pe rand si-astupa gura cand cu gura se adapa;
Unu-n bratele altuia, tremurand ei se saruta,
Numai ochiul e vorbaret, iara limba lor e muta,
Ea-si acopera cu mana fata rosa de sfiala,
Ochii-n lacrimi si-i ascunde intr-un par ca de peteala.

V

S-au facut ca ceara alba fata rosa ca un mar
Si atata de subtire, sa o tai c-un fir de par.
Si cosita ta balaie o aduni la ochi plangand,
Inima far? de nadejde, suflete batut de gand.
Toata ziua la fereastră, suspinand, nu spui nimica,
Ridicand a tale gene, al tau suflet se ridica;

Urmarind pe ceruri limpezi cum pluteste-o ciocarlie,
Tu ai vrea sa spui sa duca catre dansul o solie,
Dar ea zboara... tu cu ochiul plutitor si-ntunecos
Stai cu buze disclestare de un tremur dureros.
Nu-ti mai scurge ochii tineri, dulcii cerului fiastri,
Nu uita ca-n lacrimi este taina ochilor albastri.
Stele rare din tarie cad ca picuri de argint,
Si seninul cer albastru mandru lacrimile-l prind;
Dar daca ar cade toate, el ramane trist si gol,
N-ai putea sa faci cu ochii inaltimilor ocol -
Noaptea stelelor, a lunei, a oglinzilor de rau
Nu-i ca noaptea cea mocnita si pustie din sicriu;
Si din cand in cand varsate, mandru lacrimile-ti sed,
Dar de seci intreg izvorul, atunci cum o sa te vad?
Prin ei curge rumenirea, mandra, ca detrandafiri,
Si zapada viorie din obrazii tai subtiri -
Apoi noaptea lor albastra, a lor dulce vecinicie,
Ce usor se mistuieste prin plansorile pustie...
Cine e nerod sa arda in carbuni smarandul rar
S-a lui vecinica lucire s-o striveasca in zadar?
Tu-ti arzi ochii si frumseta... Dulce noaptea lor se stange,
Si nici stii ce pierde lumea. Nu mai plange, nu mai plange!

VI

O, tu crai cu barba-n noduri ca si caltii cand nu-i perii,

Tu in cap nu ai graunte, numai pleava si puzderii.
Bine-ti pare sa fii singur, crai batran fara de minti,
Sa oftezi dup-a ta fata, cu ciubucul intre dinti?
Sa te primbli si sa numeri scanduri albe de cerdac?
Mult bogat ai fost odata, mult ramas-ai tu sarac!
Alungat-o-ai pe dansa, ca departe de parinti
In coliba impistrita ea sa nasc-un pui de print.
In zadar ca s-o mai cate tu trimiti in lume crainic,
Nimeni n-a aflat locasul unde ea s-ascunde tainic.

VII

Sura-i sara cea de toamna; de pe lacuri apa sura
Infunda miscarea-i creata intre stof la iezatura;
Iar padurea lin suspina si prin frunzele uscate
Randuri, randuri trece-un freamat, ce le scutura pe toate.
De cand codrul, dragul codru, troienindu-si frunza toata,
Isi deschide-a lui adancuri, fata lunei sa le bata,
Trista-i firea, iara vantul sperios vo creanga farma -
Singuratece izvoare fac cu valurile larma.
Pe potica dinspre codri cine oare se coboara?
Un voinic cu ochi de vultur lunga vale o masoara.
Sapte ani de cand plecat-ai, zburator cu negre plete,
S-ai uitat de soarta mandrei, iubitoarei tale fete!
Si pe campul gol el vede un copil umbland descult
Si cercand ca sa adune intr-un card bobocii multi.

– Buna vreme, mai baiete! – Multamim, voinic strain!
– Cum te cheama, mai copile? – Ca pe tata-meu – Calin;
Mama-mi spune cateodata, de-o intreb: a cui-s, mama?
"Zburatoru-ti este tata si pe el Calin il cheama."
Cand l-aude, numai dansul isi stia inima lui,
Caci copilul cu bobocii era chiar copilul lui.
Atunci intra in coliba si pe capatu-unei laiti,
Lumina cu mucul negru intr-un harb un ros opait;
Se coceau pe vatra sura doua turte in cenusa,
Un papuc e sub o grinda, iara altul dupa usa;
Haraita, noduroasa, sta in colb rasnita veche,
In cotlon torcea motanul, pieptanandu-si o ureche;
Sub icoana afumata unui sfant cu comanac
Arde-n candel-o lumina cat un sambure de mac;
Pe-a icoanei policioara, busuioc si mint-uscata
Implu casa-ntunecoasa de-o mireasma piparata;
Pe cuptiorul uns cu huma si pe coscovii paretii
Zugravit-au c-un carbune copilasul cel istet
Purcelusi cu coada sfredel si cu bete-n loc de laba,
Cum mai bine i se sede unui purcelus de treaba.
O besica-n loc de sticla e intinsa-n ferastruie
Printre care trece-o dunga mohorata si galbuie.
Pe un pat de scanduri goale doarme tanara nevasta
In mocnitul intuneric si cu fata spre fereasta.
El s-aseaza langa dansa, fruntea ei o netezeste,
O desmiarda cu durere, suspinand o dragosteste,
Pleaca gura la ureche-i, bland pe nume el o cheama,
Ea ridica somnoroasa lunga genelor marama,
Spariet la el se uita... i se pare ca viseaza,

Ar zambi si nu se-ncrede, ar racni si nu cuteaza.
El din patu-i o ridica si pe pieptul lui si-o pune,
Inima-i zvacneste tare, viata-i parca se rapune.
Ea se uita, se tot uita, un cuvânt macar nu spune,
Rade doar cu ochii-n lacrimi, sparieta de-o minune,
S-apoi ii suceste parul pe-al ei deget alb, subtire,
Isi ascunde fata rosa l-a lui piept duios de mire.
El stergarul i-l desprinde si-l impinge lin la vale,
Drept in crestet o saruta pe-al ei par de aur moale
Si barbia i-o ridica, s-uita-n ochii-i plini de apa,
Si pe rand si-astupa gura, cand cu gura se adapa.

VIII

De treci codri de arama, de departe vezi albind
S-auzi mandra glasuire a padurii de argint.
Acolo, langa izvoara, iarba pare de omat,
Flori albastre tremur ude in vazduhul tamaiet;
Pare ca si trunchii vecinici poarta suflele sub coaja,
Ce suspina printre ramuri cu a glasului lor vraja.
Iar prin mandrul intuneric al padurii de argint
Vezi izvoare zdrumicate peste pietre licurind;
Ele trec cu harnici unde si suspina-n flori molatic,
Cand coboara-n ropot dulce din tapsanul pravalatic,
Ele sar in bulgari fluizi peste prundul din rastoace,
In cuiabar rotit de ape, peste care luna zace.

Mii de fluturi mici albastri, mii de roiuri de albine
Curg in rauri sclipitoare peste flori de miere pline,
Implu aerul varatic de mireasma si racoare
A popoarelor de muste sarbatori murmuitoare.

Langa lacul care-n tremur somnoros si lin se bate,
Vezi o masa mare-ntinsa cu faclii prea luminate,
Caci din patru parti a lumii imparati si-mparatese
Au venit ca sa serbeze nunta gingasei mirese;
Feti-frumosi cu par de aur, zmei cu solzii de otele,
Cititorii cei de zodii si sagalnicul Pepele.

Iata craiul, socru-mare, rezemat in jilt cu spata,
El pe capu-i poarta mitra si-i cu barba pieptanata;
Tapan, drept, cu schiptru-n mana, sede-n perine de puf
Si cu crengi il apar pagii de muscute si zaduf...

Acum iata ca din codru si Calin mirele iese,
Care tine-n a lui mana mana gingasei mirese.

Ii fosnea uscat pe frunze poala lung-a albei rochii,
Fata-i rosie ca marul, de noroc i-s umezi ochii;
La pamant mai ca ajunge al ei par de aur moale,
Care-i cade peste brate, peste umerele goale.

Astfel vine mladioasa, trupul ei frumos il poarta,
Flori albastre are-n paru-i si o stea in frunte poarta.

Socrul roaga-n capul mesei sa poftasca sa se puna
Nunul mare, mandrul soare, si pe nuna, mandra luna.
Si s-aseaza toti la masa, cum li-s anii, cum li-i rangul,
Lin vioarele rasuna, iara cobza tine hangul.

Dar ce zgomot se aude? Bazait ca de albine?
Toti se uita cu mirare si nu stiu de unde vine,
Pana vad painjenisul intre tufe ca un pod,

Peste care trece-n zgomot o multime de norod.
Trec furnici ducand in gura de faina marii saci,
Ca sa coaca pentru nunta si placinte, si colaci;
Si albinele-aduc miere, aduc colb marunt de aur,
Ca cercei din el sa faca cariul, care-i mester faur.
Iata vine nunta-ntreaga – vornicel e-un grierel,
Ii sar purici inainte cu potcoave de otel;
In vesmant de catifele, un bondar rotund in pantec
Somnoros pe nas ca popii glasuieste-ncet un cantec;
O cojita de aluna trag locuste, podu-l scutur,
Cu musteata rasucita sede-n ea un mire flutur;
Fluturi multi, de multe neamuri, vin in urma lui un lant,
Toti cu inime usoare, toti sagalnici si berbanti.
Vin tantarii lautarii, gandaceii, carabusii,
Iar mireasa viorica i-astepta-ndaratul usii.
Si pe masa-mparateasca sare-un greier, crainic sprinten,
Ridicat in doua labe, s-a-nchinat batand din pinten;
El tuseste, isi incheie haina plina de sireturi:
– Sa iertati, boieri, ca nunta s-o pornim si noi alaturi.

STRIGOII

I

...ca trece aceasta ca fumul de pre pamant.
Ca floarea au inflorit, ca iarba s-au taiat,
cu panza se infasura, cu pamant se acopere.

Sub bolta cea inalta a unei vechi biserici,
Intre faclii de ceara, arzand in sfesnici mari,
E-ntinsa-n haine albe, cu fata spre altar,
Logodnica lui Arald, stapan peste avari;
Incet, adanc rasuna cantarile de clerici.

Pe pieptul moartei luce din pietre scumpe salba
Si paru-i de-aur curge din racla la pamant,
Cazuti in cap sunt ochii. C-un zambet trist si sfant
Pe buzele-i lipite, ce vinete ii sunt,
Iar fata ei frumoasa ca varul este alba.

Si langa ea-n genunche e Arald, mandrul rege,
Scanteie disperarea in ochii-i crunti de sange,
Si incalcit e parul lui negru... gura-si strange;
El ar racni ca leii, dar vai! nu poate plange.
De zile trei isi spune povestea vietii-ntrege:

"Eram un copilandru. Din codri vechi de brad
Flamanzii ochi rotindu-i, eu mistuiam pamantul,
Eu razvrateam imperii, popoarele cu gandul...
Visand ca toata lumea imi asculta cuvantul,
In valurile Volgai cercam cu spada vad.

Domnind semet si tanar pe roinicele stoluri,
Caror a mea fiinta un semizeu parea,
Simteam ca universul la pasu-mi tresarea
Si natii calatoare, impinse de a mea,
Implut-au sperioase pustiul pan? la poluri.

Caci Odin parasise de gheata nalta-i doma,
Pe zodii sangeroase porneau a lui popoara;
Cu crestetele albe, preoti cu pleata rara
Trezeau din codrii vecinici, din pace seculara
Mii roiuri vorbitoare, curgand spre vechea Roma.

Pe Nistru tabarasem poporul tau sa-mpil;
Cu sftnici vechi de zile ma-ntampinasi in cale,
Ca marmura de alba, cu par de aur moale;
In jos plecat-am ochii-naintea fetei tale,
Statand un indaratnic – un sfiicios copil.

La blanda ta mustrare simt glasul cum imi seaca...
Eu caut a raspunde, nu stiu ce sa raspund;
Mi-ar fi parut mai bine-n pamant sa ma cufund,
Cu mainile-amandoua eu fata imi ascund

Si-ntaia data-n viata un plans amar ma-neaca.

Zambira intre dansii batranii tai prieteni
Si singuri ne lasara... Te-ntreb intr-un tarziu,
Uitandu-ma la tine, privind fara sa stiu:
"La ce-ai venit, regina, aicea in pustiu?
Ce cauti la barbarul sub stresina-i de cetini?"

Cu glasul plin de lacrimi, de-nduiosare cald,
Privindu-ma cu ochii, in care-aveai un cer,
Mi-ai zis: "Astept din parte-ti, o, rege cavaler,
Ca-mi vei da prins pe-acela ce umilit ti-l cer...
Eu vreau sa-mi dai copilul zburdalnic – pe Arald."

Si intorcandu-mi fata, eu spada ti-am intins.
Pe plaiuri dunarene poporu-si opri mersul,
Arald, copilul rege, uitat-a Universul,
Urechea-i fu menita ca sa-ti asculte viersul,
De-atunci, invingatoareo, iubit-ai pe invins.

De-atunci, fecioara blonda ca spicul cel de grau,
Veneai la mine noaptea ca nimeni sa te vada
Si-nlantuindu-mi gatul cu brate de zapada,
Imi intindeai o gura deschisa pentru sfada:
?Eu vin la tine, rege, sa cer pe-Arald al meu?.

De-ai fi cerut pamantul cu Roma lui antica,
Coroanele ce regii pe frunte le aseaza
Si stelele ce vecinic pe ceruri colindeaza,

Cu toate la picioare-ti eu le puneam in vaza,
Dar nu-l mai vrei pe Arald, caci nu mai vrei nimica.

Ah! unde-i vremea ceea cand eu cercam un vad
Sa ies la lumea larga... si fost-ar fi mai bine
Ca niciodata-n viata sa nu te vad pe tine -
Sa fumege nainte-mi orasele-n ruine,
Sa se-mplineasca visu-mi din codrii cei de brad!"

Facliile ridica, se misc-in line pasuri,
Ducand la groapa trupul reginei dunarene,
Monahi, cunoscatorii vietii pamantene,
Cu barbele lor albe, cu ochii stinsi sub gene,
Preoti batrani ca iarna, cu gangavele glasuri.

O duc cantand prin tainiti si pe sub negre bolti,
A misticei religii intunecoase cete,
Pe funii lungi coboara sicriul sub parete,
Pe piatra pravalita pun crucea drept pecete
Sub candela ce arde in umbra unui colt.

II

In numele sfantului
Taci, s-auzi cum latra
Catelul pamantului
Sub crucea de piatra.

Arald pe un cal negru zbură, și dealuri, vale
In juru-i fug ca visuri – prin nouri joacă luna -
La pieptu-i manta neagră în falduri și-o adună,
Movili de frunze-n drumu-i le spulberă de sună,
Iar steaua cea polară i-arată a lui cale.

Ajuns-a el la poala de codru-n muntii vechi,
Izvoara vii murmura și salta de sub piatra,
Colo cenusa sură în parasita vatră,
In codri-adanci catelul pamantului tot latra,
Latrat cu glas de zimbru rasuna în urechi.

Pe-un jilt taiat în stanca sta tapan, palid, drept,
Cu carja lui în mână, preotul cel pagan;
De-un veac el se aștează – de moarte-uitat, bătrân,
In plețe-i crește mușchiul și mușchi pe al lui sân,
Barba-n pamant i-ajunge și genele la piept...

Asa fel zi și noaptea de veacuri el sta orb,
Picioarele lui vechie cu piatra-mpreunate,

El numara in gandu-i zile nenumarate,
Si falfaie deasupra-i, gonindu-se in roate,
Cu-aripile-ostenite, un alb s-un negru corb.

Arald atunci coboara de pe-al lui cal. C-o mana
El scutura din visu-i mosneagu-ncremenit:
– O, mag, de zile vecinic, la tine am venit,
Da-mi inapoi pe-aceea ce moartea mi-a rapit,
Si de-astazi a mea viata la zeii tai se-nchina.

Batranul cu-a lui carja sus genele-si ridica,
Se uita lung la dansul, dar gura-nchisa-i tace;
Cu greu a lui picioare din piatra le desface,
Din tronu-i se coboara, cu mana semn ii face
Ca-n sus sa il urmeze pe-a codrilor potica.

In poarta prabusita ce duce-n fund de munte,
Cu carja lui cea vechie el bate de trei ori,
Cu zgomot sare poarta din vechii ei usori,
Batranul se inchina... pe rege-l prind fiori,
Un stol de ganduri aspre trecu peste-a lui frunte.

In dom de marmur negru ei intra linistiti
Si portile in urma in vechi tatani s-arunca.
O candela batranul aprinde – para lunga
Se nalta-n sus albastra, de flacare o dunga,
Lucesc in juru-i ziduri ca tuciul lustruiti.

Si in tacere cruda ei nu stiu ce astept...

Cu mana-ntinsa magul ii face semn sa sada,
Arald cu moartea-n suflet, a gandurilor prada,
Pe jet tacut se lasa, cu dreapta pe-a lui spada,
In zid de marmur negru se uita crunt si drept.

Fantastic pare-a creste batranul alb si bland;
In aer isi ridica a farmecelor varga
Si o suflare rece prin dom atunci alearga
Si mii de glasuri slabe incep sub bolta larga
Un cant frumos si dulce – adormitor sunand.

Din ce in ce cantarea in valuri ea tot creste,
Se pare ca furtuna ridica al ei glas,
Ca vantul trece-n spaima pe-al marilor talaz,
Ca-n sufletu-i pamantul se zbate cu necaz -
Ca orice-i viu in lume acum incremeneste.

Se zguduie tot domul, de pare-a fi de scanduri,
Si stanci in temelie clatindu-se vedem,
Plansori sfasiетоare impinse de blestem
Se urmaresc prin bolte, se cheama, fulger, gem
Si cresc tumultuoase in valuri, randuri, randuri...

– Din inima-i pamantul la morti sa deie viata,
In ochii-i sa se scurga scantei din steaua lina,
A parului lucire s-o deie luna plina,
Iar duh da-i tu, Zamolxe, samanta de lumina,
Din duhul gurii tale ce arde si ingheata.

Stihii a lumii patru, supuse lui Arald,
Strabateti voi pamantul si a lui maruntaie,
Faceti din piatra aur si din inghet vapaie,
Sa-nchege apa-n sange, din pietre foc sa saie,
Dar inima-i fecioara hraniti cu sange cald.

Atuncea dinaintea lui Arald zidul piere;
El vede toata firea amestecat-afara -
Ninsoare, fulger, gheata, vant arzator de vara -
Departa vede-orasul pe sub un arc de para,
Si lumea nebunise gemand din rasputere;

Biserica crestina, a ei catapeteasma
De-un fulger drept in doua e rupta si tresare;
Din tainita mormantul atuncea ii apare,
Si piatra de pe groapa crapand in doua sare;
Incet plutind se-nalta mireasa-i, o fantasma...

O dulce intrupare de-omat. Pe pieptu-i salba
De pietre scumpe... parul i-ajunge la calcaie,
Ochii cazuti in capu-i si buze viorie;
Cu manile-i de ceara ea tampla si-o mangaie -
Dar fata ei frumoasa ca varul este alba.

Prin vant, prin neguri vine – si nourii s-astern,
Fug fulgerele-n lat-uri, lasand-o ca sa treaca,
Si luna innegreste si ceru-ncet se pleaca
Si apele cu spaima fug in pamant si seaca -
Parea ca-n somn un inger ar trece prin infern.

Privelistea se stinge. In negrul zid s-arata,
Venind ca-n somn lunatec, in pasuri line, ea;
Arald nebun se uita – cu ochii o-nghitea,
Puternicele brate spre dansa intindea
Si-n nesimtire cade pe-a jiltului sau spata.

Isi simte gatu-atuncea cuprins de brate reci,
Pe pieptul gol el simte un lung sarut de gheata,
Parea un junghi ca-i curma suflare si viata...
Din ce in ce mai vie o simte-n a lui brate
Si stie ca de-acuma a lui ramane-n veci.

Si sufletul ei dulce din ce in ce-i mai cald...
Pe ea o tine-acuma, ce fu a mortii prada?
Ea-nlantuieste gatu-i cu brate de zapada,
Intinde a ei gura, deschisa pentru sfada:
– Rege, – a venit Maria si-ti cere pe Arald!

– Arald, nu vrei tu fruntea pe sanul meu s-o culci?
Tu zeu cu ochii negri... o, ce frumosi ochi ai!
Las? sa-ti inlantui gatul cu parul meu balai,
Viata, tineretea mi-ai prefacut-o-n rai,
Las? sa ma uit in ochii-ti ucizator de dulci.

Si blande, triste glasuri din vuiet se desfac,
Acusa la ureche-i un cantec vechi strabate,
Ca murmur de izvoare prin frunzele uscate,
Acus o armonie de-amor si voluptate

Ca molcoma cadenta a undelor pe lac.

III

"...cum de multe ori cand mor oamenii, multi
deintr-acei morti zic se scoala de se fac strigoi..."

Indereptarea legii, 1652

In salele pustie lumina rosi de tortii
Ranesc intunecimea ca pete de jeratic;
Arald se primbla singur, razand, vorbind salbatic -
Arlad, tanarul rege, e-un rege singuratic -
Palatu-i parc-asteapta in veci sa-i vie mortii.

Pe-oglinzi de marmuri negre un negru nimatez,
A faclelor lucire razbind prin panza fina
Rasfrang o dureroasa lumina din lumina;
Zidirea cea pustie de jale pare plina
Si chipul mortii pare ca-n orice colt il vezi.

De cand cazu un trasnet in dom... de-atunci in somn
Ca plumbul surd si rece el doarme ziua toata,
Pe inima-i de-atuncea s-a pus o neagra pata -
Dar noaptea se trezeste si tine judecata
Si-n negru-mbraca toate al noptii palid domn.

Un obrazar de ceara pare ca poarta el,
Atat de alba fata-i s-atat de nemiscata,
Dar ochii-i ard in friguri si buza-i sangerata,

Pe inima sa poarta de-atunci o neagra pata,
Iara pe frunte poarta coroana de otel.

De-atunci in haina mortii el si-a-mbracat viata,
Ii plac adance canturi, ca glasuri de furtuna;
Ades calare pleaca in mandre nopti cu luna,
Si cand se-ntoarce, ochii lucesc de voie buna,
Pan? ce-un fior de moarte il prinde dimineata.

Arald, ce insemneaza pe tine negrul port
Si fata ta cea alba ca ceara, neschimbata?
Ce ai, de cand pe sanu-ti tu porti o neagra pata,
De-ti plac faclii de moarte, cantare-ntunecata?
Arald! de nu ma-nsala privirea, tu esti mort!

Si azi el se avanta pe calul sau arab,
Si drumul, ca sagetii, ii da peste pustie,
Care sub luna plina lucesc argintie -
El vede de departe pe mandra lui Marie,
Si vant-u-n codri suna cu glas duios si slab.

In parul ei de aur rubine-nflacarate,
Si-n ochii ei s-aduna lumina sfintei mari -
S-ajung curand in cale, s-alatura calari,
Si unul inspre altul se pleaca-n desmierdari -
Dar buzele ei rosii pareau ca-s sangerate.

Ei trec ca vijelia cu aripi fara numar,
Caci caii lor alearga, alaturea-nspumati,

Vorbind de-a lor iubire – iubire fara sat -
Ea se lasase dulce si greu pe al lui brat
Si-si razimase capul balai de al lui umar.

– Arald, nu vrei pe sanu-mi tu fruntea ta s-o culci?
Tu zeu cu ochii negri... O! ce frumosi ochi ai...
Las? sa-ti inlantui gatul cu parul meu balai...
Viata, tineretea mi-ai prefacut-o-n rai! -
Las? sa ma uit in ochii-ti ucigator de dulci!

Miroase-adormitoare vazduhul il ingr?un,
Caci vantul adunat-a de flori de tei troiene,
Si le aterne-n calea reginei dunarene.
Prin frunze aiureaza soptirile-i alene,
Cand gurele-nsetate in sarutari se-mpr?un.

Cum ei mergand alaturi se cearta si se-ntreaba,
Nu vad in fundul noptii o umbra de roseata,
Dar simt ca-n al lor suflet trecu fior de gheata,
De-a mortii galbeneala pieriti ei sunt la fata...
Ei simt c-a lor vorbire-i mai slaba, tot mai slaba.

– Arald! striga craiasa – las? fata sa-mi ascund,
N-auzi tu de departe cucosul ragusit?
O zare de lumina s-arata-n rasarit,
Viata trecatoare din pieptu-mi a ranit...
A zilei raze rosii in inima-mi patrund.

Arald incremenise pe calu-i – un stejar -

Painjenit e ochiu-i de-al mortii glas etern,
Fug caii dusi de spaima si vantului s-asten,
Ca umbre stravezie iesite din infern
Ei zboara... Vantul geme prin codri cu amar.

Ei zboar-o vijelie, trec ape far? de vad,
Naintea lor se nalta puternic vechii munti,
Ei trec in rapejune de rauri fara punti,
Coroanele in fuga le fulgera pe frunti,
Naintea lor se misca padurile de brad.

Din tronul lui de piatra batranul preot vede
Si-n vanturi el ridica adancul glas de-arama,
Pe soare sa-l opreasca el noaptea o recheama,
Furtunelor da zborul, pamantul de-l distrama...
Tarziu! caci faptul zilei in slava se repede!

Porneste vijelia adancu-i cant de jale,
Cand ei soseau alaturi pe cai incremeniti,
Cu genele lasate pe ochi painjeniti -
Frumosi erau si astfel de moarte logoditi -
Si-n doua laturi templul deschise-a lui portale.

Calari ei intra-nuntru si portile recad;
Pe veci pierira-n noaptea maretului mormant,
In sunete din urma patrunde-n fire cant,
Jelind-o pe craiasa cu chip frumos si sfant,
Pe-Arald, copilul rege al codrilor de brad.

Batranu-si pleaca geana si iar ramane orb,
Picioarele lui vechie cu piatra se-mpreuna,
El numara in gandu-i si anii ii aduna,
Ca o poveste-uitata Arald in minte-i suna,
Si peste capu-i zboara un alb s-un negru corb.

Pe jiltul lui de piatra intepeneste drept
Cu carja lui cea veche preotul cel pagan,
Si veacuri inainte el sede-uitat, batran,
In plete-i creste muschiul si muschi pe al lui san,
Barba-n pamant i-ajunge si genele in piept.

POVESTEA CODRULUI

Imparat slavit e codrul,
Neamuri mii ii cresc sub poale,
Toate in florind din mila
Codrului, Mariei-Sale.

Luna, Soare si Luceferi
El le poarta-n a lui herb,
Imprejuru-i are dame
Si curteni din neamul Cerb.

Crainici, iepurii cei repezi
Purtatori ii sunt de vesti,
Filomele-i tin orchestrul
Si izvoare spun povesti.

Peste flori, ce cresc in umbra,
Langa ape pe potici,
Vezi bejani de albine,
Armii grele de furnici...

Hai si noi la craiul, draga,
Si sa fim din nou copii,
Ca norocul si iubirea
Sa ne para jucarii.

Mi-a parea cum ca natura
Toata mintea ei si-a pus,
Decat orisice papusa
Sa te faca mai presus;

Amandoi vom merge-n lume
Rataciti si singurei,
Ne-om culca langa izvorul
Ce rasare sub un tei;

Adormi-vom, troieni-va
Teiul floarea-i peste noi,
Si prin somn auzi-vom bucium
De la stanele de oi.

Mai aproape, mai aproape
Noi ne-om strange piept la piept...
O, auzi cum cheam-acuma
Craiu sfatu-i intelept!

Peste albele izvoare
Luna bate printre ramuri,
Imprejuru-ne s-aduna
Ale Curtii mandre neamuri:

Caii marii, albi ca spuma,
Bouri nalti cu steme-n frunte,
Cerbi cu coarne ramuroase,

Ciute sprintene de munte? – ??

Si pe teiul nostru-ntreaba:
Cine suntem, stau la sfaturi,
Iara gazda noastra zice,
Dandu-si ramurile-n laturi:

– O, priviti-i cum viseaza
Visul codrului de fagi!
Amandoi ca-ntr-o poveste
Ei isi sunt asa de dragi!

POVESTEA TEIULUI

– Blanca, stii ca din iubire
Far? de lege te-ai nascut;
Am jurat de la-nceput
Pe Hristos sa-l iei de mire!

Imbracandu-te-n vesmantu-i,
Lepadand viata lumii,
Vei spasi gresala mumii
Si de-o crima tu ma mantui.

– Traiul lumii, draga tata,
Cine vor, aceia lese-l,
Dara sufletul mi-e vesel,
Tineretea luminata;

Dantul, muzica, padurea,
Pe acestea le-ndragii,
Nu chiliile pustii
Unde plangi, gandind aiurea!

– Stiu mai bine ce-ti prieste,
Cum am spus, asa ramane;
Pentru drumul cel de mane
De cu azi te pregateste!

Mana Ea la ochi si-o tine,
Toate mintile-si aduna,
Sa ia lumea-n cap, nebuna,
Parc-atata-i mai ramane.

Calu-i alb, un bun tovaras,
Inseuat asteapt-afara,
Ea piciorul pune-n scara
Si la codrul pleaca iarasi.

Sara vine din arinisti,
Cu miroase o imbata,
Cerul stelele-si arata,
Solii dulci ai lungii linisti.

Dar prin codri ea patrunde
Langa teiul vechi si sfant,
Ce cu flori pan-in pamant
Un izvor vrajit ascunde.

Inganat de glas de ape
Cant-un corn cu-nduiosare
Tot mai tare si mai tare,
Mai aproape, mai aproape;

Iar izvorul, prins de vraja,
Rasarea, sunand din valuri -
Sus in codrii de pe dealuri

Luna blanda tine straja. -

Ca din farmec Ea tresare
Si, privind uimita-n laturi,
Vede-un tanar chiar alaturi,
Pe-un cal negru e calare...

Oare ochii ei o mint,
Sau aievea-i, adevaru-i?
Flori de tei el are-n paru-i
Si la sold un corn de-argint.

Ea privi atunci in jos,
Trece mana pe la temple,
Iara inima-i se imple
De un farmec dureros.

El se da tot mai aproape
Si cersea copilareste;
Al ei suflet se rapeste
De inchide-a ei pleoape.

Cu o mana il respinge,
Dar se simte prinsa-n brate,
De-o durere, de-o dulceata
Pieptul, inima-i se strange.

Ar striga... si nu se-ndura,
Capu-i cade pe-a lui umar,

Sarutari fara de numar
El ii soarbe de pe gura;

O desmearda s-o intreaba,
Iar ea fata si-o ascunde,
Si asa de-ncet raspunde
Cu o voce dulce, slaba.

Tot alaturi calaresc,
Nu au grija nimanuia,
Si de dragi unul altuia
Ei din ochi se prapadesc;

Se tot duc, se duc mereu,
Trec din umbra, pier in vale,
Iara cornul plin de jale
Suna dulce, suna greu.

Blandu-i sunet se imparte
Peste vai imprastiet,
Mai incet, tot mai incet,
Mai departe... mai departe...

Sus in brazii de pe dealuri
Luna-n urma tine straja,
Iar izvorul, prins de vraja,
Rasarea sunand din valuri.

SINGURATATE

Cu perdelele lasate,
Sed la masa mea de brad,
Focul palpaie in soba,
Iara eu pe ganduri cad.

Stoluri, stoluri trec prin minte
Dulci iluzii. Amintiri
Taraiesc incet ca greieri
Printre negre, vechi zidiri,

Sau cad grele, mangaioase
Si se sfarma-n suflet trist,
Cum in picuri cade ceara
La picioarele lui Crist.

In odaie prin unghere
S-a tesut painjenis
Si prin cartile in vravuri
Umbla soarecii furis.

In aceasta dulce pace
Imi ridic privirea-n pod
Si ascult cum invelisul
De la carti ei mi le rod.

Ah! de cate ori voit-am
Ca sa spanzur lira-n cui
Si un capat poeziei
Si pustiului sa pui;

Dar atuncea greieri, soareci,
Cu usor-maruntul mers,
Readuc melancolia-mi,
Iara ea se face vers.

Cateodata... prea arare...
A tarziu cand arde lampa,
Inima din loc imi sare
Cand aud ca suna cleampa...

Este Ea. Desarta casa
Dintr-odata-mi pare plina,
In privazul negru-al vietii-mi
E-o icoana de lumina.

Si mi-i ciuda cum de vremea
Sa ma treaca se indura,
Cand eu stau soptind cu draga
Mana-n mana, gura-n gura.

DEPARTE SUNT DE TINE...

Departe sunt de tine si singur langa foc,
Petrec in minte viata-mi lipsita de noroc,
Optzeci de ani imi pare in lume c-am trait,
Ca sunt batran ca iarna, ca tu vei fi murit.
Aducerile-aminte pe suflet cad in picuri,
Redesteptand in fata-mi trecutele nimicuri;
Cu degetele-i vantul loveste in feresti,
Se toarce-n gandu-mi firul duioaselor povesti,
S-atuncea dinainte-mi prin ceata parca treci,
Cu ochii mari in lacrimi, cu mani subtiri si reci;
Cu bratele-amandoua de gatul meu te-anini
Si parc-ai vrea a-mi spune ceva... apoi suspini...
Eu strang la piept averea-mi de-amor si frumuseti,
In sarutari unim noi sarmaneale vietii...
O! glasul amintirii ramane pururi mut,
Sa uit pe veci norocul ce-o clipa l-am avut,
Sa uit cum dup-o clipa din bratele-mi te-ai smult...
Voi fi batran si singur, vei fi murit de mult!

PAJUL CUPIDON

Pajul Cupidon, vicleanul,
Mult e rau si alintat,
Cu copii se harjoneste,
Iar la dame doarme-n pat.

De lumina ca talharii
Se fereste binisor,
Pe feresti se suie noaptea
Dibuind incetisor;

Cordelute si nimicuri,
Iata toate-a lui averi...
Darnic cand nu vrei nici una
Si zgarcit daca le ceri.

In volumul ros de molii
Cauti noaptea adevar
Si-ntalnesti lipita-n file
Vita-i galbena de par.

El da ganduri nentelese
Varstei crude si necoapte,
Cu icoane luminoase
O ingana-ntreaga noapte.

Cand de-o sete sufleteasca
E cuprinsa fata mica -
A dormit cu ea alaturi
Ca doi pui de turturica.

E sfios ca si copiii,
Dar zambirea-i e vicleana;
Dara galesi ii sunt ochii
Ca si ochii de vadana.

Gat si umere frumoase,
Sanuri albe si rotunde
El le tine-mbratisate
Si cu manile le-ascunde.

De te rogi frumos de dansul,
Indestul e de hain
Valul alb de peste toate
Sa-l inlature putin.

O, RAMAI

"O, ramai, ramai la mine -
Te iubesc atat de mult!
Ale tale doruri toate
Numai eu stiu sa le-ascult;

In al umbrei intuneric
Te asaman unui print,
Ce se uit-adanc in ape
Cu ochi negri si cuminti;

Si prin vuietul de valuri,
Prin miscarea naltei ierbi,
Eu te fac s-auzi in taina
Mersul cardului de cerbi;

Eu te vad rapit de farmec
Cum ingani cu glas domol,
In a apei stralucire
Intinzand piciorul gol

Si privind in luna plina
La vapaia de pe lacuri,
Anii tai se par ca clipe,
Clipe dulci se par ca veacuri."

Astfel zise lin padurea,
Bolti asupra-mi clatinand;
Suieram l-a ei chemare
S-am iesit in camp razand.

Astazi chiar de m-as intoarce
A-ntelege n-o mai pot...
Unde esti, copilarie,
Cu padurea ta cu tot?

PE ACEEASI ULICIOARA...

Pe aceeași ulicioară
Bate luna în ferestri,
Numai tu de după gratii
Vecinic nu te mai iversti!

Si aceeași pomi în floare
Crengi întind peste zaplaz,
Numai zilele trecute
Nu le fac să fie azi.

Altul este al tau suflet,
Alții ochii tai acum,
Numai eu, ramăș același,
Bat mereu același drum.

Ah, subțire și gingașă
Tu paseai încet, încet,
Dulce îmi veneai în umbra
Tăinuitului boschet

Si, lasându-te la pieptu-mi,
Nu știam ce-i pe pamant,
Ne spuneam atât de multe
Far-a zice un cuvânt.

Sarutari erau raspunsul
La-ntrebari indeosebi,
Si de alte cele-n lume
N-aveai vreme sa intrebi.

Si in farmecul vietii-mi
Nu stiam ca-i tot aceea
De te razimi de o umbra
Sau de crezi ce-a zis femeia.

Vantul tremura-n perdele
Astazi ca si alte dati,
Numai tu de dupa ele
Vecinic nu te mai arati!

DE CATE ORI, IUBITO...

De cate ori, iubito, de noi mi-aduc aminte,
Oceanul cel de gheata mi-apare inainte:
Pe bolta alburie o stea nu se arata,
Departa doara luna cea galbena – o pata;
Iar peste mii de sloiuri de valuri repezite
O pasare pluteste cu aripi ostenite,
Pe cand a ei pereche nainte tot s-a dus
C-un palc intreg de pasari, pierzandu-se-n apus.
Arunca pe-a ei urma priviri suferitoare,
Nici rau nu-i pare-acuma, nici bine nu... ea moare,
Visandu-se-ntr-o clipa cu anii inapoi.

...

Suntem tot mai departe deolalta amandoi,
Din ce in ce mai singur ma-ntunec si inghet,
Cand tu te pierzi in zarea eternei dimineti.

RUGACIUNEA UNUI DAC

Pe cand nu era moarte, nimic nemuritor,
Nici samburul luminii de viata datator,
Nu era azi, nici mane, nici ieri, nici totdeuna,
Caci unul erau toate si totul era una;
Pe cand pamantul, cerul, vazduhul, lumea toata
Erau din randul celor ce n-au fost niciodata,
Pe-atunci erai Tu singur, incat ma-ntreb in sine-mi:
Au cine-i zeul carui plecam a noastre inemi?

El singur zeu statut-au nainte de-a fi zeii
Si din noian de ape puteri au dat scanteii,
El zeilor da suflet si lumii fericire,
El este-al omenimei izvor de mantuire:
Sus inimile voastre! Cantare aduceti-i,
El este moartea mortii si invierea vietii!

Si el imi dete ochii sa vad lumina zilei,
Si inima-mi implut-au cu farmecele milei,
In vuietul de vanturi auzit-am al lui mers
Si-n glas purtat de cantec simtii duiosu-i viers,
Si tot pe langa-acestea cersesc inc-un adaos:
Sa-ngaduie intrarea-mi in vecinicul repaos!

Sa blasteme pe-oricine de mine-o avea mila,

Sa binecuvanteze pe cel ce ma impila,
S-asculte orice gura ce-ar vrea ca sa ma rada,
Puteri sa puie-n bratul ce-ar sta sa ma ucida,
S-acela intre oameni devina cel intai
Ce mi-a rapi chiar piatra ce-oi pune-o capatai.

Gonit de toata lumea prin anii mei sa trec,
Pan? ce-oi simti ca ochiu-mi de lacrimi e sec,
Ca-n orice om din lume un dusman mi se naste,
C-ajung pe mine insumi a nu ma mai cunoaste,
Ca chinul si durerea simtirea-mi a-mpietrit-o,
Ca pot sa-mi blestem mama, pe care am iubit-o -
Cand ura cea mai cruda mi s-a paraa amor...
Poate-oi uita durerea-mi si voi putea sa mor.

Strain si far? de lege de voi muri – atunce
Nevrednicu-mi cadavru in ulita l-arunce,
S-aceluia, Parinte, sa-i dai coroana scumpa,
Ce-o sa amute canii, ca inima-mi s-o rumpa,
Iar celui ce cu pietre ma va izbi in fata,
Indura-te, stapane, si da-i pe veci viata!

Astfel numai, Parinte, eu pot sa-ti multumesc
Ca tu mi-ai dat in lume norocul sa traiesc.
Sa cer a tale daruri, genunchi si frunte nu plec,
Spre ura si blestemuri as vrea sa te induplec,
Sa simt ca de suflarea-ti suflarea mea se curma
Si-n stingerea eterna dispar fara de urma!

ATAT DE FRAGEDA...

Atat de frageda, te-asameni
Cu floarea alba de cires,
Si ca un inger dintre oameni
In calea vietii mele iesi.

Abia atingi covorul moale,
Matasa suna sub picior,
Si de la crestet pan-in poale
Plutesti ca visul de usor.

Din incretirea lungii rochii
Rasai ca marmura in loc -
S-atarna sufletu-mi de ochii
Cei plini de lacrimi si noroc.

O, vis ferice de iubire,
Mireasa blanda din povesti,
Nu mai zambi! A ta zambire
Mi-arata cat de dulce esti,

Cat poti cu-a farmecului noapte
Sa-ntuneci ochii mei pe veci,
Cu-a gurii tale calde soapte,
Cu-mbratisari de brate reci.

Deodata trece-o cugetare,
Un val pe ochii tai fierbinti:
E-ntunecoasa renuntare,
E umbra dulcilor dorinti.

Te duci, s-am inteles prea bine
Sa nu ma tin de pasul tau,
Pierduta vecinic pentru mine,
Mireasa sufletului meu!

Ca te-am zarit e a mea vina
Si vecinic n-o sa mi-o mai iert,
Spasi-voi visul de lumina
Tinzandu-mi dreapta in desert.

S-o sa-mi rasai ca o icoana
A pururi verginei Marii,
Pe fruntea ta purtand coroana -
Unde te duci? Cand o sa vii?

SONETE

I

Afara-i toamna, frunza-mprastiata,
Iar vantul zvarle-n geamuri grele picuri;
Si tu citesti scrisori din roase plicuri
Si intr-un ceas gandesti la viata toata.

Pierzandu-ti timpul tau cu dulci nimicuri,
N-ai vrea ca nime-n usa ta sa bata;
Dar si mai bine-i, cand afara-i zloata,
Sa stai visand la foc, de somn sa picuri.

Si eu astfel ma uit din jet pe ganduri,
Visez la basmul vechi al zanei Dochii;
In juru-mi ceata creste randuri-randuri;

Deodat-aud fosnirea unei rochii,
Un moale pas abia atins de scanduri...
Iar mani subtiri si reci mi-acopar ochii.

II

Sunt ani la mijloc si-nca multi vor trece
Din ceasul sfant in care ne-ntalniram,
Dar tot mereu gandesc cum ne iubiram,
Minune cu ochi mari si mana rece.

O, vino iar! Cuvinte dulci inspira-mi,
Privirea ta asupra mea se plece,
Sub raza ei ma lasa a petrece
Si canturi noua smulge tu din lira-mi.

Tu nici nu stii a ta apropiere
Cum inima-mi de-adanc o linisteste,
Ca rasarirea stelei in tacere;

Iar cand te vad zambind copilareste,
Se stinge-atunci o viata de durere,
Privirea-mi arde, sufletul imi creste.

III

Cand insusi glasul gandurilor tace,
Ma-ngana cantul unei dulci evlavii -
Atunci te chem; chemarea-mi asculta-vei?
Din neguri reci plutind te vei desface?

Puterea noptii bland insenina-vei
Cu ochii mari si purtatori de pace?
Rasai din umbra vremilor incoace,
Ca sa te vad venind – ca-n vis, asa vii!

Cobori incet... aproape, mai aproape,
Te pleaca iar zambind peste-a mea fata,
A ta iubire c-un suspin arat-o,

Cu geana ta m-atinge pe pleoape,
Sa simt fiorii strangerii in brate -
Pe veci pieduto, vecinic adorato!

FREAMAT DE CODRU

Tresarind scanteie lacul
Si se leagana sub soare;
Eu, privindu-l din padure,
Las aleantul sa ma fure
Si ascult de la racoare
 Pitpalacul.

Din izvoare si din garle
Apa suna somnoroasa;
Unde soarele patrunde
Printre ramuri a ei unde,
Ea in valuri sperioase
 Se azvarle.

Cucul canta, mierle, presuri -
Cine stie sa le-asculte?
Ale pasarilor neamuri
Ciripesc pitite-n ramuri
Si vorbesc cu-atat de multe
 Intelesuri.

Cucu-ntreaba: – Unde-i sora
Viselor noastre de vara?
Mladioasa si iubita,

Cu privirea ostenita,
Ca o zana sa rasara
Tuturora.

Teiul vechi un ram intins-a,
Ea sa poata sa-l indoaie,
Ramul tanar vant sa-si deie
Si de brate-n sus s-o ieie,
Iara forile sa ploaie
Peste dansa.

Se intreaba trist izvorul:
– Unde mi-i craiasa oare?
Parul moale despletindu-si,
Fata-n apa mea privindu-si,
Sa m-atinga visatoare
Cu piciorul?

Am raspuns: – Padure draga,
Ea nu vine, nu mai vine!
Singuri, voi, stejari, ramaneti
De visati la ochii vineti,
Ce lucira pentru mine
Vara-ntreaga.

Ce frumos era in cranguri,
Cand cu ea m-am prins tovaras!
O poveste incantata
Care azi e-ntunecata...

De-unde esti revino iarasi,
Sa fim singuri!

REVEDERE

– Codrule, codrutule,
Ce mai faci, dragutule,
Ca de cand nu ne-am vazut
Multa vreme au trecut
Si de cand m-am departat
Multa lume am imblat.

– Ia, eu fac ce fac de mult,
Iarna viscolu-l ascult,
Crengile-mi rupandu-le,
Apele-astupandu-le,
Troienind cararile
Si gonind cantarile;
Si mai fac ce fac de mult,
Vara doina mi-o ascult
Pe cararea spre izvor
Ce le-am dat-o tuturor,
Implandu-si cofeile,
Mi-o canta femeile.

– Codrule cu rauri line,
Vreme trece, vreme vine,
Tu din tanar precum esti
Tot mereu intineresti.

– Ce mi-i vremea, cand de veacuri
Stele-mi scanteie pe lacuri,
Ca de-i vremea rea sau buna,
Vantu-mi bate, frunza-mi suna;
Si de-i vremea buna, rea,
Mie-mi curge Dunarea.
Numai omu-i schimbator,
Pe pamant ratacitor,
Iar noi locului ne tinem,
Cum am fost asa ramanem:
Marea si cu raurile,
Lumea cu pustiurile,
Luna si cu soarele,
Codrul cu izvoarele.

DESPARTIRE

Sa cer un semn, iubito, spre-a nu te mai uita?
Te-as cere doar pe tine, dar nu mai esti a ta;
Nu floarea vestejita din parul tau balai,
Caci singura mea ruga-i uitarii sa ma dai.

La ce simtirea cruda a stinsului noroc
Sa nu se sting-asemeni, ci-n veci sa stea pe loc?
Tot alte unde-i suna aceluiasi parau:
La ce statornicia parerilor de rau,
Cand prin aceasta lume sa trecem ne e scris
Ca visul unei umbre si umbra unui vis?
La ce de-acu-nainte tu grija mea s-o porti?
La ce sa masuri anii ce zboara peste morti?
Totuna-i daca astazi sau mane o sa mor,
Cand voi sa-mi piara urma in mintea tuturor,
Cand voi sa uiti norocul visat de amandoi.
Trezindu-te, iubito, cu anii inapoi,
Sa fie neagra umbra in care-oi fi pierit,
Ca si cand niciodata noi nu ne-am fi gasit,
Ca si cand anii mandri de dor ar fi deserti -
Ca te-am iubit atata putea-vei tu sa ierti?

Cu fata spre parete, ma lasa prin straini,
Sa-nghete sub pleoape a ochilor lumini,

Si cand se va intoarce pamantul in pamant,
Au cine o sa stie de unde-s, cine sunt?
Cantari tanguitoare prin zidurile reci
Cersi-vor pentru mine repaosul de veci;
Ci eu as vrea ca unul, venind de mine-aproape,
Sa-mi spuie al tau nume pe-nchisele-mi pleoape,
Apoi – de vor – m-arunce in margine de drum...
Tot imi va fi mai bine ca-n ceasul de acum.
Din zare departata rasar-un stol de corbi,
Sa-ntunece tot cerul pe ochii mei cei orbi,
Rasar-o vijelie din margini de pamant,
Dand pulberea-mi taranii si inima-mi la vant...

Ci tu ramai in floare ca luna lui april,
Cu ochii mari si umezi, cu zambet de copil,
Din cat esti de copila sa-ntineresti mereu,
Si nu mai sti de mine, ca nu m-oi sti nici eu.

O, MAMA...

O, mama, dulce mama, din negura de vremi
Pe freamatul de frunze la tine tu ma chemi;
Deasupra criptei negre a sfantului mormant
Se scutura salcamii de toamna si de vant,
Se bat incet din ramuri, ingana glasul tau...
Mereu se vor tot bate, tu vei dormi mereu.

Cand voi muri, iubito, la crestet sa nu-mi plangi;
Din teiul sfant si dulce o ramura sa frangi,
La capul meu cu grija tu ramura s-o-ngropi,
Asupra ei sa cada a ochilor tai stropi;
Simti-o-voi odata umbrind mormantul meu...
Mereu va creste umbra-i, eu voi dormi mereu.

Iar daca impreuna va fi ca sa murim,
Sa nu ne duca-n triste zidiri de tintirim,
Mormantul sa ni-l sape la margine de rau,
Ne puna-n incaperea aceluiasi sicriu;
De-a pururea aproape vei fi de sanul meu...
Mereu va plange apa, noi vom dormi mereu.

SCRISOAREA I

Cand cu gene ostenite sara suflu-n lumanare,
Doar ceasornicul urmeaza lung-a timpului carare,
Caci perdelele-ntr-o parte cand le dai, si in odaie
Luna varsa peste toate voluptoasa ei vapaie,
Ea din noaptea amintirii o vecie-ntreaga scoate
De dureri, pe care insa le simtim ca-n vis pe toate.

Luna tu, stapan-a marii, pe a lumii bolta luneci
Si gandirilor dand viata, suferintele intuneci;
Mii pustiuri scanteiaza sub lumina ta fecioara,
Si cati codri-ascund in umbra stralucire de izvoara!
Peste cate mii de valuri stapanirea ta strabate,
Cand plutesti pe miscatoarea marilor singuratate!
Cate tarmuri in florite, ce palate si cetati,
Strabatute de-al tau farmec tie singura-ti arati!
Si in cate mii de case lin patruns-ai prin feresti,
Cate frunti pline de ganduri, ganditoare le privesti!
Vezi pe-un rege ce-mpanzeste globu-n planuri pe un veac,
Cand la ziua cea de mane abia cuget-un sarac...
Desi trepte osebite le-au iesit din urna sortii,
Deopotriva-i stapaneste raza ta si geniul mortii;
La acelasi sir de patimi deopotriva fiind robi,
Fie slabi, fie puternici, fie genii ori neghiobi!
Unul cauta-n oglinda de-si bucleaza al sau par,

Altul cauta in lume si in vreme adevar,
De pe galbenele file el aduna mii de coji,
A lor nume trecatoare le insamna pe raboj;
Iara altu-mparte lumea de pe scandura tarabii,
Socotind cat aur marea poarta-n negrele-i corabii.
Iar colo batranul dascal, cu-a lui haina roasa-n coate,
Intr-un calcul fara capat tot socoate si socoate
Si de frig la piept si-ncheie tremurand halatul vechi,
Isi infunda gatu-n guler si bumbacul in urechi;
Uscativ asa cum este, garbovit si de nimic,
Universul fara margini e in degetul lui mic,
Caci sub frunte-i viitorul si trecutul se incheaga,
Noaptea-adanc-a vecinicii el in siruri o dezleaga;
Precum Atlas in vechime sprijinea cerul pe umar
Asa el sprijina lumea si vecia intr-un numar.
Pe cand luna straluceste peste-a tomurilor bracuri,
Intr-o clipa-l poarta gandul indarat cu mii de veacuri,
La-nceput, pe cand fiinta nu era, nici nefiinta,

Pe cand totul era lipsa de viata si vointa,
Cand nu s-ascundea nimica, desi tot era ascuns...
Cand patruns de sine insusi odihnea cel nepatruns.
Fu prapastie? genune? Fu noian intins de apa?
N-a fost lume priceputa si nici minte s-o priceapa,
Caci era un intuneric ca o mare far-o raza,
Dar nici de vazut nu fuse si nici ochi care s-o vaza.
Umbra celor nefacute nu-ncepuse-a se desface,
Si in sine impacata stapanea eterna pace!..
Dar deodat-un punct se misca... cel intai si singur. Iata-l

Cum din chaos face muma, iara el devine Tatal...
Punctu-acela de miscare, mult mai slab ca boaba spumii,
E stapanul fara margini peste marginile lumii...
De-atunci negura eterna se desface in fasii,
De atunci rasare lumea, luna, soare si stihii...
De atunci si pana astazi colonii de lumi pierdute
Vin din sure vai de chaos pe carari necunoscute
Si in roiuri luminoase izvorand din infinit,
Sunt atrase in viata de un dor nemarginit.
Iar in lumea asta mare, noi copii ai lumii mici,
Facem pe pamantul nostru musunoaie de furnici;
Microscopice popoare, regi, osteni si invatati
Ne succedem generatii si ne credem minunati;
Musti de-o zi pe-o lume mica de se masura cu cotul,
In acea nemarginire ne-nvartim uitand cu totul
Cum ca lumea asta-ntreaga e o clipa suspendata,
Ca-ndaratu-i si-nainte-i intuneric se arata.
Precum pulberea se joaca in imperiul unei raze,
Mii de fire viorie ce cu raza inceteaza,
Astfel, intr-a veciniciei noapte pururea adanca,
Avem clipa, avem raza, care tot mai tine inca...
Cum s-o stinge, totul pierе, ca o umbra-n intuneric,
Caci e vis al nefiintii universul cel himeric...

In prezent cugetatorul nu-si opreste a sa minte,
Ci-ntr-o clipa gandul duce mii de veacuri inainte;
Soarele, ce azi e mandru, el il vede trist si ros
Cum se-nchide ca o rana printre nori intunecosi,
Cum planetii toti ingheata si s-azvarl rebeli in spat

Ei, din franele luminii si ai soarelui scapati;
Iar catapeteasma lumii in adanc s-au innegrit,
Ca si frunzele de toamna toate stelele-au pierit;
Timpul mort si-ntinde trupul si devine vecinicie,
Caci nimic nu se intampla in intinderea pustie,
Si in noaptea nefiintii totul cade, totul tace,
Caci in sine impacata reincep-eterna pace...

...

Incepand la talpa insasi a multimei omenesti
Si suind in susul scarii pan? la fruntile craiesti,
De a vietii lor enigma ii vedem pe toti munciti,
Far-a sti sa spunem care ar fi mai nenorociti...
Unul e in toti, tot astfel precum una e in toate,
De asupra tuturor se ridica cine poate,
Pe cand altii stand in umbra si cu inima smerita
Nestiuti se pierd in taina ca si spuma nezarita -
Ce-o sa-i pese soartei oarbe ce vor ei sau ce gandesc?..
Ca si vant-u-n valuri trece peste traiul omenesc.

Fericeasca-l scriitorii, toata lumea recunoasca-l...
Ce-o sa aiba din acestea pentru el, batranul dascal?
Nemurire, se va zice. Este drept ca viata-ntreaga,
Ca si iedera de-un arbor, de-o idee i se leaga.
"De-oi muri – isi zice-n sine – al meu nume o sa-l poarte

Secolii din gura-n gura si l-or duce mai departe,
De a pururi, pretutindeni, in ungherul unor crieri
Si-or gasi, cu al meu nume, adapost a mele scrieri!"
O, sarmane! tii tu minte cate-n lume-ai auzit,
Ce-ti trecu pe dinainte, cate singur ai vorbit?
Prea putin. De ici, de colo de imagine-o fasie,
Vre o umbra de gandire, ori un petec de hartie;
Si cand propria ta viata singur n-o stii pe de rost,
O sa-si bata altii capul s-o patrunza cum a fost?
Poate vrun pedant cu ochii cei verzui, peste un veac,
Printre tomuri bracuite asezat si el, un brac,
Aticismul limbii tale o sa-l puna la cantari,
Colbul ridicat din carte-ti l-o sufla din ochelari
Si te-o strange-n doua siruri, asezandu-te la coada,
In vro nota prizarita sub o pagina neroada.

Poti zidi o lume-ntreaga, poti s-o sfarami... orice-ai spune,
Peste toate o lopata de tarana se depune.
Mana care-au dorit scepstrul universului si ganduri
Ce-au cuprins tot universul incap bine-n patru scanduri...
Or sa vie pe-a ta urma in convoi de-nmormantare,
Splendid ca o ironie cu priviri nepasatoare...
Iar deasupra tuturor va vorbi vrun mititel,
Nu slavindu-te pe tine... lustruindu-se pe el
Sub a numelui tau umbra. Iata tot ce te asteapta.
Ba sa vezi... posteritatea este inca si mai dreapta.
Neputand sa te ajunga, crezi c-or vrea sa te admire?
Ei vor aplauda desigur biografia subtire
Care s-o-ncerca s-arate ca n-ai fost vrun lucru mare,

C-ai fost om cum sunt si dansii... Magulit e fiecare
Ca n-ai fost mai mult ca dansul. Si prostatecele nari
Si le umfla orisicine in savante adunari
Cand de tine se vorbeste. S-a-nteles de mai nainte
C-o ironica grimasa sa te laude-n cuvinte.
Astfel incaput pe mana a oricarui, te va drege,
Rele-or zice ca sunt toate cate nu vor intelege...
Dar, afara de acestea, vor cata vietii tale
Sa-i gaseasca pete multe, rautati si mici scandale -
Astea toate te apropie de dansii... Nu lumina
Ce in lume-ai revarsat-o, ci pacatele si vina,
Oboseala, slabiciunea, toate relele ce sunt
Intr-un mod fatal legate de o mana de pamant;
Toate micile mizerii unui suflet chinuit
Mult mai mult ii vor atrage decat tot ce ai gandit.

...

Intre ziduri, printre arbori ce se scutura de floare,
Cum revarsa luna plina linistita ei splendoare!
Si din noaptea amintirii mii de doruri ea ne scoate;
Amortita li-i durerea, le simtim ca-n vis pe toate,
Caci in propria-ne lume ea deschide poarta-ntrarii
Si ridica mii de umbre dupa stinsul umanarii...
Mii pustiuri scanteiaza sub lumina ta fecioara,
Si cati codri-ascund in umbra stralucire de izvoara!

Peste cate mii de valuri stapanirea ta strabate,
Cand plutesi pe miscatoarea marilor singuratate,
Si pe toti ce-n asta lume sunt supusi puterii sortii
Deopotriva-i stapaneste raza ta si geniul mortii!

SCRISOAREA II

De ce pana mea ramane in cerneala, ma intrebi?
De ce ritmul nu m-abate cu ispita-i de la trebi?
De ce dorm, ingramadite intre galbenele file,
Iambii suitori, troheii, saltaretele dactile?
Daca tu stiai problema astei vietii cu care lupt,
Ai vedea ca am cuvinte pana chiar sa o fi rupt,
Caci intreb, la ce-am incepe sa-ncercam in lupta dreapta
A turna in forma noua limba veche si-nteleapta?
Acea tainica simtire, care doarme-n a ta harfa,
In cuplete de teatru s-o desfaci ca pe o marfa,
Cand cu sete cauti forma ce sa poata sa te-ncapa,
Sa le scrii, cum cere lumea, vro istorie pe apa?
Insa tu imi vei raspunde ca e bine ca in lume
Prin frumoasa stihuire sa patrunda al meu nume,
Sa-mi atrag luare-aminte a barbatilor din tara,
Sa-mi dedic a mele versuri la cucoane, bunaoara,
Si dezgustul meu din suflet sa-l impac prin a mea minte. -
Dragul meu, cararea asta s-a batut de mai nainte;
Noi avem in veacul nostru acel soi ciudat de barzi,
Care-ncearca prin poeme sa devie cumularzi,
Inchinand ale lor versuri la puternici, la cucoane,
Sunt cantati in cafenele si fac zgomot in saloane;
Iar cararile vietii fiind grele si inguste,
Ei incearca sa le treaca prin protectie de fuste,

Dedicand brosurile la dame a caror barbati ei spera
C-ajungand candva ministri le-a deschide cariera. -

De ce nu voi pentru nume, pentru glorie sa scriu?
Oare glorie sa fie a vorbi intr-un pustiu?
Azi, cand patimilor proprii muritorii toti sunt robi,
Gloria-i inchipuie ce o mie de neghiobi
Idolului lor inchina, numind mare pe-un pitic
Ce-o besica e de spuma intr-un secol de nimic.

Incorda-voi a mea lira sa cant dragostea? Un lant
Ce se-mparte cu fratie intre doi si trei amanti.
Ce? Sa-ngani pe coarda dulce, ca de voie te-ai adaos
La cel cor ce-n opereta e condus de Menelaos?
Azi adeseori femeia, ca si lumea, e o scoala,
Unde-nveti numai durere, injosire si spoiala;
La aceste acad?mii de stiinti a zanei Vineri
Tot mai des se perindeaza si din tineri in mai tineri,
Tu le vezi primind elevii cei imberbi in a lor clas,
Pana cand din scoala toata o ruina a ramas.

Vai! tot mai gandesti la anii cand visam in acad?mii,
Ascultand pe vechii dascali carpocind la haina vremii,
Ale clipelor cadavre din volume stand s-adune
Si-n a lucrurilor peteci cautand intelepciune?
Cu murmurele lor blande, un izvor de horum-harum,
Castigand cu clipeceala nervum rerum gerendarum;
Cu evlavie adanca ne-nvarteau al mintii scripet,
Leganand cand o planeta, cand pe-un rege din Egipt.

Parca-l vad pe astronomul cu al negurii repaos,
Cum usor, ca din cutie, scoate lumile din chaos
Si cum neagra vecinicie ne-o intinde si ne-nvata
Ca epocele se-nsira ca margelele pe ata.
Atunci lumea-n capatana se-nvartea ca o morisca,
De simteam, ca Galilei, ca com?dia se misca. -

Ametiti de limbe moarte, de planeti, de colbul scolii,
Confundam pe bietul dascal cu un crai mancat de molii
Si privind painjenisul din tavan, de pe pilastri,
Ascultam pe craiul Ramses si visam la ochi albastri
Si pe margini de caiete scriam versuri dulci, de pilda
Catre vreo trandafirie si salbatica Clotilda.
Imi plutea pe dinainte cu al timpului amestic
Ba un soare, ba un rege, ba alt animal domestic.
Scartiirea de condeie dadea farmec astei linisti,
Vedeam valuri verzi de grane, undoiarea unei inisti,
Capul greu cadea pe banca, pareau toate-n infinit;
Cand suna, stiam ca Ramses trebuia sa fi murit.

Atunci lumea cea gandita pentru noi avea fiinta,
Si, din contra, cea aievea ne parea cu neputinta.
Azi abia vedem ce stearpa si ce aspra cale este
Cea ce poate sa convie unei inime oneste;
Iar in lumea cea comuna a visa e un pericol,
Caci de ai cumva iluzii, esti pierdut si esti ridicul.

Si de-aceea de-azi-nainte poti sa nu ma mai intrebi

De ce ritmul nu m-abate cu ispita de la trebi,
De ce dorm ingramadite intre galbenele file
Iambii suitori, troheii, saltaretele dactile...
De-oi urma sa scriu in versuri, teama mi-e ca nu cumva
Oamenii din ziua de-astazi sa ma-nceap-a lauda.
Daca port cu usurinta si cu zambet a lor ura,
Laudele lor desigur m-ar mahni peste masura.

SCRISOAREA III

Un sultan dintre aceia ce domnesc peste vro limba,
Ce cu-a turmelor pasune, a ei patrie s-o schimba,
La pamant dormea tinandu-si capatai mana cea dreapta;
Dara ochiu-nchis afara, inlauntru se desteapta.
Vede cum din ceruri luna luneca si se coboara
Si s-apropie de dansul preschimbata in fecioara.
Inflorearea ca de pasul blandei primaveri;
Ochii ei sunt plini de umbra tainuitelor dureri;
Codrii se infioreaza de atata frumuseti,
Apele-ncretesc in tremur straveziile lor fete,
Pulbere de diamante cade fina ca o bura,
Scanteind plutea prin aer si pe toate din natura
Si prin mandra fermecare sun-o muzica de soapte,
Iar pe ceruri se inalta curcubeele de noapte...
Ea, sezand cu el alaturi, mana fina i-o intinde,
Parul ei cel negru-n valuri de matasa se desprinde:
– Las? sa leg a mea viata de a ta... In bratu-mi vino,
Si durerea mea cea dulce cu durerea ta alin-o...
Scris in cartea vietii este si de veacuri si de stele
Eu sa fiu a ta stapana, tu stapan vietii mele.

Si cum o privea sultanul, ea se-ntuneca... dispare;
Iar din inima lui simte un copac cum ca rasare,
Care creste intr-o clipa ca in veacuri, mereu creste,

Cu-a lui ramuri peste lume, peste mare se lateste;
Umbra lui cea uriasa orizonul il cuprinde
Si sub dansul universul intr-o umbra se intinde;
Iar in patru parti a lumii vede siruri muntii mari,
Atlasul, Caucazul, Taurul si Balcanii seculari;
Vede Eufratul si Tigris, Nilul, Dunarea batrana -
Umbra arborelui falnic peste toate e stapana.
Astfel, Asia, Europa, Africa cu-a ei pustiuri
Si corabiile negre leganandu-se pe rauri,
Valurile verzi de graie leganandu-se pe lanuri,
Marile tarmuitoare si cetati langa limanuri,
Toate se intind nainte-i... ca pe-un urias covor,
Vede tara langa tara si popor langa popor -
Ca prin neguri alburie se strevad si se prefac
In intinsa-mparatie sub o umbra de copac.

Vulturii porniti la ceruri pan? la ramuri nu ajung;
Dar un vant de biruinta se porneste indelung
Si loveste randuri, randuri in frunzisul sunator,
Strigate de-Allah! Allahu! se aud pe sus prin nori,
Zgomotul crestea ca marea turburata si inalta,
Urlete de batalie s-alungau dupaolalta,
Insa frunzele-ascutite se indoaie dupa vant
Si deasupra Romei noua se inclina la pamant.

Se cutremura sultanul... se desteapta... si pe cer
Vede luna cum pluteste peste plaiul Eschiser.
Si priveste trist la casa seihului Edebali;
Dupa gratii de fereastră o copila el zari

Ce-i zambeste, mladioasa ca o creanga de alun;
E a seihului copila, e frumoasa Malcatun.
Atunci el pricepe visul ca-i trimis de la profet,
Ca pe-o clipa se-naltase chiar in rai la Mohamet,
Ca din dragostea-i lumeasca un imperiu se va naste,
Ai caruia ani si margini numai cerul le cunoaste.

Visul sau se-nfiripeaza si se-ntinde vultureste,
An cu an imparatia tot mai larga se sporeste,
Iara flamura cea verde se inalta an cu an,
Neam cu neam urmandu-i zborul si sultan dupa sultan.
Astfel tara dupa tara drum de glorie-i deschid...
Pan-in Dunare ajunge furtunosul Baiazid...
La un semn, un tarm de altul, legand vas de vas, se leaga
Si in sunet de fanfare trece oastea lui intreaga;
Ieniceri, copii de suflet ai lui Allah si spahii
Vin de-ntuneca pamantul la Rovine in campii;
Raspandindu-se in roiuri, intind corturile mari...
Numa-n zarea departata suna codrul de stejari.

Iata vine-un sol de pace c-o naframa-n varf de bat.
Baiazid, privind la dansul, il intreaba cu dispret:
– Ce vrei tu?
– Noi? Buna pace! Si, de n-o fi cu banat,
Domnul nostru-ar vrea sa vaza pe maritul imparat.

La un semn deschisa-i calea si s-apropie de cort
Un batran atat de simplu, dupa vorba, dupa port.
– Tu esti Mircea?

– Da-mparate!

– Am venit sa mi te-nchini.

De nu, schimb a ta coroana intr-o ramura de spini.

– Orice gand ai, imparate, si oricum vei fi sosit,
Cat suntem inca pe pace, eu iti zic: Bine-ai venit!
Despre partea inchinarii insa, doamne, sa ne ierti;
Dar acu vei vrea cu oaste si razboi ca sa ne certi,
Ori vei vrea sa faci intoarsa de pe-acuma a ta cale,
Sa ne dai un semn si noua de mila mariei-tale...
De-o fi una, de-o fi alta... Ce e scris si pentru noi,
Bucurosi le-om duce toate, de e pace, de-i razboi.

– Cum? Cand lumea mi-e deschisa, a privi gandesti ca pot
Ca intreg Aliotmanul sa se-mpiedece de-un ciot?
O, tu nici visezi, batrane, cati in cale mi s-au pus!
Toata floarea cea vestita a intregului Apus,
Tot ce sta in umbra crucii, imparati si regi s-aduna
Sa dea piept cu uraganul ridicat de semiluna.
S-a-mbracat in zale lucii cavalerii de la Malta,
Papa cu-a lui trei coroane, puse una peste alta,
Fulgerile adunat-au contra fulgerului care
In turbarea-i furtunoasa a cuprins pamant si mare.
N-au avut decat cu ochiul ori cu mana semn a face,
Si Apusul isi impinse toate neamurile-ncoace;
Pentru-a crucii biruinta se miscara rauri-rauri,
Ori din codri rascolite, ori starnite din pustiuri;
Zguduind din pace-adanca ale lumii inceputuri,
Innegrind tot orizontul cu-a lor zeci de mii de scuturi,
Se miscau ingrozitoare ca paduri de lanci si sabii,

Tremura inspaimantata marea de-ale lor corabii!..
La Nicopole vazut-ai cate tabere s-au strans
Ca sa steie inainte-mi ca si zidul neinvins.
Cand vazui a lor multime, cata frunza, cata iarba,
Cu o ura nempacata mi-am soptit atunci in barba,
Am jurat ca peste dansii sa trec falnic, fara pas,
Din pistolul de la Roma sa dau calului ovas...
Si de crunta-mi vijelie tu te aperi c-un toiag?
Si, purtat de biruinta, sa ma-mpiedic de-un mosneag?
– De-un mosneag, da, imparate, caci mosneagul ce privesti
Nu e om de rand, el este domnul Tarii Romanesti.
Eu nu ti-as dori vrodata sa ajungi sa ne cunosti,
Nici ca Dunarea sa-nece spumegand a tale osti.
Dupa vremuri multi venira, incepand cu acel oaspe,
Ce din vechi se pomeneste, cu Darius a lui Istaspe;
Multi durara, dupa vremuri, peste Dunare vrun pod,
De-au trecut cu spaima lumii si multime de norod;
Imparati pe care lumea nu putea sa-i mai incapa
Au venit si-n tara noastra de-au cerut pamant si apa -
Si nu voi ca sa ma laud, nici ca voi sa te-nspaimant,
Cum venira, se facura toti o apa s-un pamant.
Te falesti ca inainte-ti rasturnat-ai valvartej
Ostile leite-n zale de-mparati si de viteji?
Tu te lauzi ca Apusul inainte ti s-a pus?..
Ce-i mana pe ei in lupta, ce-au voit acel Apus?
Laurii voiau sa-i smulga de pe fruntea ta de fier,
A credintii biruinta cata orice cavaler.
Eu? Imi apar saracia si nevoile si neamul...
Si de-aceea tot ce misca-n tara asta, raul, ramul,

Mi-e prieten numai mie, iara tie dusman este,
Dusmanit vei fi de toate, fara-a prinde chiar de veste;
N-avem osti, dara iubirea de mosie e un zid
Care nu se-nfioreaza de-a ta fama, Baiazid!

Si abia pleca batranul... Ce mai freamat, ce mai zbucium!
Codrul clocoti de zgomot si de arme si de bucium,
Iar la poala lui cea verde mii de capete pletoase,
Mii de coifuri lucitoare ies din umbra-ntunecoasa;
Calaretii implu campul si roiesc dupa un semn
Si in caii lor salbatici bat cu scarile de lemn,
Pe copite iau in fuga fata negrului pamant,
Lanci scanteie lungi in soare, arcuri se intind in vant,
Si ca nouri de arama si ca ropotul de grindeni,
Orizonu-ntunecandu-l, vin sageti de pretutindeni,
Vajaind ca vijelia si ca plesnetul de ploaie...
Urla campul si de tropot si de strigat de bataie.
In zadar striga-mparatul ca si leul in turbare,
Umbra mortii se intinde tot mai mare si mai mare;
In zadar flamura verde o ridica inspre oaste,
Caci cuprinsa-i de pieire si in fata si in coaste,
Caci se clatina rarite siruri lungi de batalie;
Cad asabii ca si palcuri risipite pe campie,
In genunchi cadeau pedestri, colo caii se rastoarna,
Cand sagetile in valuri, care suiera, se toarna
Si, lovind in fata, – n spate, ca si crivatul si gerul,
Pe pamant lor li se pare ca se naruie tot cerul...
Mircea insusi mana-n lupta vijelia-ngrozitoare,
Care vine, vine, vine, calca totul in picioare;

Durduind soseau calarii ca un zid inalt de suliti,
Printre cetele pagane trec rupandu-si large uliti;
Risipite se-mprastie a dusmanilor siraguri,
Si gonind biruitoare tot veneau a tarii steaguri,
Ca potop ce prapadeste, ca o mare turburata -
Peste-un ceas paganatatea e ca pleava vanturata.
Acea grindin-otelita inspre Dunare o mana,
Iar in urma lor se-ntinde falnic armia romana.

Pe cand oastea se aseaza, iata soarele apune,
Voind crestetele nalte ale tarii sa-ncunune
Cu un nimb de biruinta; fulger lung incremenit
Margineste muntii negri in intregul asfintit,
Pan? ce izvorasc din veacuri stele una cate una
Si din neguri, dintre codri, tremurand s-arata luna:
Doamna marilor s-a noptii varsa liniste si somn.
Langa cortu-i, unul dintre fiii falnicului domn
Sta zambind de-o amintire, pe genunchi scriind o carte,
S-o trimita dragei sale, de la Arges mai departe:

"De din vale de Rovine
Graim, Doamna, catre Tine,
Nu din gura, ci din carte,
Ca ne esti asa departe.
Te-am ruga, mari, ruga
Sa-mi trimiti prin cineva
Ce-i mai mandru-n valea Ta:
Codrul cu poienele,
Ochii cu sprancenele;

Ca si eu trimate-voi
Ce-i mai mandru pe la noi:
Oastea mea cu flamurile,
Codrul si cu ramurile,
Coiful nalt cu penele,
Ochii cu sprancenele.
Si sa stii ca-s sanatos,
Ca, multamind lui Cristos,
Te sarut, Doamna, frumos".

•••

De-asa vremi se-nvrednicira cronicarii si rapsozii;
Veacul nostru ni-l umplura saltimbancii si irozii...
In izvoadele batrane pe eroi mai pot sa caut;
Au cu lira visatoare ori cu sunete de flaut
Poti sa-ntampini patriotii ce-au venit de-atunci incolo?
Inaintea acestora tu ascunde-te, Apollo!
O, eroi! care-n trecutul de mariri va adumbriseti,
Ati ajuns acum de moda de va scot din letopiset,
Si cu voi drapandu-si nula, va citeaza toti nerozii,
Mestecand veacul de aur in noroiul greu al prozii.
Ramaneti in umbra sfanta, Basarabi si voi Musatini,
Descalculatori de tara, datatori de legi si datini,
Ce cu plugul si cu spada ati intins mosia voastra
De la munte pan? la mare si la Dunarea albastra.

Au prezentul nu ni-i mare? N-o sa-mi dea ce o sa cer?
N-o sa aflu intr-ai nostri vre un falnic juvaer?
Au la Sybaris nu suntem langa capistea spoielii?
Nu se nasc glorii pe strada si la usa cafenelii,
N-avem oameni ce se lupta cu retoricele suliti
In aplauzele grele a canaliei de uliti,
Panglicari in ale tarii, care joaca ca pe funii,
Masti cu toate de renume din comedia minciunii?
Au de patrie, virtute nu vorbeste liberalul,
De ai crede ca viata-i e curata ca cristalul?
Nici visezi ca inainte-ti sta un stalp de cafenele,
Ce isi rade de-aste vorbe inganandu-le pe ele.
Vezi colo pe uriciunea fara suflet, fara cuget,
Cu privirea-mparosata si la falci umflat si buget,
Negru, cocosat si lacom, un izvor de siretlicuri,
La tovarasii sai spune veninoasele-i nimicuri;
Toti pe buze-avand virtute, iar in ei moneda calpa,
Quintesenta de mizerii de la crestet pana-n talpa.
Si deasupra tuturor, oastea sa si-o recunoasca,
Isi arunca pocitura bulbucatii ochi de broasca...
Dintr-acestia tara noastra isi alege astazi solii!
Oameni vrednici ca sa saza in zidirea sfintei Golii,
In camesi cu maneci lunge si pe capete scufie,
Ne fac legi si ne pun biruri, ne vorbesc filosofie.
Patriotii! Virtuosii, ctitori de asezaminte,
Unde spumega desfraul in miscari si in cuvinte,
Cu evlavie de vulpe, ca in strane, sed pe locuri
Si aplauda frenetic schime, cantece si jocuri...

Si apoi in sfatul tarii se adun sa se admire
Bulgaroi cu ceafa groasa, grecotei cu nas subtire;
Toate mutrele acestea sunt pretinse de roman,
Toata greco-bulgarimea e nepoata lui Traian!
Spuma asta-nveninata, asta plebe, ast gunoi
Sa ajung-a fi stapana si pe tara si pe noi!
Tot ce-n tarile vecine e smintit si starpitura,
Tot ce-i insemnat cu pata putrejunii de natura,
Tot ce e perfid si lacom, tot Fanarul, toti ilotii,
Toti se scursera aicea si formeaza patriotii,
Incat fonfii si flecarii, gagautii si gusatii,
Balbaiti cu gura stramba sunt stapanii astei natii!

Voi sunteti urmasii Romei? Niste rai si niste fameni!
I-e rusine omenirii sa va zica voua oameni!
Si aceasta ciuma-n lume si aceste creaturi
Nici rusine n-au sa ieie in smintitele lor guri
Gloria neamului nostru spre-a o face de ocară,
Indraznesc ca sa rosteasca pan? si numele tau... tara!

La Paris, in lupanare de cinismu si de lene,
Cu femeile-i pierdute si-n orgiile-i obscene,
Acolo v-ati pus averea, tineretele la stos...
Ce a scos din voi Apusul, cand nimic nu e de scos?

Ne-ati venit apoi, drept minte o sticluta de pomada,
Cu monoclu-n ochi, drept arma betisor de promenada,
Vestejiti fara de vreme, dar cu creieri de copil,
Drept stiint-avand in minte vreun vals de Bal-Mabil,

Iar in schimb cu-averea toata vrun papuc de curtezana...
O, te-admir, progenitura de origine romana!

Si acum priviti cu spaima fata noastra sceptic-rece,
Va mirati cum de minciuna astazi nu vi se mai trece?
Cand vedem ca toti aceia care vorbe mari arunca
Numai banul il vaneaza si castigul fara munca,
Azi, cand fraza lustruita nu ne poate insela,
Astazi altii sunt de vina, domnii mei, nu este-asa?
Prea v-ati aratat arama, sfasiind aceasta tara,
Prea facurati neamul nostru de rusine si ocară,
Prea v-ati batut joc de limba, de strabuni si obicei,
Ca sa nu s-arate-odata ce sunteti – niste misei!
Da, castigul fara munca, iata singura pornire;
Virtutea? e-o nerozie; Geniul? o nefericire.

Dar lasati macar stramosii ca sa doarma-n colb de cronici;
Din trecutul de marire v-ar privi cel mult ironici.
Cum nu vii tu, Tepes doamne, ca punand mana pe ei,
Sa-i impartii in doua cete: in smintiti si in misei,
Si in doua temniti large cu de-a sila sa-i aduni,
Sa dai foc la puscarie si la casa de nebuni!

SCRISOAREA IV

Sta castelul singuratic, oglindindu-se in lacuri,
Iar in fundul apei clare doarme umbra lui de veacuri;
Se inalta in tacere dintre raristea de brazii,
Dand atata intunec rotitorului talaz.
Prin ferestrele arcate, dupa geamuri, tremur numa
Lungi perdele incretite, care scanteie ca bruma.
Luna tremura pe codri, se aprinde, se mareste,
Muchi de stanca, varf de arbor, ea pe ceruri zugravesce,
Iar stejarii par o straja de giganti ce-o inconjoara,
Rasaritul ei pazindu-l ca pe-o tainica comoara.

Numai lebedele albe, cand plutesc incet din trestii,
Domnitoare peste ape, oaspeti linistei acestei,
Cu aripile intinse se mai scutura si-o taie,
Cand in cercuri tremurande, cand in brazde de vapaie.
Papura se misca-n freamat de al undelor cutrier,
Iar in iarba in florita, somnoros suspin-un grier...
E atata vara-n aer, e atat de dulce zvonul...

Singur numai cavalerul suspinand privea balconul
Ce-n carcat era de frunze, de ii spanzur prin ostrete
Roze rosie de Siras si liane-n fel de fete.
Respirarea cea de ape il imbata, ca si sara;
Peste farmecul naturii dulce-i picura ghitară:

"O, arata-mi-te iara-n haina lunga de matasa,
Care pare incarcata de o pulbere-argintoasa,
Te-as privi o viata-ntreaga in cununa ta de raze,
Pe cand mana ta cea alba parul galben il neteaza.
Vino! Joaca-te cu mine... cu norocul meu... mi-arunca
De la sanul tau cel dulce floarea vesteda de lunca,
Ca pe coardele ghitarei rasunand incet sa cada...
Ah! E-atat de alba nopatea, parc-ar fi cazut zapada.
Ori in umbra parfumata a buduarului sa vin,
Sa ma-mbete acel miros de la panzele de in;
Cupido, un paj sagalnic, va ascunde cu-a lui mana,
Vioriul glob al lampei, mladioasa mea stapana!"

Si uscat fosni matasa de podele, intre glastre,
Intre rozele de Siras si lianele albastre;
Dintre flori copila rade si se-nclina peste gratii -
Ca un chip usor de inger e-aratarea adoratei -
Din balcon i-arunca-o roza si cu manile la gura,
Pare ca il dojeneste cand sopteste cu caldura;
Apoi iar dispare-nluntru... auzi pasuri ce coboara...
Si iesind pe usa iute, ei s-au prins de subsuoara.
Brat de brat pasesc alaturi... le sta bine laolalta,
Ea frumoasa si el tanar, el inalt si ea inalta.
Iar in umbra de pe maluri se desface-acum la larg
Luntrea cu-ale ei vintrele spanzurate de catarg
Si incet inainteaza in lovire de lopeti,
Leganand atata farmec si atatea frumuseti...

Luna... luna iese-ntreaga, se inalt-asa balaie
Si din tarm in tarm dureaza o carare de vapaie,
Ce pe-o repede-nmiire de mici unde o aterne
Ea, copila cea de aur, visul negurii eterne;
Si cu cat lumina-i dulce tot mai mult se lamureste,
Cu-atat valurile apei, cu-atat tarmul parca creste,
Codrul pare tot mai mare, parca vine mai aproape
Dimpreuna cu al lunei disc, stapanitor de ape.
Iara tei cu umbra lata si cu flori pana-n pamant
Inspre apa-ntunecata lin se scutura de vant;
Peste capul blond al fetei zboara florile s-o ploua...
Ea se prinde de grumazu-i cu manutele-amandoua
Si pe spate-si lasa capul: – Ma uimesti daca nu mantui...
Ah, ce fioros de dulce de pe buza ta cuvantu-i!
Cat de sus ridici acuma in gandirea ta pe-o roaba,
Cand durerea ta din suflet este singura-mi podoaba.
Si cu focul bland din glasu-ti tu ma dori si ma cutremuri,
De imi pare o poveste de amor din alte vremuri;
Visurile tale toate, ochiul tau atat de tristu-i,
Cu-a lui umed-adancime toata mintea mea o mistui...
Da-mi-i mie ochii negri... nu privi cu ei in laturi,
Caci de noaptea lor cea dulce vecinic n-o sa ma mai sature -
As orbi privind intr-inski... O, asculta numa-ncoace,
Cum la vorba mii de valuri stau cu stelele proroace!
Codrii negri aiureaza si izvoarele-i albastre
Povestesc ele-nde ele numai dragostele noastre
Si luceferii ce tremur asa reci prin negre cetini,
Tot pamantul, lacul, cerul... toate, toate ni-s prietini...
Ai putea sa lepezi carma si lopetile sa lepezi,

Dupa propria lor voie sa ne duca unde rezezi,
Caci oriunde numai ele ar dori ca sa ne poarte,
Pretutindeni fericire... de-i viata, de e moarte.

•••

Fantazie, fantazie, cand suntem numai noi singuri,
Ce ades ma porti pe lacuri si pe mare si prin cranguri!
Unde ai vazut vrodata aste tari necunoscute?
Cand se petrecur-aceste? La o mie patru sute?
Azi n-ai chip in toata voia in privirea-i sa te pierzi,
Cum iti vine, cum iti place pe copila s-o desmierzi,
Dupa gat sa-i asezi bratul, gura-n gura, piept la piept,
S-o intrebi numai cu ochii: "Ma iubesti tu? Spune drept!"

As! abia ti-ai intins mana, sare ivarul la usa,
E-un congres de rubedenii, vre un unchi, vre o matusa...
Iute capul intr-o parte si te uiti in jos smerit...
Oare nu-i in lumea asta vrun ungher pentru iubit?
Si ca mumii egiptene stau cu totii-n scaun tepeni,
Tu cu manile-nclstate, mai cu degetele depeni,
Mai sucesti vre o tigara, numeri fire de musteti
Si-n probleme culinare te incerci a fi istet.

Sunt satul de-asa viata... nu sorbind a ei pahara,
Dar mizeria aceasta, proza asta e amara.

Sa sfintesti cu mii de lacrimi un instinct atat de van
Ce le-abate si la pasari de vreo doua ori pe an?
Nu traiti voi, ci un altul va inspira – el traieste,
El cu gura voastra rade, el se-ncanta, el sopteste,
Caci a voastre vieti cu toate sunt ca undele ce curg.
Vecinic este numai raul: raul este Demiurg.
Nu simtiti c-amorul vostru e-un amor strain? Nebuni!
Nu simtiti ca-n proaste lucruri voi vedeti numai minuni?
Nu vedeti c-acea iubire serv-o cauza din natura?
Ca e leagan unor viete ce seminte sunt de ura?
Nu vedeti ca rasul vostru e in fiii vostri plans,
Ca-i de vina cum ca neamul Cain inca nu s-a stans?
O, teatru de papuse... zvon de vorbe omenesti,
Povestesc ca papagalii mii de glume si povesti
Fara ca sa le priceapa... Dupa ele un actor
Sta de vorba cu el insusi, spune zeci de mii de ori
Ce-a spus veacuri dupolalta, ce va spune veacuri inca,
Pan? ce soarele s-o stinge in genunea cea adanca.
Ce? Cand luna se strecoara printre nourii, prin pustii,
Tu cu lumea ta de ganduri dupa ea sa te atii?
Sa aluneci pe poleiul de pe ulitele ninse,
Sa privesti prin lucii geamuri la luminile aprinse
Si s-o vezi inconjurata de un roi de pierde-vara,
Cum zambeste tuturora cu gandirea ei usoara?
S-auzi zornetul de pinteni si fosnirile de rochii,
Pe cand ei sucesc musteata, iara ele fac cu ochii?
Cand incheie cu-o privire amoroasele-ntelegeri,
Cu ridicula-ti simtire tu la poarta ei sa degeri?
Patimas si indaratnic s-o iubesti ca un copil

Cand ea-i rece si cu toane ca si luna lui april?
Inclestand a tale brate toata mintea sa ti-o pierzi?
De la crestet la picioare s-o admiri si s-o desmierzi
Ca pe-o marmura de Paros sau o panza de Corregio,
Cand ea-i rece si cocheta? Esti ridicul, intelege-o...
Da... visam odinioara pe acea ce m-ar iubi,
Cand as sta pierdut pe ganduri, peste umar mi-ar privi,
As simti-o ca-i aproape si ar sti c-o inteleg...
Din sarmana noastra viata, am dura roman intreg...
N-o mai caut... Ce sa caut? E acelasi cantec vechi,
Setea linistei eterne care-mi suna in urechi;
Dar organele-s sfarmate si-n strigari iregulare
Vechiul cantec mai strabate cum in nopti izvorul sare.
P-ici, pe colo mai strabate cate-o raza mai curata
Dintr-un Carmen Saeculare ce-l visai si eu odata.
Astfel suiera si striga, scapara si rupt rasuna,
Se imping tumultuoase si salbatece pe struna,
Si in gandu-mi trece vantul, capul arde pustiit,
Aspru, rece suna cantul cel etern neispravit...
Unde-s sirurile clare din viata-mi sa le spun?
Ah! organele-s sfarmate si maestrul e nebun!

SCRISOAREA V

Biblia ne povesteste de Samson, cum ca muierea,
Cand dormea, taindu-i parul, i-a luat toata puterea
De l-au prins apoi dusmanii, l-au legat si i-au scos ochii,
Ca dovada de ce suflet sta in pieptii unei rochii...
Tinere, ce plin de visuri urmaresti vre o femeie,
Pe cand luna, scut de aur, straluceste prin alee
Si pateaza umbra verde cu misterioase dungi,
Nu uita ca doamna are minte scurta, haine lungi.
Te imbeti de feeria unui mandru vis de vara,
Care-n tine se petrece... Ia intreab-o bunaoara -
O sa-ti spuie de panglice, de volane si de mode,
Pe cand inima ta bate ritmul sfant al unei ode...
Cand cocheta de-al tau umar ti se razima copila,
Dac-ai inima si minte, te gandeste la Dalila.

E frumoasa, se-ntelege... Ca copiii are haz,
Si cand rade face inca si gropite in obraz
Si gropite face-n unghiul ucigasei sale guri
Si la degetele manii si la orice-ncheieturi.
Nu e mica, nu e mare, nu-i subtire, ci-implinita,
Incat ai ce strange-n brate – numai buna de iubita.
Tot ce-ar zice i se cade, tot ce face-i sade bine
Si o prinde orice lucru, caci asa se si cuvine.
Daca vorba-i e placuta, si tacerea-i inca place;

Vorba zice: "fugi incolo", rasul zice: "vino-ncoace!"
Imbla parca amintindu-si vre un cantec, alintata,
Pare ca i-ar fi tot lene si s-ar cere sarutata.
Si se-nalta din calcaie sa-ti ajunga pan? la gura,
Daruind c-o sarutare acea tainica caldura,
Ce n-o are decat numai sufletul unei femei...
Cata fericire crezi tu c-ai gasi in bratul ei!
Te-ai insenina vazandu-i rumenirea din obraji -
Ea cu toane, o craiasa, iar tu tanar ca un paj -
Si adanc privind in ochii-i, ti-ar parea cum ca inveti
Cum viata pret sa aiba si cum moartea s-aiba pret.
Si, inveninat de-o dulce si fermecatoare jale,
Ai vedea in ea craiasa lumii gandurilor tale,
Asa ca, inchipuindu-ti lacramoasele ei gene,
Ti-ar parea mai mandra decat Venus Anadyomene,
Si, in chaosul uitarii, oricum orele alerge,
Ea, din ce in ce mai draga, ti-ar cadea pe zi ce merge.

Ce iluzii! Nu-ntelegi tu, din a ei cautatura,
Ca deprindere, grimasa este zambetul pe gura,
Ca intreaga-i frumusete e in lume de prisos,
Si ca sufletul ti-l pierde fara de nici un folos?
In zadar boltita lira, ce din sapte coarde suna,
Tanguirea ta de moarte in cadentele-i aduna;
In zadar in ochi avea-vei umbre mandre din povesti,
Precum iarna se aseaza flori de gheata pe feresti,
Cand in inima e vara...; in zadar o rogi: "Consacra-mi
Crestetul cu-ale lui ganduri, sa-l sfintesc cu-a mele lacrami!"
Ea nici poate sa-ntelega ca nu tu o vrei... ca-n tine

E un demon ce-nseteaza dupa dulcile-i lumina,
C-acel demon plange, rade, neputand s-auza plansu-si,
Ca o vrea... spre-a se-nstelege in sfarsit pe sine insusi,
Ca se zbate ca un sculptor fara brate si ca geme
Ca un maistru ce-asurzeste in momentele supreme,
Pan-a nu ajunge-n culmea dulcii muzice de sfere,
Ce-o aude cum se naste din rotire si cadere.
Ea nu stie c-acel demon vrea sa aiba de model
Marmura-i cu ochii negri si cu glas de porumbel
Si ca nu-i cere drept jertfa pe-un altar inalt sa moara
Precum in vechimea sfanta se junghiau odinioara
Virginile ce statura sculptorilor de modele,
Cand taiau in marmor chipul unei zane dupa ele.

S-ar pricepe pe el insusi acel demon... s-ar renaste,
Mistuit pe focul propriu, el atunci s-ar recunoaste
Si, patruns de-ale lui patimi si amoru-i, cu nesatiu
El ar frange-n vers adonic limba lui ca si Horatiu;
Ar atrage-n visu-i mandru a izvoarelor murmururi,
Umbra umeda din codri, stelele ce ard de-a pururi,
Si-n acel moment de taina, cand s-ar crede ca-i ferice,
Poate-ar invia in ochiu-i ochiul lumii cei antice
Si cu patima adanca ar privi-o s-o adore,
De la ochii ei cei tineri mantuirea s-o implore;
Ar voi in a lui brate sa o tina-n veci de veci,
Dezghetand cu sarutarea-i raza ochilor ei reci.
Caci de piatra de-ar fi, inca s-a-ncalzi de-atat amor,
Cand cazandu-i in genunche, i-ar vorbi tanguitor,
Fericirea inecandu-l, el ar sta sa-nnebuneasca,

Ca-n furtuna lui de patimi si mai mult sa o iubeasca.
Stie oare ea ca poate ca sa-ti dea o lume-ntreaga,
C-aruncandu-se in valuri si cercand sa te-ntelega
Ar implea-a ta adancime cu luceferi luminosi?

Cu zambiri de curtezana si cu ochi bisericosi,
S-ar preface ca pricepe. Magulite toate sunt
De-a fi umbra frumusetii cei eterne pe pamant.
O femeie intre flori zi-i si o floare-ntre femei -
S-o sa-i placa. Dar o pune sa aleaga intre trei
Ce-o-nconjoara, toti zicand ca o iubesc – cat de naiva -
Vei vedea ca deodata ea devine pozitiva.
Tu cu inima si mintea poate esti un paravan
Dupa care ea atrage vre un june curtezan,
Care intra ca actorii cu pasciorul maruntel,
Lasand val de mirodenii si de vorbe dupa el,
O chioreste cu lornionul, butonat cu o garofa,
Opera croitoreasca si in spirit si in stofa;
Poate ca-i convin tuspatriu craii cartilor de joc
Si-n camara inimioarei i-aranjeaza la un loc...
Si cand dama cocheteaza cu privirile-i galante,
Impartind ale ei vorbe intre-un crai batran si-un fante,
Nu-i minune ca simtirea-i sa se poata insela,
Sa confunde-un crai de pica cu un crai de mahala...
Caci cu dorul tau demonic va vorbi calugareste,

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.